

Асоциация на истинското сърце

Будизмът такъв, какъвто е

Откъси от истинския будизъм

Книгите, публикувани от Асоциацията на истинското сърце на български език:

Един предишен живот в Тибет

Осемте братя

Осемте прекрасни умове

ISBN : 978-0-244-05316-1

© Асоциация на истинското сърце

Всички права за публикуване, адаптиране и частичен или пълен превод са запазени за всички страни.

Авторът е единственият собственик на правата и отговорен за съдържанието на тази книга.

Предговор към френското издание

Книгата, която държите в ръцете си, е плод на колективен труд и дълги обсъждания как точно да се преведат тези китайски текстове, съдържащи понякога трудни за разбиране понятия. Предизвикателството бе преди всичко да се разберат идеите, описани на китайски, след което те да се изразят на понятен език за западния читател, за да се улесни максимално тяхното възприемане.

Впрочем текстовете, представени в настоящото издание, са доста разнородни. Предимството на този подход е да разшири гледната точка на читателя относно будизма и да му покаже, че Буда е способен да коментира с най-голяма яснота всички възможни теми. Разбира се, настоящата книга представя една много малка част от засегнатите от Буда въпроси, но въпреки това ще позволи на читателя да се освободи от някои стереотипи по отношение на будизма, на които обикновено става жертва западния човек.

Въпреки разнообразието от теми обаче целта е една и съща - да се представи пътят на мъдростта на просветлението, който води към освобождаването на живите същества от цикъла на преражданията. От тази гледна точка, всеки текст е просто различен начин да се осветли този път и да се укаже посоката към свободата. Асоциацията на истинското сърце се надява, че всеки ще намери в настоящата книга думите, които ще пробудят в него желание да следва пътя на мъдростта.

Асоциацията на истинското сърце

Съдържание

Предговор към френското издание	5
<i>Будисткото учение според учителя Гуан Цин</i>	<i>9</i>
Практиката	9
Предписанията	57
<i>Въпроси.....</i>	<i>62</i>
Какво е будизмът?	63
Как щедростта ни позволява да помагаме на чувстващите същества?	77
Какви са връзките между трите колесници на Бодхи?	82
Какво представлява реализацията в будизма?	94
Кои са трите свята, за които се говори в будизма? Какво наричаме плода на освобождението	107
Какво е съдържанието на Четирите благородни истини?	123
Необходимо ли е за практиката на будизма да премахнем всички видове желания?.....	137
Кои са основните предписания на будизма?	146
Каква е истината според будизма?.....	150
Как се практикува будизмът?	164

Изповядването част ли е от будизма?.....	172
Дали будизмът е философия?.....	186
Защо е нужно да практикуваме щедростта?.....	188
Будистки истории.....	193
Якшата и гневът.....	194
Историята на учителя Субхути.....	198
Защо Девадата един ден хвърли камък по Буда.....	202
Парамитата на щедростта.....	205
Будизъм: Пътят към звездите.....	211
Когато учението на Буда пристигна в Китай (първа част).....	224
Когато учението на Буда пристигна в Китай (втора част).....	239
РЕЧНИК.....	249

Будисткото учение според учителя Гуан Цин

Избрани откъси от един просветлен будистки учител

Учителят Гуан Цин (1892-1986 г.) е роден в административен кръг Хуей-ан, провинция Фудзиен, Китай. Произхождащ от бедно семейство, той бил осиновен още като дете. Тъй като не получил образование, така и не се научил да чете и да пише до края на живота си. На двацет и седем години постъпил в манастир и последвал пътя на Буда Амиабха. Десет години по-късно получил и приел предписанията за монах. След това се оттеглил в пещера в сърцето на китайските планини, където медитирал в продължение на тринайсет години и постигнал много дълбоки медитативни състояния. Отишъл в Тайван през 1947 г. и там основал няколко манастира: храмовете Чън-тиен в Тайпей и Мяо-тун в Каошун. Той вдъхновил много хора, които, след като разбрали истинския смисъл на будизма, се отдали на неговата практика.

Практиката

Смисълът на практиката е да се отстранят трите отрови: скъперничеството, гневът и невежеството, за да станат поведението, думите и мислите ни чисти и правилни. Мъдростта е недостъпна за онзи, който не се е почистил из основи от трите отрови. Ако някой

прекалено се привързва към шестте обекта на *виджнаните* (формата (гледката), звука, вкуса, миризмата, докосването и *дхармата*), то той е неспособен да открие мъдростта.

*

Повечето кармични плодове, които носим в себе си при раждането, са отрицателни. Малко са положителните. По тази причина е необходимо да практикуваме енергично, за да можем бавно почистим нашата отрицателна карма. Едва след като премахнем всички отрицателни мисли, се появяват правилните мисли, които ни дават шанса да отстраним кармичните си замърсявания.

*

Когато учителят Сююн тръгнал на поклонение, той заминал с боси крака и взел само една торбичка. Някои дни не ядял нищо. С каквито и препятствия да се сблъсквал, той правел необходимото, за да продължи напред, и никога не се притеснявал за утрешния ден. Така съзнанието му било свободно от всякакви привързвания. Боговете закрилници, които защитават будисткото учение, го закриляли по време на неговото поклонничество, тъй като волята му била силна и непоколебима. Ако имаме такава воля, всяка цел е постижима.

*

Практиката е подобна на див жерав: птицата никога не се задържа в определени граници. Тя може да лети,

когато си поиска, и да кацне, където пожелае - тя е толкова свободна. Практиката трябва да е такава, че да можем навсякъде да оставаме спокойни. Ако съзнанието успее да поддържа тази мисловна неподвижност, то влиза в *самадхи*.

*

От незапомнени времена сме натрупали толкова отрицателна карма, че тя е голяма като планина. Целта на практиката е да трансформираме тази лоша карма. Ако обаче постъпваме зле, ще добавим към кармичната планина нови камъни, които още повече ще увеличат отрицателната ни карма. Така никога няма да успеем да излезем от цикъла на преражданията.

*

Практиката е трудна. Тя е форма на самоубеждаване, чрез което да се отървем от скъперничеството, гнева и невежеството, като ги заместим със семената на състраданието, радостта и щедростта. Най-доброто време да се практикува е в моментите, когато се сблъскаме с препятствия. Необходимо е проумеем естеството на тези препятствия, за да познаем мъдростта.

*

Практиката означава да правим онова, което другите нямат желание да направят. Тя ни позволява да натрупаме заслуги и да пречистим отрицателната си карма. За тази цел трябва да дадем четирите велики

обещания на *бодхисатвите* и да практикуваме с неизменно постоянство. Трябва не само да избягваме всякакви свади с другите, но и да не пресмятаме кое би могло да ни донесе предимства пред тях. Тези неща няма да ни донесат мъдростта. Практиката има за цел да ни припомни кое е истинското ни лице. Това е същото лице, което сте имали още преди родителите ви да ви дарят с живот. Няма как да разберете думите ми, докато не придобиете мъдростта. Представете си луната, скрита зад дебели облаци - в такъв случай ние просто не я виждаме.

*

Практиката не се състои в това да се обсъжда кое е правилно или справедливо и кое - не. Ако вие постъпвате правилно, а другите не са съгласни с вас, приемате тази несправедливост. Ако пък лесно приемете, че сте сбъркали, също няма проблем. В противен случай грижите ви ще станат още по-големи.

*

Практиката означава да се научим да не се привързваме към физическото си тяло. Физическото тяло не е истинското ни аз: един ден то ще бъде разрушено, независимо какво сме правили през живота си. Следователно е излишно да се привързвате прекалено към него. Достатъчно е да се обличаме просто, да ядем умерено, да водим обикновен живот, като не се стремим към луксозни дрехи или обилно хранене. Така започва практиката: да водим живот при съвсем обикновени и прости условия.

*

Впрочем колкото по-тясно се придържаме към пътя на практиката, толкова повече се доближаваме до мъдростта. Нека не очакваме другите да ни гледат с уважение, тъй като така по нищо не се отличаваме от обикновените хора.

*

Практикуващият трябва също да приема загубата и неуспеха. Това му позволява да напредва в практиката. Онези, които внимават за собствените си грехове, не се отклоняват от правилния път. Способността им да забелязват собствените си грешки зависи изцяло от практиката им и увеличава тяхната смиреност.

*

Трябва да практикуваме, докато успеем да поддържаме състояние на спокойствие в действие и в бездействие. Какво имаме предвид? Просто, че когато действаме, по никакъв начин не сме засегнати от оживлението на света, и че по същия начин изобщо не сме привързани към усещането за спокойствие, когато си почиваме.

*

„Метете, пеейки името на Буда Амитабха, и цветът на лотуса ще се разтвори и ще цъфне.“ Тази поговорка ни напомня, че практикуващият трябва да се води от

правилното внимание. То ще пречисти и проветри съзнанието ни и като ни отдалечи от лошите мисли, ще позволи на правилните мисли да изобилстват.

*

Приемайте нещата, както дойдат. Нищо не бива да смуцава ума на практикуващия. Трябва да се откажем от нашите желания, от всички притежания, които ни привързват към света - дрехи, храна, жилище, кола, а също и от нашите отсъждания и преценки, независимо дали са положителни или отрицателни. Щом се отървем от цялата тази тежест, мъдростта ни ще се появи естествено. Простотата на ума е правилният път.

*

Старайте се да поддържате вътрешна чистота, не се поддавайте на вълните от обида или ликуване, които могат да ви връхлетят. Дръжте се с хората с простичко, без да сте прекалено мили или прекалено сурови. Установявайте с тях добри кармични отношения, всеки път, когато ви се предостави удобен случай. Не се опитвайте обаче да насилвате подобни отношения, ако някой не желае да ги има с вас. Бъдете и много внимателни към собствените си мисли, особено ако някоя лоша мисъл ви мине през главата - в такъв случай трябва да я забележите!

*

Когато практиката ви е накарала мъдростта да се появи, съзнанието ви ще стане ясно и пъргаво и ще е

способно да доведе докрай всяка започната дейност, без да срещне и най-малкото препятствие. Оттук става ясно, че ако искаме да помогнем на другите, първо трябва да помогнем на самите себе си. Впрочем в такъв случай и онова, което преподаваме на другите, ще е истинско: то няма да е подправено или предрешено и хората ще са още по-щастливи да го получат.

*

Постоянството е незаменима добродетел, необходима за практиката - няма кратък път за постигане на просветлението. Пеейки името на Буда, ние се научаваме да чистим малко по малко съзнанието си от лошите мисли. Нима е възможно без това да се получат плодовете на практиката и на просветлението?

*

Нашият всекидневен живот е идеалното място, където да практикуваме. Трябва да поддържаме вярата си, да спазваме обетите, които сме поели, да практикуваме и да повтаряме безспир името на Буда. Така един ден просветлението ще дойде естествено и ще видим природата на буда във всички същества.

*

Практикуващият трябва да остава спокоен, където и да се намира, освободен от привързвания и препятствия. Целта на нашата практика е разбирането на истинското ни аз. Ако искаме да напредваме по пътя на истинската *Дхарма*, трябва да практикуваме самите ние: никой не

може да го направи вместо нас. Според старата китайска поговорка само онзи, който е пил от водата, знае дали тя е студена или хладка. Чрез практиката ние ще придобием истински, лични познания.

*

Учете се на добро и го развивайте и игнорирайте злото. Пазете ума си ясен и не забравяйте, че неприятните ситуации ни предоставят най-добрите условия, за да практикуваме толерантността. Целта на практиката не е да се отсъжда кой има право и кой - не. Напротив силата ѝ се състои в това да поддържа нашата неизменна невъзмутимост.

Например когато за последен път прекарате метлата по пода и смятате, че сте приключили, е напълно възможно да дойде някой по-възрастен и по доста неприятен начин да ви обвини, че сте били небрежни. Ако се скарате с него, това ще покаже, че все още изпитвате известно привързване и вашата недостатъчна практика не ви отличава от другите хора. Ако, напротив, отговорът ви към по-възрастния човек, е просто да вземете метлата си и да изметете отново там, където той смята, че има още прах, то само тогава практикувате както трябва.

*

Толерантността е най-важна. Ако можем да практикуваме, без да губим толерантността си, ние ще можем, където и да се намираме, да развълнуваме и трогнем хората, които срещаме. Толерантността е майка на многобройни добродетели и може също да ограничи гнева и завистта. Всички хора ще са щастливи да

срещнат такъв практикуващ и той ще е способен да ги привлече към практиката.

Затова бъдете толерантни! Това е коренът на практиката. Без толерантност вие сте монаси само на външен вид: в такъв случай не си въобразявайте, че онова, което правите, е правилно! Ако не сте свободни от илюзиите, които пречат на нашето разбиране за истинското аз, толерантността ще бъде недостъпна за вас.

*

Практиката е вътрешна. Тя не е външно упражнение и трябва да бъде следвана, докато намерим в себе си спокойствието. Не практикуваме, както трябва, ако се привързваме към външните неща. Интроспекцията е необходим аспект на практиката, като чрез нея трябва да си дадем сметка, че не сме особено важни. Такава е истинската практика.

Освен това практиката се състои в култивиране на любезността и състраданието. По тази причина практикуващите често имат приветлив поглед, който им позволява да привличат хората и да ги насърчават да практикуват заедно с тях. Ако някой постигне просветлението, хората около него ще получат определени ползи и ще изпитат желание да практикуват като него и под негово ръководство.

*

Ако имаме възможност да практикуваме заедно, трябва да се насърчаваме взаимно, за да не позволим на завистта и на други глупави чувства да нарушат

спокойствието на групата. Подобни емоции биха смутили практиката и прогонили спокойствието на практикуващите.

*

Целта на практиката е да се постигне мъдростта и да се култивират кармични заслуги. Необходимо е, доколкото е възможно, да се помага на другите и да се поддържат добри отношения с тях. Тогава ще получим мъдростта и кармичните ползи. Практиката се състои в култивирането на тези два аспекта, които ще се появят с течение на времето. Тогава просветлението ще дойде подобно на зрял плод.

*

Когато хората правят дарения на храма, целта им е да извлекат ползи. Каквото и да е тяхното дарение, дори да е един стрък трева, трябва да го приемем с радост. Главното е да приемаме по един и същ начин дареното, защото ако започнем да преценяваме каква е стойността на подаръка, рискуваме да се привържем към най-хубавите дарения и да се обидим, ако ни подарят нещо по-евтино, и то до степен, че да кажем нещо лошо и така да породим отрицателна карма. Това би попречило на практиката.

*

Важно е да използваме даренията по най-добрия начин и да действваме в тези ситуации, водени от нашата мъдрост. Така ще сме способни да развиваме

добродетелите и мъдростта си. Като *бодхисатви* ние трябва да всяка цена да избягваме да бъдем егоисти. За един *бодхисатва* е приоритет да прави услуги на другите. Няма значение, ако по този начин изгуби нещо! Да се грижим преди всичко за себе си е източник на много злини. За един монах състраданието е основата на практиката. Освен това е напълно в интерес на монаха да улеснява нещата за посетителите си.

*

Нека най-после кажем, че плодовете на мъдростта са достъпни чрез милосърдието и състраданието. Когато настъпи моментът на моята смърт, не се тревожете, не си въобразявайте, че сте изгубили единствения си ориентир! Запомнете добре следните неща: практикувайте достойно, рецитирайте името на Буда, постоянствайте и не се привързвайте към шестте обекта на *виджнаните*. Така или иначе действията ви зависят от вашите кармични връзки: ако те не дадат никакъв положителен плод, това означава, че моментът все още не е дошъл. Като действате по този начин, вие ще практикувате така все едно аз продължавам да съм до вас.

*

Вие слушате наставленията на един учител. Думите му могат да ви вдъхновят за добро, но вие сами трябва да се постараете да събудите това добро във вас. Няма значение дали сте слушали продължително или кратко: истинският въпрос е дали наистина сте чули казаното или не. И ако сте го чули, ще трябва освен това да го

приложите на практика. Само по този начин ще получите кармичните ползи.

*

Практиката в най-взискателната си форма изисква от нас да я следваме при всякакви обстоятелства и особено при най-големи трудности, които осигуряват най-добрите възможности за укрепване на тялото и ума. Тези ситуации позволяват да се отстрани малко по малко завесата на нашето невежество и да се отървем от лошите си навици. Трябва да работим упорито, за да преодолеем препятствията, и не бива да се оплакваме колко ни е трудно след някое дребно усилие. Практикуващите не се боят от препятствията. Най-трудните ситуации са най-подходящи за нарастването на нашата мъдрост.

*

Обетите, които полагаме, са необходими за една практика с високи изисквания, като ни насърчават да практикуваме упорито. От тях естествено следва, че не бива да се отвърщваме от нито една задача, която ни е поверена. Всяка работа трябва да се върши с най-голямо желание, така че да нямаме чувството, че задачата е трудна или уморителна. Целта е да намалим тиранията на егото си и да пречистим кармата си. Практикуващият не бива да се бои от изпитанията, защото в противен случай би изгубил смисъла на истинската практика.

*

За човешките същества има осем форми на страдание, свързани с раждането, остаряването, болестта, смъртта, раздялата с близък, страха [*презрението, омразата*], неудовлетвореността и петте агрегата. Трите отрови - скъперничеството, гневът и невежеството - са обобщението на тези осем страдания. Невежеството ръководи обикновения човек и му причинява много страдания. Никой не може да се освободи от него, ако не е чул и след това практикувал учението на Буда.

*

Човешките същества са най-напреднали духовно измежду всички създания, родени по един от четирите възможни начина. Неспазването на кармичните закони е източник на лоши деяния: ние убиваме животни, за да ги ядем, и така формираме в себе си много тежка карма. Животните са наясно, че ще умрат; те плачат, те изразяват гласно своя страх, своя гняв. Самото убиване на животните води до много отрицателна кармична връзка с тях и то до такава степен, че ще се наложи в други животи многократно да изкупваме вината си спрямо тях. Омразата поражда омраза и ни задържа завинаги в цикъла на преражданията. Ето защо будизмът дава като предписание да не се убива, което ни подтиква да култивираме състраданието си.

От шестте пътя на прераждането човешкото съществуване е най-трудно. Щом се сдобием с това човешко тяло, ние трябва да го използваме по най-добрия начин, така че да излезем от цикъла на преражданията и да станем буди. В това състояние трябва да се избягва увеличаването на броя на лошите

кармични семена и култивирането на трите отрови (скъперничеството, гнева и невежеството). Трябва да избягваме също да се наслаждаваме на изискани ястия, на прекалено луксозни дрехи, както и не бива да се привързваме прекалено към нашите деца. Освен това трябва да спрем да вярваме, че шестте обекта на *виджнаните* са реалността. И ако не се възползваме от това, че сме хора, за да практикуваме, както трябва, няма да имаме никаква представа къде ще се преродим след смъртта си. Кармичните ни плодове могат да ни накарат да се преродим в крава, кон, прасе, куче...; могат да ни заведат и в ада или пък в сферата на гладните духове. Всичко това зависи от нашето истинско сърце.

Следователно е възможно, ако практикуваме правилно като човешки същества, да постигнем нивото на буда и като сложим край на лошите си кармични семена и плодове, да се освободим от шестте пътя на прераждането. Ако водим монашески живот, ние сме длъжни да следваме на практика пътя на Буда, за да успеем да излезем от цикъла на преражданията и да се отървем от страданието, което присъства там.

*

Монашеската практика изисква тялото и умът да бъдат подложени на изискванията на монашеския живот. Това означава, че трябва да можем да се откажем от всякакви привързания. Необходимо е да споделим учението с членовете на нашето семейство, които идват да ни посетят, и да избягваме темите, които предизвикват твърде силно привързване в нас - любовта и други силни чувства. В противен случай ще се

отклоним от призванието си и ще създадем излишни препятствия пред нашата практика, ще издигнем стени между абсолютната свобода и самите себе си.

*

Важно е да се премахнат всички форми на привързване към този свят, да се освободим от зависимостта си от богатството, известността и всякакви други неща - нищо не е чак толкова хубаво, че да се приковаваме с вериги към него. Монахът се откъсва от всичко, което изгражда съществуването; той яде и се облича скромно. Единствената мисъл, която напълно увлича ума му, е желанието да помогне на всички чувстващи същества.

Следва да се концентрираме върху нашата практика, нашия ум, свободен от нежелани мисли, и нашето съществуване, постепенно пречистено от лошата си карма. Такава е автентичната всекидневна практика.

*

Помощта, която предоставят *бодхисатвите*, не е замърсена от лукавство и парадирание: тя се предлага дискретно и естествено. *Бодхисатвите* предлагат тази помощ единствено на чувстващите същества, които им имат пълно доверие, необходимо за тяхната доброжелателна намеса.

Поначало *бодхисатвите* имат достатъчно състрадание, за да искат да помогнат на другите. Но наистина е необходимо, последните да дадат на *бодхисатвите* доверието си, за да може да им се помогне. Ако доверието е дадено, помощта може да

бъде задействана и да породи щастливи кармични плодове. *Бодхисатва* Авалокитешвара притежава огромно състрадание, но въпреки това изглежда, че не прави нищо и е в пълно бездействие. Всъщност обаче той е способен в своето неподвижно състояние да успокои ума на безброй същества, които са му се доверили: това доверие е ключът, който ни допуска до океана на дхарма.

*

Ако монахът предпочита да говори за светските неща, а не за дхарма, той се отклонява далеч встрани от истинската си цел. Темите на ежедневието бързо могат да доведат до спорове и караници. Как един монах би могъл да практикува, ако се отдава на тези брътвежи?

*

Много родители мечтаят децата им да станат хора с положение в обществото. Те им помагат да влязат в прочути университети, за да могат децата да завършат например медицина, да печелят много пари, да се хранят добре, да се обличат красиво и да имат големи имоти. Родителите хранят големи надежди за своите потомци.

Но децата, израснали по този начин, често са много неблагодарни и не обръщат внимание на родителите си, които в заслепеността си почти не си дават сметка за това. Дори преди смъртта си родителите продължават да мислят за своите деца и внуци. Тази мощна емоционална зависимост е източник на страдание, което осъжда съществата да поемат един от шестте пътя на

прераждане. Ето защо родителите, които са прекалено привързани към децата си, които хранят твърде големи надежди за тях, ще изпитат нуждата да се преродят.

*

Достатъчно е да се привържем към най-малкото стръкче трева, за да се преродим. Това стръкче е съвсем мъничко, но и най-мъничкото нещо, към което се привържем, става обектът, заради който ще трябва да се преродим. От това стръкче ние пораждаме в себе си една мисъл. А ако имаме дори една-единствена мисъл, ние задействаме закона на прераждането. Ако сте привързани към някакъв обект или мисъл, дори веригата, която ви приковава, да е лека като перце, вие ще трябва да се преродите в този свят.

*

Като човешки същества трябва да избягваме прахосничеството и да имаме необходимата мъдрост и търпение, за да рециклираме развалената храна или предметите, които са повредени. Това също е начин да трупаме добри кармични заслуги и да култивираме мъдростта.

*

За да станем буди, е необходимо да създаваме добри връзки с хората. Трябва да практикуваме щедростта, да помагаме, да проявяваме търпение и да не пестим усилията си. Дори с най-жестокия измежду хората, с най-малкото животно, е правилно да се изграждат добри

кармични отношения. Ако срещаме хора, които са ни безразлични или към които изпитваме известна враждебност, това означава, че в предишните си животи не сме създали достатъчно добри връзки с тях. Ето защо създаването на добри отношения чрез щедростта ни позволява да получим по-късно значителни ползи: хората ще бъдат щастливи да ни срещнат, да ни видят и затова ще ни бъде по-лесно да им помогнем, тъй като ще ни имат доверие. Положителната карма, която ще култивираме и поддържаме по този начин, представлява благороден път към това да станем буди.

*

Вижте колко са закръглени коремите на Буда *Майтрея* и Пу-тай¹. Те са символ на велико милосърдие и състрадание. Ако ни е трудно да понасяме чуждите критики, ако не приемаме неуспеха, това е знак, че не напредваме.

*

Ако практикуващият не е достатъчно упорит, ако не работи, за да донесе ползи на другите, да натрупа заслуги, да спазва предписанията и да култивира мъдростта, боговете закрилници със сигурност ще се отдалечат от него. Тогава всички лоши кармични плодове ще се появят естествено. В този случай е много вероятно умът на практикуващия да бъде смутен и объркан и тогава ще възникнат нови проблеми.

¹ Така се е казвал Буда *Майтрея* в предишен живот.

Напротив, ако той упорито съблюдава предписанията, боговете закрилници ще са до него, ще допринесат за спокойствието на ума му и той ще може да практикува в дълбоко състояние на концентрация.

*

За кого казваме, че е възвишен и че ни вдъхва уважение? Така говорим за някого, който не се оставя да бъде воден от невежеството и чиито тяло и ум са винаги чисти и спокойни. Това е определението за някого, който е възвишен и достоен за уважение. Добротата, състраданието, радостта и спокойствието също могат да доведат до възвишеност и да вдъхват уважение.

*

Като практикуващи ние трябва да произнесем и спазим едно велико обещание: да помагаме на чувстващите същества и да станем буди. За това обаче е необходимо първо да помогнем на самите себе си, защото едва тогава ще можем да помогнем ефикасно на другите. Тази цел изисква да се откажем от желанията си (привързването си към удоволствието от храната, елегантното облекло, притежаването на голяма къща, богатството и славата) и да се освободим от всички привързания. Умът ни трябва да бъде свободен и спокоен. Едва тогава ще можем да започнем да помагаме на другите. Ако все още сме привързани към някои неща, ако например сме оковани във веригите на славата или на други придобивки, на които се наслаждаваме, как ще успеем да разпространим учението и да помогнем на другите?

*

Практикуващият не трябва да бъде привързан, например, към храните и напитките, дрехите или известността. Така той ще се откъсне от формата, звука, миризмата, докосването и всички други дхарми. Следователно той ще срещне много по-малко препятствия в живота и практиката му бързо ще се подобри. Монах, който се задоволява с малко и води прост и обикновен живот, ще заслужи доверието и уважението на другите и те ще го оценят като достоен да бъде духовен учител. Така той ще може да освободи чувстващите същества и да освободи сам себе си.

*

Трябва да приемем идеята, че издръжливостта и търпението позволяват да се получат заслуги. Нашата практика е изпълнена с тези добродетели - ако работим правилно и търпеливо, броят на заслугите ни ще нарасне. Ето защо заслугите, които получаваме, зависят от усилията ни: никой друг освен нас не може да ни ги осигури.

*

Независимо дали медитираме, рецитираме името на Буда или практикуваме дзен будизма, ние сме привързани към нашето аз и практиката ни подхранва тази привързаност. Ако поддържаме привързаността, ние поддържаме една илюзия, която ни парализира и ни пречи да се доближим до освобождението. Ние сме като

парче дърво, останало на едно и също място в продължение на хиляда години. Приличаме на камъче, което слагат в печката с абсурдната надежда, че то би могло един ден да стане оризово зрънце, ставащо за ядене. Ние сме като камъните, които не знаят нищо за живота и смъртта. Следователно не бива да се привързваме към която и да е дхарма. Независимо дали сме неподвижни, седнали, легнали или ходещи, нашият ум, когато е непривързан, е напълно чист, свободен от грижи и сравнения. Тогава става възможно да излезем от трите свята и от цикъла на преражданията.

*

Животът е като телевизионен сериал: всеки играе ролята си и според сценария ние преживяваме срещи или раздели, които предизвикват в нас чувство на радост, гняв, тъга или щастие. Всъщност обаче всички тези емоции са само отсъждания, които преминават през ума ни. Така функционираме на тази земя, в живота такъв, какъвто го познаваме.

Някои епизоди на съществуването ни изглеждат лесни, други - трудни. Понякога правим добри неща, друг път - лоши. Случва се да сме мъдри или напротив, да не проявим никаква мъдрост. Състоянията на ума ни не спират да се променят в зависимост от ситуацията. Нашите навици ни следват от незапомнени времена. Въпреки че сме наясно, че някои от тях са лоши, ние ги следваме безогледно, без да се съобразяваме с нищо. Ако пък навичите, които биха могли да са добри, не ни харесват, ние просто не ги развиваме. Навичите ни определят избора ни.

Когато се запознаваме с живота на *бодхисатвите* или Буда, на онези, които са били способни да преживеят най-непоносимите и трудни неща, веднага ни хрумва, че това не е за нас. Така нямаме желание да напредваме. Ние, разбира се, изпитваме силно възхищение пред живота на тези същества, но не извличаме никаква поука за самите себе си. По такъв начин продължаваме да трупаме лоши кармични семена. Такива са разсъжденията на обикновените хора, на които липсват постоянство и желание да практикуват.

*

Ако някой в този живот е богат и известен, това означава, че през предишните си животи е практикувал щедростта. Ако впрочем използваме разумно положителните си кармични плодове, ако потокът на непостоянството не ни изпраща препятствия, ние бързо ще забравим необходимостта да практикуваме.

За онези, чийто кармичен багаж е частично положителен, първо ще се проявят положителните им кармични плодове, преди отрицателните кармични плодове да дойдат на свой ред и да задържат съществата в цикъла на преражданията.

*

Практиката се състои в това да се помага на другите, защото предоставената помощ е услуга за самите нас. Всъщност по този начин ние преодоляваме границите, в които обикновено се затваряме сами, и се научаваме да се освобождаваме от привързаността си към нашето его.

Това е и начин да се освободим от илюзиите и от трите отрови - скъперничеството, гнева и невежеството. Така се доближаваме до освобождението и до срещата ни с нашето истинско аз и безкрайното състояние на *самадхи*, в което то се намира.

Но ако сме водени от желанието да помогнем на всички същества да се освободят от страданието, то при подобно поведение естествено ще срещнем по-малко препятствия и ще увеличим нашата толерантност и непредубеденост.

*

Като монаси ние не бива да се боим от трудните ситуации. Те ни предлагат най-добрите възможности да практикуваме, защото са трамплин за развитието на мъдростта, толерантността и непривързането ни. Когато постигнем някаква степен на мъдрост, трудностите са преодолены успешно. Онези, които практикуват най-добре, изобщо не се страхуват от препятствията, които им поставя животът.

Практиката изисква да сме бдителни към всички аспекти на съществуването. При всяка трудна задача, която ни се падне, трябва да се научим да практикуваме, за да увеличим прага си на толерантност. След като практикуваме така един или два пъти, подобни задачи вече няма да ни изглеждат толкова мъчни. Това ще означава, че нашите кармични препятствия започват да рухват.

Ако, докато практикуваме, усетим, че страданието ни нараства, то ние продължаваме да издигаме кармичната стена, която задържа нашето развитие. Един *бодхисатва* или един буда успява или е успял да

отстрани всичките си лоши кармични плодове, без никога да си мисли или да си е мислил, че дори най-трудната задача би могла да е източник на страдание за него. По време на всичко, което прави, той се чувства много свободен, без да се привързва нито към себе си, нито към някого друг, и никога няма чувството, че помага на хората да постигнат просветлението².

*

Слънцето огрява еднакво всички чувстващи същества. То дава светлина на бедни и богати. Така трябва да правим и ние при нашата практика. Това дали някой върши добрини ли злини си е негова работа. Нашето състрадание обаче трябва да огрява еднакво всички. Ако гледаме някой порочен човек с лошо око, по нищо не се различаваме от него.

*

Не мислете, че вършите ежедневните си задължения за Буда, за някой *бодхисатва* или за игумена на манастира. Мислете по-скоро, че го правите, за да отстраните собствените си кармични плодове.

Няма кой знае на какво да ви науча. Просто искам от вас да изпълнявате трудните задачи и редовно да премитате пода. Дори простото метене всъщност не е толкова просто, колкото изглежда. Ако се отвращаваме да метем, рискуваме да формираме всякакви видове

² Той по-скоро смята, че самият той не е направил нищо, а хората са тези, които са положили всички необходими усилия, за да напреднат.

страдания, идващи от нашето невежество. Ето защо е важно да знаем как да метем с ентузиазъм, за да се пречистим от трите отрови и да постигнем мъдростта и радостта. По този начин трябва да метем.

Нашата практика е тясно свързана с нещата от всекидневния живот. Така можем да се освободим от всякакви грижи и в крайна сметка от цикъла на преражданията.

*

Да считаме самите себе си за обикновени хора ни помага да напредваме в практиката: това ни прави смирени, насърчава упоритостта ни и ни кара да приемаме по-лесно наставленията на учителите. В противен случай ще се отровим с гордост и ще се отдадем на прояви на арогантност, така че ще ни е трудно да се учим.

Напредъкът в практиката се осъществява на етапи и изисква от нас да изкупим грешките си, да намалим невежеството си, да се отървем от лошите си навици, да променим обкръжението си, без обаче нашето обкръжение да ни промени. Така ние поемаме по пътя на светостта и отваряме сърцето си за практиката. Следователно практиката е насочена към самите нас. Никой не може да практикува вместо нас и ако сме решени да намерим хармонията в себе си, един ден ние непременно ще постигнем просветлението и мъдростта.

*

Аскетичната практика е най-добрият начин да пречистим ума си от нежелателни мисли. Търпението е

ключово, особено към нещата, които смятаме за непоносими. Непривързането, концентрацията, постоянството, отсъствието на различаване и разделяне, вътрешният мир позволяват отстраняването на лошата карма по съвсем естествен начин. Прогресивното разпръсване на нашето невежество засилва радостта, която изпитваме от практиката на учението на Буда, и с времето разбирането ни за нещата става по-ясно, а мъдростта ни се увеличава.

*

Великите будистки учители никога не са се изтъквали и не са се оставяли да бъдат разсейвани от прелестите на външния свят. Онези, които, напротив, търсят светски удоволствия и се опитват да задоволят капризите на своя *манас*, разпиляват усилията си и натрупват големи стремежи и амбиции, водещи неизменно до неуспех: за тях е невъзможно да постигнат нещо и е твърде жалко, че са избрали да станат монаси.

*

Мъдростта е много по-могъща от свръхестествените способности, които са само едно нейно приложение. Мъдростта е светлината, която ни води, и като разпръсва мрака на нашето невежество, ни позволява да разберем всичко в подробности. Тя събаря стените на невежеството и така ни помага да излезем от цикъла на преражданията. Ако се стремим да получим свръхестествени способности, без да притежаваме мъдростта, то ще ни бъде невъзможно да станем буди, а

по-скоро ще се привържем здраво към трите свята и към цикъла на преражданията.

*

Практиката не бива никога да бъде показна. Ако е показна, тя ще бъде толкова повърхностна, че хората бързо ще си дадат сметка за това. Впрочем съгласно Диамантената сутра и най-малкото привързване към аз, към чувстващите същества и към живота пречи на индивида да стане *бодхисатва*.

Практиката е единствено вътрешна дейност, тя представлява интроспекция и самонаблюдение и не е нещо, което да се излага пред всички. Дори ако сме напреднали в практиката си, е безполезно да показваме на другите нашия напредък. Така се провежда истинската практика.

*

Вярата и великите обети на истинските практикуващи са непрестанно в тях и са твърди като камък. Издръжливостта им да практикуват се развива, докато упорито търсят начин да разрешат сложните житейски ситуации. Както казва поговорката: „Никой не може да измени пътя си без усилие“, така и монашеската практика, която е различна от онази, която може да се упражнява вкъщи, изисква болезнен сблъсък с трудни ситуации.

*

Монашеската практика е различна от светския живот и нашата цел не е да обсъждаме кое е правилно и справедливо и кое - не. Да се представим двама ученици, които медитират. Единият от тях е седнал много тържествено и правилно, а другият не седи особено добре. Учителят идва и удря онзи, който е седнал правилно. Намерението зад жеста е да се провери дали външната стойка на ученика отговаря на вътрешното му състояние. Ако това не е така, то отвътре го разяждат гняв и невежество. Ако пък спокойствието на практикуващия е не само външно, но и вътрешно, той без съмнение ще попита смирено учителя какво все още не е наред с неговата медитация. Следователно практиката няма за цел да установи кой е крив и кой е прав. Най-важното е да се запитаме дали нашата практика ни е позволила да научим нещо. Дори ако нито едно нещо, извършено от нас, не заслужава порицание, но другите ни обвиняват, че сме допуснали грешки, е задължително да приемем критиките невъзмутимо.

*

Необходимо е да умеем да практикуваме на място, пълно с хора, или в манастир, където има много монаси. Тогава имаме многобройни възможности да се упражняваме. Обратно, практиката е по-трудна за онези, които живеят сами или в двойка. В такъв случай е лесно да правим каквото си искаме и да бъдем по-малко снизходителни към другите, като така се лишаваме от ценни възможности да практикуваме.

*

В обществото срещаме бедни и богати, горделиви и скромни хора. Тези разлики обаче не съществуват в будизма. Социалният статус на индивидите няма никакво значение. Независимо дали са богати, бедни, горделиви или скромни, към тях се отнасят с едно и също състрадание. Преди да станем буди е от изключително значение да изградим добри кармични връзки с другите. Необходимо е да практикуваме щедростта към чувстващите същества, защото така ще образуваме добри кармични връзки с тях и това по-късно ще ни позволи да им предадем по-лесно учението на Буда.

*

Понастоящем сме затворени в цикъла на преражданията, изпълнен със страдания. Това е особено вярно за човешките същества. От шестте пътя на прераждането обаче единствено този на човека позволява да се практикува ефикасно с цел да се стане буда. Без цялото това страдание практиката е свършено невъзможна. Едва след като сме страдали самите ние, сме способни да разберем страданието на другите. Това ни дава и възможността да практикуваме шестте *парамити*, толерантността и състраданието. Като помагаме на другите, ние помагаме на самите себе си. Всичко това дължим на нашите страдания. Като действваме така, ние трупаме кармични заслуги и се приближаваме към деня, когато ще излезем от цикъла на преражданията и ще постигнем върховното просветление.

*

Как да имаме правилни мисли? Трябва да започнем, като не се стремим към прекалено обилна храна, луксозни дрехи или твърде скъпа къща. Не бива да се привързваме към тези притежания, а да се радваме на най-скромни неща. Дори едно тригодишно дете е способно да изрече тези неща. Но ако изричането им е лесно, то осъществяването им е трудно.

*

Хората често си представят, че планината е най-доброто място за практиката. В действителност обаче няма значение дали живеем в планината, ако начинът ни на живот е също толкова суров, колкото би бил високо горе сред планинските върхове. По този начин можем да живеем удобно. Ние можем да ядем онова, което ни предлага природата, и това няма да увеличи скъперничеството ни.

*

Някои хора са изключително сериозни в практиката си, но следват неправилен път, защото са привързани към четирите образа: привързването към собствената си външност, привързването към външността на другите, привързването към външността на всички чувстващи същества и привързването към нещата, които съставят ежедневието им живот. Тези четири привързвания са източници на проблеми и са сериозна спънка пред практиката. Освен това, така привързалите се хора мислят, че практикуват много добре, и редовно се

хвалят със своите благодеяния. Те са се заблудили, без дори да си дадат сметка, и още по-зле - те могат да въздействат на други хора. Причината е, че не притежават достатъчно задълбочени познания за учението на Буда.

*

Практиката не цели да показваме на всички, че вършим добро. Практиката е цел сама по себе си. По този начин умът ни постоянства в правилната посока. Практиката не се състои в това да избягваме неприятностите, а напротив - от нас се изисква да сме способни да страдаме. Страданието е най-добрият учител, който можем да преодолеем единствено чрез постоянство и чрез мъдростта, която сме натрупали. Не е възможно да напредваме, ако нямаме проблеми. Трудните ситуации са много подходящи за практиката. Без тях окончателното освобождение е изключително трудно.

*

Един ученик на учителя Гуан Цин казваше: „Старият учител Гуан Цин през целия си живот рецитираше името на Буда. Когато беше още млад монах, неговият учител Чуан Чън вече беше забелязал потенциала му, така че поиска от него да рецитира името на Буда.

Един ден, когато монасите слушаха коментар върху една сутра, Чуан Чън нареди на Гуан Цин да продължи да рецитира името на Буда. Учителят Гуан Цин беше малко тъжен - той не разбираше защо не можеше като

другите да отиде да слуша коментара върху сутрата. Въпреки тъгата, която изпитваше, той се подчини на нареждането на своя учител.

Практиката изисква концентрация и постоянство. Така учителят Гуан Цин продължи да рецитира името на Буда, докато изпълняваше задълженията си. Това обяснява как е успял да натрупа толкова заслуги и да култивира мъдростта. Днес той ни учи да рецитираме на свой ред името на Буда, защото това е най-простият метод, който е най-добре адаптиран към съвременния човек.“

*

При своите контакти с външния свят монахът има за цел единствено да премахне желанията си и да се отърве от привързванията си. Той обаче трябва да спи и да се храни правилно: онзи, който не спи и не яде, не успява да се концентрира, защото четирите елемента, които съставят тялото му, не са в хармония. В такъв случай човек се изнервя, започва да има проблеми със съня и му е много трудно да се концентрира. Опасността да се отклони от правилния път се увеличава. Ето защо не бива да се привързваме към продължително будуване или гладуване.

Освен това подобни отклонения могат да подхранят егото и човек да започне да се хвали с тях. Ние се нуждаем от нашето тяло, за да практикуваме. Следователно, за да можем да практикуваме, когато седим, лежим, стоим неподвижни или се движим, се нуждаем от тяло в добро здраве. Трябва да се грижим за тялото и ума си, защото нашата практика се състои в

това да следваме средния път. Ако се отнасяме с тялото си по този начин, ще срещнем по-малко препятствия.

*

Чувстващите същества са затворени в цикъла на преражданията от безкрайно дълго време. В този живот разполагаме с човешко тяло, но през всички прераждания сме създали многобройни лоши кармични семена, които ни следват. Тази отрицателна карма е като наша сянка. Ето защо е важно да изповядваме миналите си грешки. Същото важи и когато получим предписанията: трябва да изповядваме колкото се може по-често миналите си грешки, за да можем един ден най-после да започнем да спазваме предписанията, без да ги нарушаваме. Всички чувстващи същества съдържат в себе си същността на Буда, но ние се нуждаем от практиката и изповядването, за да извървим пътя, който ще ни отведе до нея.

*

Монашеският живот налага определен брой правила, които в манастира се считат за съкровища. За сметка на това, трябва да се избягва прилагането на правилата на светския живот зад стените на манастира. Онзи, който спазва монашеските правила, е свободен и спокоен, където и да отиде. Той не среща препятствие, което да не може да преодолее, а пречките, които се изправят пред него, намаляват.

*

От безброй *калти* сме натрупали безкрайно много кармични семена. Испитали сме омраза, която на свой ред е породила нова омраза. Тези конфликти са образували кармични възли, които днес възпрепятстват нашата практика. По тази причина трябва да се научим да се изповядваме ежедневно и да даваме велики обети - да отидем отвъд живота и смъртта и да помагаме на чувстващите същества. Тогава ще можем да извървим пътя към това да станем буди.

*

Невъзможно е да практикуваме, без да изпитваме емоции. Където има хора, там има и конфликти. Когато възникнат неприятни обстоятелства, е необходимо да намерим убежище във великите обети, които сме изrekli, за да преодолеем конфликтите и да отстраним проблемите и привързванията, свързани с тях. Така умът ни ще стане още по-открит.

*

Това, че сме успели да се преродим като човешки същества, е шанс и важна възможност да практикуваме. Затова трябва да се стараем да не постъпваме необмислено. Някои практикуващи медитират безспир, без да ядат и спят. Някои манастири привличат хора чрез лозунги и рекламни стратегии. Това са привързвания към формата, плъзгане по повърхността на нещата и онези, които действат по този начин, са с крехко здраве. По-добре е да се избягва подобен подход, ако не сме постигнали необходимото медитативно ниво, за да можем да го използваме, без да се привързваме.

Най-важното е да притежаваме правилно познание, което ще ни отведе до правилното мислене. Ето защо казваме, че най-обикновената мъдрост е пътят.

*

Трудна практика не означава, че трябва да се насилваме да правим неща, които ни отвращават. Тя означава, че понеже сме дали велик обет, ние сме способни да понесем и да направим особено трудни неща. Така ще сме в състояние, например, да ядем някои храни, които други хора не биха могли да погълнат, или да направим неща, които биха били много неприятни за другите.

*

Вярата, великите обети и практиката за взаимосвързани. Практиката се ражда от великите обети. Например, *бодхисатва* Кситигарбха е обещал да не стане буда, докато адът не се изпразни. При все това неговото състрадание към чувстващите същества е огромно и обетът, който е поел, му позволява да стане буда. Ето защо бодхисатвите, без никога да са привързани към собственото си аз, безспир служат на чувстващите същества и им принасят полза. Те действат според принципа, че който помага другиму, всъщност помага на самия себе си, и по този начин се освобождават преди да са освободили другите.

*

Буда Амитабха положи четиридесет и осем велики обета, които отговарят на великия обет на Кситигарбха да не става буда, докато има и едно останало същество в ада. Всички бодхисатви и всички буди са положили велики обети, дали са велики обещания. Тези велики обети до един са насочени към освобождаването на чувстващите същества въпреки огромното им невежество; те се скитат в шестте пътя на прераждането и са привързани към множество неща: седемте вида емоции, петте сетива, гнева, скъперничеството, невежеството, шестте обекта на *виджнаните*, страданието от раздялата и всякакви други неща, от които им е трудно да се освободят и чиято илюзия ги владее. Така можем да си дадем сметка колко големи са състраданието и милосърдието на Буда Амитабха: той е изрекъл четиридесет и осем велики обещания, за да ни помогне с надеждата, че всички чувстващи същества ще постигнат освобождението, ще се отърват от страданието и от шестте пътя на прераждането. Ако ние самите дадем едно толкова голямо обещание, колкото обещанията на Буда Амитабха, той ще бъде тук в момента на смъртта ни, за да ни приеме в своята чиста земя.

*

Всички чувстващи същества са в този свят, защото имат поне едно привързване към него. Едно единствено такова привързване поражда за тях огромен брой проблеми. Впрочем всички тези проблеми са свързани с тялото. Именно чрез тялото се появяват всякакви мисли. Онзи, който е способен да постигне ситост и да не изпитва неугасващата жажда да има още и още, може да

сложи край на скъперничеството. Да се постигне обаче тази окончателна удовлетвореност съвсем не е просто - много по-лесно е да се каже, отколкото да се направи. За постигналия това състояние на задоволство обаче проблемите намаляват и умът му става по-спокоен и по-свободен.

*

Задоволството е монашеска добродетел. Монахът трябва да се научи да не иска нищо, което съответно премахва още повече привързаността му към нещата. Нашето обкръжение винаги може да ни доведе до привързания. Мисълта естествено се поражда в нас в зависимост от възприетото от външния свят и може на свой ред да формира привързване. Една единствена мисъл издава привързване, ако се идентифицираме с нея. Ето защо задоволството, което премахва привързването, е основен етап от практиката, защото позволява на ума ни да постигне дълбока невъзмутимост.

*

Петте отрови са богатството, външният вид, известността, храната и сънят. Всяка от тях е път към ада. Привързването ни към тези отрови ни задържа, без дори да си даваме сметка, в цикъла на преражданията. Това е причината, поради която практикуващият трябва да пази ума си достатъчно спокоен, за да преодолее тези форми на привързване.

*

Като монаси ние трябва да разпръскваме илюзиите. Това означава, че трябва да се освободим от материалните си желания, както и от емоционалните си привързвания. Трябва да се задоволяваме с малко що касае дома, храненето и удобството ни: това са само прояви на шестте обекта на *виджнаните*.

Необходимо е и да премахнем илюзиите, породени от чувствата ни, като например привързванията ни към родителите, семейството, партньора и децата ни. Трябва да пуснем всичко това.

*

Една от целите на практиката е да се премахнат семената на нашето скъперничество. Тези семена, когато дадат плод, ни карат толкова да се вълнуваме, че ни е трудно да имаме правилни мисли. Тези умствени смущения ни притесняват безспир и ни правят раздразнителни, като предизвикват множество нежелателни и изпълнени с невежество мисли. В резултат сме изморени и неспокойни.

*

Вегетарианството не е второстепенно: то допринася за спазване на предписанието да не се убива и олекотява нашата карма. Ако изядете един килограм месо от някое животно, същото животно в някой бъдещ живот ще изяде точно толкова от вашата собствена плът. Омразата обикновено поражда омраза и по този начин силно затруднява излизането от цикъла на преражданията: никой не може да избегне закона на

карма. Следователно вегетарианството означава, че се въздържа от убийства, но и показва, че сме премахнали привързването си към определени храни и вкусове, а освен това ни помага да се борим срещу скъперничеството си.

Ние не сме движени от желанието да намерим вкусна и сочна храна и чрез вегетарианството не пораждаме лоша карма, което пък намалява броя на враговете ни. Освен това състраданието ни се увеличава и умът и сърцето ни са по-спокойни. Като ядем вегетарианска храна, ние се научаваме да не се привързваме към шестте обекта на *виджнаните*.

*

Има пет нечистотии: една нечистотия спрямо сегашната калпа, друга по отношение на аз, трета по отношение на грижите, четвърта по отношение на чувстващите същества и пета по отношение на живота. Това включва всичките ни навици и тревоги. Става дума за кармични семена, които носим от предишните си животи и които се проявяват отново чрез шестте обекта на *виджнаните*. Това означава, че когато корените виджнани срещнат шестте обекта на виджнаните се появяват кармични плодове, както и различните съзнания, които задействат способността си да различават. Целият този процес формира ново кармично семе. Така допринасяме за липсата на чистота на този свят.

*

Мъдростта и трупането на заслуги изискват сериозна работа. Първо трябва да приемем убежище в Буда. За да натрупаме заслуги, ние трябва да търпим страданието, което естествено ще намали отрицателната ни карма и по-късно ще събуди мъдростта в нас.

Търпимостта във всичките ѝ форми е първото условие за практиката. Онзи, който умее да търпи и да бъде толерантен, ще успее да постигне върховното просветление.

*

Скъперничеството е отрова, от която практикуващият трябва да се освободи чрез шестте обекта на *виджнаните*. Тогава ще успее да разбере по-добре истината в основата на живота и смъртта. Когато корените виджнани влязат в контакт с шестте обекта на виджнаните, се образуват шестте съзнания, които пък формират нежелателните мисли: ето как се раждат мислите ни. Знаейки това, е необходимо да сложим край на тези нежелателни мисли, които са кълновете на пленничеството ни в цикъла на преражданията, на нашето затваряне в живота и смъртта.

*

Има значителна вероятност да се родим като хора в следващия си живот. Днес ние вече имаме шанса да сме човешки същества и още повече да приемем убежище в трите съкровища. Това се дължи на факта, че в предишен живот сме срещали Буда, че вече сме го поздравявали, че вече сме правили дарения на монашески общности, че сме проявявали щедрост и че

сме рецитирали името на Буда. Цялата тази добра карма, която сме натрупали, ни е довела до това в сегашния си живот да приемем убежище в трите съкровища.

Защо приемаме убежище в трите съкровища? Буда е казал, че има осем вида страдания. Всяко страдание е свързано с раждането, остаряването, болестта, смъртта, неудовлетвореността, привързването ни към някои хора, гнева и непрекъснатото функциониране на петте агрегата. Тези страдания са неизбежни, когато сме хора. Само онзи, който приеме убежище в трите съкровища и усърдно практикува будизма, може да излезе от цикъла на преражданията.

*

Всичко в този свят е породено от закона на карма. Никой не може да го избегне. Самата вселена е плод на кармата. Например ние сме посели в миналото кармични семена, които днес ни позволяват да водим монашески живот. А състоянието, в което се намираме днес, е причината, благодарение на която по-късно ще станем буди. Всяка причина води до следствие. И най-малката мисъл ни свързва със закона на карма. Всички будистки сутри обясняват този закон.

Причината, която ни кара да отидем в манастир, трябва да бъде правилна, т.е. да сме мотивирани от желанието да постигнем нивото на буда и да излезем от цикъла на преражданията, а не от желание да избягаме от жестокостта на света или като реакция на някакво травмиращо преживяване. Ако причината да изберем монашеския живот не е правилна, на нашата практика със сигурност ще ѝ липсва постоянство и във всеки един момент ще рискуваме да имаме лоши мисли, които да

ни отклонят от задълженията ни. В такъв случай изобщо няма да имаме правилни мисли. Ето защо трябва да имаме дълбока решимост, когато даваме великите обещания, с които искаме да се ангажираме. И с тази решимост ще успеем да преодолеем трудностите на монашеския живот. Тези обещания, тези обети са задължително условие, за да можем да станем буди. Ето защо Буда ни подтиква да се изповядваме и да дадем трите обета. Тогава нашата практика ще бъде улеснена.

*

Човекът убива от незапомнени времена. Дори тази купичка с ориз, която държите в ръцете си, е струвала живота на множество насекоми. Повечето хранителни продукти са пълни с химикали и пестициди: това също е начин да се убиват живите същества, макар и да става дума за непряко въздействие. И естествено ще има кармични последствия. Затова ви препоръчвам да практикувате и работите много сериозно в този живот, за да можете след това да се родите в Чистата земя на Буда Амитабха. В противен случай няма да успеете да изплатите дори смъртта на тези насекоми, въпреки че не сте пряко отговорни за нея.

*

Като монаси е необходимо да дадем велики обещания или поне обещания, които ще поемем с решимост. Безсмислено е да се сърдим и така да пораждаме тревоги заради дребни неприятности. Задоволството е нещо необходимо, особено в качеството ни на монаси: за тази цел ние сме посели

добри кармични семена в миналото. Ако имате здравословен проблем, който пречи на практиката ви, това означава, че ви липсва мъдрост, защото сте се привързали към физическото си тяло. Бъдете смели и положете отново обетите си с твърда решимост: това ще е достатъчно, за да преодолеете всякакви трудности. Но ще трябва да спрете да сеете кармични семена, които ви задържат приковани към света. Напротив, трябва да сеете кармични семена, които ще ви позволят да излезете от цикъла на преражданията. За това е необходимо също така често да рецитирате името на Буда Амитабха. В такъв случай вашият ум ще се успокои и ще разруши тревогите ви. Така формираме добри кармични семена, които ни отварят пътя към това да станем буди и към земята на Буда Амитабха. Освен това, ако вече сме посели тези семена, със сигурност ще получим плодовете, които ще ни отведат до нивото на буда.

*

Като монаси трябва да упражняваме щедростта си, за да увеличаваме нашите заслуги. Трябва да сме внимателни дори с най-дребните неща, защото един детайл е достатъчен, за да причини проблеми. Няма значение дали другите хора отказват да им обърнат внимание: ние все пак трябва да го направим. Ако някой е изморен и все още не си е свършил работата, ние трябва да сме готови да му помогнем. Никога не бива да отказваме помощта си под предлог, че това не е наша работа. Ако мислим по този начин, няма да получим никаква заслуга и няма да напреднем в практиката си.

Трябва във всеки един момент да сме готови да услужим.

Крайната цел на нашата практика е възможно най-върховната: да станем буди. Без постоянство обаче никога няма да постигнем нивото на буда.

*

Целта на интензивната медитация в продължение на седем дни, при която се рецитира името на Буда, е да се разбере, да се намери онова, което никога не се е раждало и никога не е умирало. Когато разберем това, ние научаваме истината за живота и смъртта и кое е истинското ни лице.

*

По време на интензивната медитация в продължение на седем дни ние се учим да контролираме нашия ум чрез повтаряне на думите „Буда Амитабха“. По този начин, каквото и да правим - да ходим, да седим, да стоим прави или да спим - ние сме непрестанно в присъствието на Буда Амитабха.

Някога много отдавна сме посели в нашите татхагатагарбхи множество положителни и отрицателни кармични семена. Един от ефектите на тази медитация е да задържа добрите семена и да пречиства лошите.

*

Изобщо не е лесно да се помага на други хора. Необходими са множество заслуги. Затова трябва да развиваме мъдростта си и да трупаме заслуги. Тогава

нашият чар естествено ще се увеличи и боговете закрилници ще ни пазят. Но ако нямаме достатъчни заслуги, ще изпитваме ясното чувство, че полагаме усилия без резултат.

*

Ако се доверим на Буда, практикуваме с постоянство и изповядваме всичките си лоши мисли, думи и постъпки, те постепенно ще бъдат заменени със семената на състраданието на буда. От друга страна, ако не действаме по този начин, ние ще бъдем управлявани от нашите кармични семена, които ще ни задържат неопределено дълго в цикъла на преражданията.

*

Ако по време на вашата медитация, се питате как да седнете и по какъв начин да си направите интроспекция, поведението ви не е правилно, защото с това показвате привързване към фалшивото аз. Истинската практика, основната практика на дзен будизма се състои в пречистването на вашите шест сетивни органа.

*

Практиката е трудна, защото изисква да не се привързвате към физическото тяло. Не поставяйте вашия собствен интерес над всичко, защото по този начин се разминавате с практиката. Ние трябва да се научим да не се привързваме към нашите егоистични желания и физическото ни тяло.

*

Като човешки същества ние не можем да избегнем четирите страдания, които са раждането, болестта, остаряването и смъртта. Смъртта е страдание и будистката практика се състои в освобождаването от нея. А за да се постигне върховното освобождение, трябва да се практикува будизмът.

*

Ако някой будист не е наясно с учението на Буда и го интерпретира зле, ние трябва като истински практикуващи да му помогнем да види грешките си. Не трябва да го оставяме на илюзиите му, тъй като така той няма да напредне и ако не направим нищо, ние ще носим известна отговорност за това.

*

Да остава винаги спокоен е трудно за практикуващия. Ако обаче не успяваме да помогнем на самите себе си, как ще успеем да помогнем на другите? Трябва да овладеем ума си, тази маймуна, която, без да успее да задържи вниманието си, непрекъснато скача от едно място на друго. Ако не можем да помогнем на самите себе си, е изключено да помогнем на някой друг.

Практиката започва чрез нашето физическо тяло.

*

Някои хора, които започват да практикуват будизма, си дават сметка, че имат повече проблеми отколкото са

си мислели досега. Всъщност това са прояви на отрицателната им карма. Това, което трябва да направят, е да пречистят поведението, думите и мислите си, ако искат да почистят лошата си карма.

*

Ако помагаме на другите, помагаме на самите себе си, защото по този начин петте ни сетивни органа и нашият манас ще се включат в този акт на щедрост и така ще се променят в положителна посока. Но ако имаме и най-слабото привързване, докато помагаме някому, това ще е достатъчно, за да се преродим отново.

*

Практиката на дзен будизма се извършва по всяко време. Можем да практикуваме, докато вървим, стоим прави, седим или лежим. Във всички ситуации целта на практиката е да пречистим ума си и да премахнем всички привързвания. Ако има и най-малкото привързване, то в действителност не практикуваме. Днес много хора твърдят, че практикуват дзен. Но тези хора искат в същото време да имат любящо семейство и да са харесвани и уважавани от всички. Следователно как могат да практикуват дзен? Самите монаси се стремят към известност или други ползи като удобството или вкусната храна. Как в такъв случай, когато практикуват дзен будизма, биха могли да постигнат *самадхи*? Всъщност те са лицемери.

*

За да помогнат на хората, монасите основно се опират на учението на Буда. Преследвайки същата цел, светският практикуващ трябва да практикува щедростта, като се опира на искреността на сърцето си. Така проявява уважение към трите съкровища - Буда, Дхарма и *Сангха*.

*

Никой не може да се просветли само като слуша думите на учителя си. Учителят показва пътя, но практикуващият трябва да го извърви. Тогава ще разбере, че Буда е говорил дълго, но никога нищо не е казал.

*

В ежедневиия живот е възможно да се изучават различни неща, но будизмът не е познание, което можем да научим: изучаването на сутрите не е достатъчно, за да ги разберем напълно. Различният смисъл, който придаваме на сутрите, не представлява нищо повече от лични интерпретации. И дори и да прочетем всички сутри, това е все едно да гледаме една саксия с цветя в огледалото: ние виждаме само отражението ѝ. Ето защо трябва да различаваме буквата от духа на текстовете. Ако сме привързани към буквата, няма да успеем да разберем духа.

В Диамантената сутра се подчертава, че трябва да минем отвъд думите, без обаче да ги пренебрегваме. Сутрите са пътища, посочени от Буда, за да вървим към него. Но тези пътища не се изминават само с четене на сутрите: трябва да се преживеят истините, изложени в

сутрите, със сърце, изпълнено с доверие към Буда. Само при това условие целта ще бъде постигната и ще се появят мъдростта и просветлението.

Предписанията

Предписанията позволяват на практикуващите да имат правилно поведение. Изповядването е доказателството, че практикуващият се опитва да спазва предписанията.

За да спазваме предписанията, не бива да ги тълкуваме буквално. Такова буквално тълкуване е отрова за самите нас и за социалните ни контакти, отрова, която е непрестанен източник на недоволство и в крайна сметка увеличава нашите грижи. Основното е да се живее в съответствие с истинския смисъл на предписанията т.е. да пречистваме мислите, думите и постъпките си. В такъв случай всичко, което правим, ще бъде изпълнено със състрадание и ще улеснява живота на хората. Докато спазваме това, ние не нарушаваме предписанията.

*

Спазването на предписанията ни позволява да развием нашата толерантност. Ако някой ни обижда или провокира, а ние не проявяваме никаква агресия, това означава, че спазваме предписанията.

*

Предписанията трябва да ни помогнат да се дисциплинираме, да се владеем, но в никакъв случай не бива да ни служат, за да контролираме другите. Когато имаме лоши мисли, ние трябва да си спомним, че сме дали обет да спазваме предписанията и че семената на предписанията са били посетени в нашата осма *виджняна*. Тогавата разбираме, че ни е възможно да накараме тези семена да се появят отново, за да ни помогнат да се владеем и да не нарушаваме предписанията. Следователно външният ни вид ще внушава уважение и поведението ни ще е в съзвучие с мъдростта на просветлението.

*

Целта на предписанията е да се научим да се владеем. Би било абсурдно да ги използваме, за да подчертаваме грешките на другите, защото това ще породят отрицателна карма и би означавало, че нарушаваме предписанията.

*

Ако сте способни да спазвате предписанията, вие практикувате будизма. Предписанията са нашият водач: благодарение на тях успяваме да поддържаме нашата практика.

*

Когато получим предписанията, ние трябва да изменим поведението си съобразно с тях. Трябва да постоянстваме в практиката си, да променим лошите си

навици и лошите си мисли и да превърнем предписанията в наш учител, наш водач.

*

Спазването на предписанията с търпение и толерантност ни помага да постигнем просветлението. Необходимо е да сме скромни, когато извършваме всекидневните си дейности, и да улесняваме живота на другите. Например, ако пътуваме с други хора, няма да се опитваме да получим най-голямото легло, най-големите удобства или най-вкусната храна. Трябва да се държим достойно, така както ни учат предписанията. Не бива, разбира се, да се създават отношения с цел да се критикуват другите.

*

Защо трябва да следваме предписанията? Предписанията ни позволяват да контролираме ума си, да насочваме мислите си и да разрешаваме конфликтите в отношенията с другите. Онзи, който възприема правилно поведение, спазва предписанията т.е. той се държи като един буда. Онзи, който има правилната концентрация, има мислите на един буда. Онзи, който спазва предписанията в мислите, думите и делата си, има чисто сърце и концентрацията му е правилна. Тогава в него се появява мъдростта на буда.

Както виждаме, предписанията са основата на мъдростта. Онзи, който владее предписанията, владее концентрацията, а онзи, който владее концентрацията, владее предписанията. Ето защо мъдростта, концентрацията и предписанията са тясно свързани.

Освен това предписанията ни помагат да не пропаднем в низшите пътища на прераждането.

Най-сетне, нека кажем, че най-важното място за спазване на предписанията е в мислите.

*

За нас най-трудни за спазване измежду петте основни предписания са да не убиваме и да не лъжем. По-специално трябва да сме много внимателни по отношение на лъжата: няколко думи могат да помогнат някому или да го наранят. Ако чуят красиви думи, хората се чувстват щастливи. Ако чуят лоши думи по свой адрес, те се обиждат и се ядосват. Така много лоша карма се поражда само със силата на езика.

Караниците освен това въздействат на нашата концентрация. Бодхисатвите се боят от алкохола, а чувстващите същества от онова, което им се случва или ще им се случи т.е. от последствията, които се реализират. За сметка на това, когато действат, бодхисатвите винаги се питат какво ще причинят действията им т.е. какви причини ще създадат и много внимават какъв избор ще направят и как ще постъпят. Чувстващите същества се държат точно обратно. Те по-скоро се вълнуват от лошите последствия, които ги сполетяват, като едва тогава съжаляват, че са постъпили зле. Ако Буда създава предписанията и толкова говори за закона на карма, то това е, за да ни насочи към практиката и да позволи на нашите решения да породят по-добри кармични последствия.

*

Хората обикновено се стремят към известност и различни ползи. Точно това ги задържа в цикъла на преражданията. Практикуващите от своя страна се стремят към концентрацията, а също към мъдростта и спазването на предписанията. Това им позволява да излязат от цикъла на преражданията.

*

Онези, които са получили предписанията, трябва да ги спазват, чрез което стават достойни за уважение и издръжливи, способни да изпълнят и най-тежките задачи. Ако имате концентрацията, мъдростта и спазвате предписанията, всичко, което изречете, ще е мъдро. Дори духовете ще обичат да слушат думите ви. Така ще помогнете на себе си и ще помогнете и на другите. На този етап боговете закрилници ще са до вас, за да ви помагат.

*

Практикуващите трябва да спазват предписанията и да признават техния авторитет. Ако успеете, всеки, който ви срещне, ще има чувството, че е пред един буда и съвсем естествено ще изпитва уважение и възхищение към вас.

Въпроси

Тази глава съдържа преводи на транскрипции на видео конференции или коментари на будистки учители. Заглавието на всеки текст е формулирано под формата на въпрос, за да може да се ориентира читателят за темата, която ще се дискутира.

Какво е будизмът?

(видео конференция на учителя Джънуей)

Здравейте на всички: АМИТОФО!

Добре дошли да гледате сериите „Премахване на съмненията по отношение на будисткото учение в трите колесници на Бодхи“ на Асоциацията на практикуващите истинското просветление (на англ. „ТЕРА“). Днес представяме първия епизод и по този повод ще обясним накратко защо създадохме тези серии.

От 1997 г. ТЕРА разпространява Дхармата³ на Буда сред широката общественост и е известна сред будистката общност с яснотата на своите учения. Преди всичко ТЕРА представя учението на Буда достоверно и в неговата цялост. В тази връзка всички ученици в нашата асоциация не само придобиват теоретични знания, но и доказват глобалната реалност на Дхармата на Буда. Втората характеристика на нашето учение е, че ние представяме заедно и свързваме Махаяна и Теравада т.е. говорим за трите колесници в будизма. Например принципите на освобождението, които преподаваме на нашите ученици, са приложими не само към доктрината за освобождението в Агама сутрите, но те съответстват и на Махаяна праджна сутрите. Този начин на обучение, който се среща доста рядко в днешната будистка

³ Учението на Буда.

общност, ни позволява да свържем и представим цялата Дхарма на Буда, съдържаща се в сутрите на трите колесници. Третата характеристика е, че нашата асоциация винаги се опитва да преподава Дхармата на Буда по прост, ясен и практически начин; по тази причина във всяка книга и всеки метод за разпространение на Дхарма ние представяме ясно практическите принципи с цел да позволим на всеки да ги приведе в действие.

Дейностите на нашата асоциация се извършват от *сангха**, състояща се от доброволци, които са положили чистите обети на *бодхисатвите**; по тази причина учениците, участващи в тези дейности, се чувстват много добре. Благодарение на усилията на ТЕРА да разпространява будизма през изминалото десетилетие, значителен брой ученици спестиха време и енергия, тъй като не им се налагаше да се занимават сами с множеството съществуващи будистки книги. Учениците, които се обучават при нас, обикновено успяват постепенно да разберат и схванат цялата структура на Дхарма в рамките на две до три години. Освен това, те научават лесни за запомняне и използване методи за медитация. По време на курса нашите ученици научават защо и как да практикуват, за да постигнат просветление, а също какво е състоянието на просветление и какво е да се види природата на буда. Благодарение на тези характеристики през изминалото десетилетие много хора успяха да извлекат полза от този будистки курс.

С цел да привлече вниманието на широката общественост към Дхармата на Буда, от 2010 г. насам ТЕРА стартира сериите „Трите колесници на Бодхи“, произведени за UCTV („Universal Culture Television“). Настоящите серии са естественото продължение на горепосочените и целят да отговорят на съмненията по повод будисткото учение. Освен това сериите „Премахване на съмненията по отношение на будисткото учение“ са насочени специално към широката общественост и начинаещите, тъй като често онези, които току-що са започнали да изучават и практикуват Дхарма, все още имат някои съмнения. Ние наистина се надяваме да успеем да намерим прости, но в същото време точни думи, за да осигурим подходящи обяснения и анализ за всички. По тази причина ще разгледаме заедно въпросите, които най-често пораждат съмнения във връзка с изучаването и практикуването на будизма.

В първия епизод ще поговорим с вас за това какво е будизмът. Няма съмнение, че за много от нашите зрители това е първият им контакт с будизма и всъщност, когато за първи път чуят думата „будизъм“, хората често дори не знаят какво точно означава тя. Идва ден, когато ние всички започваме да мислим за смисъла на живота и си задаваме въпросите: Защо съм се родил? За какво живея? Какво ще се случи след смъртта? и т.н. - ние изпитваме съмнения и в моментите, когато се опитваме да разгадаем тези тайни, става ясно, че имаме влечение към будизма.

Когато става дума за будизма обаче, широката общественост рядко отива по-далеч от онова, което се вижда на повърхността. Например, когато видят храмове с всякакви видове флагове и знамена пред тях, хората могат погрешно да решат, че това вероятно е будизъм. Или когато влезем в такъв храм и видим някой, облечен в сравнително странни дрехи или с необичайна шапка, който, да кажем, върти броеница и мърмори някакви магически формули, ние често ще си помислим, че това определено е будизъм. Или още по-зле, когато видим някой гадателски ритуал, абхишека церемония, при която главата се поръсва с вода, хома ритуал т.е. изгаряне на дарове в осветен огън и т.н. или когато видим или чуем будистки термини, ние можем погрешно да си въобразим, че всичко това е будизъм. Всъщност това е само външна страна, фасада и изобщо не отразява будизма. Или например, преди няколко десетилетия често се говореше за така нар. „намиране на убежище в религиозния живот“, като за свързано с будизма. Идеята беше, че когато някой, живеещ в обществото, се сблъскаше с непреодолими трудности, най-доброто, което можеше да направи, бе да си намери място, където да отиде, и там да забрави всички проблеми на светския живот; по този начин се разбираше от широката общественост изразът „намиране на убежище в религиозния живот“ преди няколко десетилетия. По онова време хората погрешно вярваха, че този начин на действие съответства на будизма и че съответно будизмът е някаква мрачна и сива религия, противопоставяща се на живота; това, разбира се, беше погрешна интерпретация.

А днес, какви други възгледи за будизма можем да срещнем? Напоследък всички са убедени, че будистките групи са някакъв вид благотворителни организации. Естествено, добрите дела на подобни групи помагат на много хора в нужда и подобряват обществения имидж на будизма; по тази причина, много хора неизбежно започват да си мислят, че благотворителността е будизъм! Ние обаче бихме желали да зададем на хората с подобно виждане един простиъкън въпрос: ако будизмът се отнася само до благотворителни дейности, каква е разликата между будизма и Червения кръст? Поспециално, през последните години наблюдаваме разпространението на т. нар. „дискусия за религията“. Например, да вземем дискусията между представителите на будизма и християнството или будизма и исляма и т.н.; всъщност, те се събираха, за да обсъждат как да подобрят обществото, да го пречистят и други подобни. Ако се вгледаме в тези дискусии за религията, ще открием, че хората често питат: религиите са малко или повече едни и същи, нали? С други думи, те си мислят, че религията не е нищо повече от това да се помага на другите и те да бъдат убеждавани да извършват добри дела. Ето защо, за много хора днес будизмът изглежда по този начин и те биха казали, че онова, което вършат благотворителните организации, е повече или по-малко будизъм. В действителност обаче нещата отвътре изглеждат съвършено различно.

Ако искаме да обясним какво е будизмът, е добре да започнем със самата дума „будизъм“. Така че какво е „будизъм“ („Буда“ + „-изъм“)? Ние казваме, че

будизмът е учението на Буда (Дхармата на Буда). Но всъщност кой е Буда?

Всъщност хората считат Буда само за мъдър и свят човек или могъщо божество или пък за бог, подобен на християнския господ. Ние, които следваме пътя на *бодхисатвите*, обаче притежаваме дълбоко разбиране за величието на Буда, което обикновените хора дори не могат да си представят. Например нашето първо възприятие за Буда е, че той притежава велика мъдрост и е всемогъщ. Когато Буда станал буда, той придобил всички видове мъдрост - например, великата перфектна огледална мъдрост (на санскрит: *ādarśa-jñāna*), мъдростта на равенството т.е. да не се прави разлика между мен и другите (на санскрит: *samatā-jñāna*), мъдростта на удивителното възприятие (на санскрит: *pratyaveksanā-jñāna*), мъдростта да е извършено това, което е трябвало да бъде направено (на санскрит: *krtyānusthāna-jñāna*); благодарение на всички тези видове мъдрост Буда притежава несравними способности. Следователно Буда изцяло познава и разбира съдбата и реализираните кармични плодове, привличанията и кармичните връзки и способността да изучава Дхарма на всяко живо същество. По този начин Буда е в състояние да приспособи учението си към способностите и нивото на разбиране на всеки с цел да постигне най-добри резултати. Благодарение на еднаквите си връзки с всички живи същества Буда не може да отхвърли нито едно от тях. Напротив, той се отнася към всички по един и същ благожелателен начин, без да проявява никаква дискриминация. Това означава, че Буда ще помогне на всички живи същества

с надеждата, че всяко от тях ще успее да напредне по пътя на будизма. Нямаме достатъчно време, за да говорим по-дълго за неговата велика мъдрост и способности.

Но, въпреки че Буда притежава велика мъдрост и е всемогъщ, той няма нищо общо с концепцията за бог в християнството, исляма и др. Например, Буда не може да освободи живо същество и това е основна разлика в сравнение с идеята в монотеистичните религии, че човек получава всичко от Господ. Всъщност Буда е повече като учител, велик учител, за всички живи същества. Той иска да мотивира хората, да ги обучи, да ги остави да научат сами какво е освобождението и желае всеки, в крайна сметка, да постигне нивото на буда. Така че Буда не може просто да ни подари нашето освобождение. Освен това, поради еднаквите си връзки с всички живи същества Буда не може да ги съди и да решава кой ще ходи в рая и кой - в ада. Всъщност от будистка гледна точка отиването в рая или в ада зависи изцяло от нашето собствено поведение или казано иначе, каквото посееш, това и ще пожънеш. Буда, изпълнен със състрадание към всички живи същества, които не знаят какво трябва да направят, се опитва колкото се може повече да ни насочва по най-подходящия начин с цел да ни помогне да избегнем трите лоши пътя т.е. да се преродим в ада, като гладен дух или като животно. Разбира се, ако имаме много добра съдба и отидем на небето, Буда ще е щастлив, но ще ни напомни, че няма да останем завинаги в рая. Всичко това е доста по-различно от онова, което хората си мислят за „Бог“ в монотеистичните религии. Така че дори ако вземем предвид само казаното по-горе, е ясно, че Буда, който е велик и уникален, е напълно различен

от всички божества, „спасители“ и богове в монотеистичните религии, които са популярни днес.

Освен това, Буда е различен от онова, което някои хора казват в наши дни, защото те погрешно смятат, че Буда е бил само велика историческа личност, родена преди 2500 години, и е проповядвал будисткото учение в продължение на повече от 80 години, след което е влязъл в нирвана. В действителност той е много повече от просто още един мъдър и свят човек, както си мислят тези хора. Всъщност Самбхогакая на Буда (неговото физическо тяло) все още се намира на небето Аканища (най-високото от небесата на света на формата), като продължава да дарява полза на всички бодхисатви и чувстващи същества; всъщност Самбхогакая на Буда често се появява на много различни места с цел да помага на чувстващите същества. Неговото тяло е доста различно от това, което обикновените хора могат да видят.

Бихме желали да ви припомним, че съгласно собствените думи на Буда следващият буда ще бъде Буда Майтрея. С други думи, сегашният буда е Буда Шакямуни, а бодхисатвата, който ще стане следващ буда, е Майтрея. Според будистките сутри няма да има друг буда между Буда Шакямуни и Буда Майтрея, няма да има друг буда, който да се появи междувреме. В тази връзка, скъпи читатели, ако видите или чуете някой да претендира, че вече е постигнал нивото на буда, би било много добра идея да проверите в будистките сутри дали има и най-малкото основание за подобни претенции.

Сега, след като казахме няколко думи за Буда, нека поговорим за неговото учение. Току-що обяснихме, че Буда е учител за всички живи същества и неговото учение се нарича „Дхарма“. А какво съдържанието на тази Дхарма? Можем да кажем, че тя е база, основа - Буда дава правилната основа, така че всеки наистина да разбере причините и следствията. Буда обяснява как да се гледа на всички тези кармични връзки (причинност) или какво да се прави, за да опазим нашите човешки тела, или още как да получим големи кармични награди. Това са петте предписания и десетте добродетелни действия - те са основата на всичко. Освен това Буда ни учи как сами да се освободим. По отношение на освобождението, първо трябва да разберем какво е раздразнението (ядът) и след като разберем неговия истински произход и критична точка, ние можем да продължим нататък и да поговорим как да намалим раздразненията, а след това и как да ги премахнем. Целта на всичко това е да се позволи на живите същества да практикуват будизма и сами да постигнат освобождението. Но ако следвайки това, ние вече можем да се освободим, защо Буда е преподал всекиму и нещо наречено *Бодхи**? Какво е то? Можем да прочетем най-директното и непосредствено обяснение за това какво е Бодхи в Сърдечната сутра: „нещо, което не се появява, не изчезва, не е замърсено, не е чисто, не се уголемява и не намалява“ или с други думи, спокойното сърце, което всеки винаги притежава. Буда ни учи и насочва как да намерим това спокойно сърце, как наистина да видим природата на буда и как, след като сме се просветлили и сме видели природата на буда, да останем спокойни пред лицето на всички

дхарми т.е. да запазваме спокойствие при всякакви обстоятелства. Това, най-общо, е съдържанието на Дхармата на Буда.

Но лесно ли е да чуete това в света навън и да прецените дали онова, което често се представя като будистко учение, наистина е Дхармата на Буда? Когато стане дума за будизъм, ние често чуваме думи като например Четирите благородни истини, Благородния осмократен път, дванадесетте нидани или пък често чуваме хората да цитират Сърдечната сутра: „Формата не се различава от празната си природа и празната ѝ природа не се различава от формата“. „Формата е празната си природа и празната ѝ природа е формата“. Като чуем това, можем да кажем: „Да, тези думи са част от будизма!“ Но сигурни ли сме, че те наистина представляват Дхармата на Буда - може би трябва да помислим още малко? Думите са само думи. Ако искаме да знаем дали те наистина изразяват учението на Буда, трябва да навлезем навътре в детайли и да разберем тяхното дълбоко значение.

С цел да направим Дхармата на Буда още по-ясна за вас, искаме да представим инструкциите, които Буда е дал на своите ученици точно преди да влезе в нирвана. В онзи момент Буда казал две неща: „следвайте предписанията“ и „следвайте Дхарма“. Първото означава да се спазват правилата на поведение, а второто - да се следва учението на Буда.

Що се касае до предписанията, няма значение дали говорим за предписанията на шраваките (архатите) или

на будхисатвите - те са формулирани лично от Буда и следователно са цялостни и чисти. Ясно е, че „следвайте предписанията“ означава, че Буда е искал да стоим настрана от свръхестествените неща. Още тогава, когато Буда се е намирал в нашия свят, той строго е забранил на учениците си да използват свръхестествените си сили. Така че, скъпи читатели, ако се сблъскате с каквото и да е свръхестествен феномен или „будистки“ ритуал, свързан с такива свръхестествени неща, моля ви, веднага се махнете от там, защото това най-вероятно няма нищо общо с будизма.

Още едно нещо: учение, основаващо се на предписанията, не може в нито един момент да се противопоставя на обществения морал. Следователно всеки трябва много да внимава, защото често слушаме за случаи на сексуална злоупотреба под фалшивия претекст за духовни практики. Причината да се случват тези неща е, че хората вярват, че духовните практики и религията са по-важни от обществения морал. В тази връзка, ако се опрем на предписанията, става абсолютно ясно, че будизмът не може да съдържа нищо, което да противоречи на обществения морал.

Сега, нека да се върнем на благотворителните дейности. Хората вярват, че тези дейности са нещо, общо за всички религии, и от тази гледна точка, религиите изглеждат повече или по-малко еднакви. Да, разбира се, ние трябва да извършваме добри дела - това е нещо, което будистите правят, но благотворителните дейности изобщо не отразяват будизма в неговата цялост.

Защо? Най-просто е да си припомним, че Буда е преподавал Дхарма в продължение на 49 години и след това да вземем будистките сутри и да проверим каква част от тях е посветена на това да се насърчават хората да са щедри и да извършват добри дела. Всъщност, ако вземем всички сутри, ще открием само един раздел относно щедростта и благотворителните дейности. Следователно е пълен абсурд да се претендира, че цялата Дхарма на Буда се отнася само до щедростта и добрите дела. Всичко това означава, че простото вършене на добри дела не отразява цялото учение, което получихме от Буда преди толкова много години. Освен това нека разгледаме шестте парамити на бодхисатвите: дана (даване или щедрост) е само един от тях и има още пет парамити, които трябва да бъдат изучавани и практикувани. Въз основа на казаното по-горе става ясно, че благотворителните дейности или добрите дела са нещо, което трябва да правим, но те не са достатъчни и будизмът представлява много повече от това.

Сега, нека се върнем към изявлението „следвайте дхарма“. Бихме искали да споделим с вас нашата надежда, че всеки ще се опре на мъдростта и ще последва Дхармата на Буда, а не грешните и фалшиви интерпретации на хората. Следователно, няма значение колко сте близък с учителя си, няма значение каква е неговата репутация или колко голямо е вашето уважение към него, това, което трябва да направите, е да проверите дали думите му отговарят на написаното в будистките сутри. Да видите дали има противоречие между казаното от него и написаното в Диамантената сутра, в Сърдечната сутра или дори в сутрите Агама.

Казваме това с надеждата, че всички ще последват Дхармата на Буда и ще избегнат лъжливите учения и интерпретации. Що касае сутрите, които споменахме току-що, тъй като те са оцелели толкова дълго, след като Буда ни е напуснал, ние можем да им се доверим. Все пак, заради дългия период, който ни дели от епохата на Буда, между тях без съмнение са се промъкнали и някои фалшиви сутри. Следователно, ви препоръчваме да се запознаете със сутрите Агама, с Праджна сутрите или със сутрите, в които се говори само за виджнаните като Лотусовата сутра или Аватамсака сутра (на български: Сутрата на цветната гирлянда). Всички тези сутри са надеждни и съдържанието им е коректно. Нямаме достатъчно време, за да обясним това подробно, но се надяваме никой да не се докосва до текстове от така нар. „езотеричен будизъм“ или тантра. Ако все пак някой иска да чете текстове от тантра, моля ви прочетете само Сурангама сутра⁴! Моля ви! Ако сме способни да ползваме будистките сутри като основа и референция, тогава ще можем да анализираме и оценяваме в съответствие с тях, без да бъдем повлияни от славата на нашия учител или нашето приятелство с него. Всъщност, ако мислим за мъдростта на дхармакая (т.е. нашето истинско изучаване на Дхармата на Буда с цел да постигнем просветление), ние ще трябва да се върнем към думите на Буда т.е. будистките сутри и грижливо да проверим дали думите на нашия учител им съответстват.

⁴ Бел. прев. Среща се и като „Шурангама“.

Накрая, бихме желали да ви кажем, че цялата Дхарма на Буда се съдържа в две части: пътя на освобождението т.е. пътя на архатите и пътя на *Бодхи* т.е. пътя на *бодхисатвите*. Казано просто, по пътя на освобождението се учим как да се справяме с нашите раздразнения (ядове), а по пътя на *Бодхи* научаваме как да постигнем просветление и как да видим природата на буда и след това как да останем спокойни пред лицето на всички дхарми т.е. да запазваме спокойствие при всякакви обстоятелства.

И съвсем накрая, нека споделя с вас един кратък пасаж от „Забавни истории от ученето“ от Лян Ци чао⁵, в който той споделя колко е хубаво да се окъпеш в слънчевите лъчи през зимата, но дори слънцето да е много приятно, именно ти трябва да се изложиш на неговото греене и никой друг не може да го направи вместо теб. Това е точно като в известната китайска поговорка: „ако някой пие вода, само той може да каже дали водата е топла или студена“. Ние, последователите на Буда, знаем колко полезно е изучаването на Дхармата на Буда в нашия живот. Всъщност то ни помага да подобрим не само сегашния си живот, но дори и нашите бъдещи животи. Това е нещо, което заслужава дълбок размисъл. Надяваме се, че чрез тази кратка конференция сме успели да ви покажем колко прекрасно е будисткото учение и че всички вие ще бъдете заинтересовани да изучавате Дхармата на Буда.

Това е всичко за днес.

АМИТОФО!

⁵ Пинин: Liang Qichao

Как щедростта ни позволява да помагаме на чувстващите същества?

Често хората, преживели твърде много и не можещи да понесат повече болката и жестокостта на света, имат огромното желание да избягат и да намерят покой в самотата, за която наранената им душа бленува от толкова време.

Сега гледам миналото на хората. Това минало, в което светът така и не е познал мир и спокойствие, а детската усмивка винаги е отстъпвала на жестокия крясък на вече порасналото дете. Тази ужасяваща гледка е на едно човечество, което никога не е слушало пророците си, водачите си и никога не е следвало собствения си вътрешен глас. Пропастта на невежеството изкривява ума така, както бруталността изкривява невинното сърце, което би желало да обича. Всички сме имали тези невинни сърца, които са били разочаровани от живота. Като деца искахме да помогнем на човечеството, да спасим животните и да създадем чудеса; ние мечтаехме за рай, съответстващ на нашето въображение. Човешкото общество обаче е изградено въз основа на съвсем различни възгледи, според които най-важни са алчността и егоизмът.

Именно срещу тези идеи исках да се боря, поддържан единствено от надеждите си и няколко приятелски гласове. Но въпреки че дълго време дарявах на хората и на животните, така и не намирах удовлетворение, защото в действителност се надявах, че от протегнатите ми ръце ще се зароди голямата промяна в света.

Надявах се думите ми да се окажат чудото, което да промени хората, на които говорех. Но хората се съпротивляват срещу промяната с цялата сила на лудостта си и се справят толкова добре, че земните плочи се движат по-бързо, отколкото еволюират човешките същества. Аз се опитвах по най-различни начини да насърча малка част от човечеството да преодолее своя егоизъм, да излезе от кошмара, в който живее, и често се отчайвах, тъй като никога не предприемаше нищо. Човешкото его се привързва толкова силно към онова, което е свикнало да цени, че логическите обяснения обикновено не стигат, за да разрушат илюзиите му и да го откъснат от любимите му неща.

Така дълго време вярвах, че съм безсилен да променя хората и с тъга, горчивина и разочарование гледах как те се въргалият в калта, от която многократно се бях опитвал да ги измъкна. Дълго време смятах, че думите ми нямат никакво въздействие върху тях и ако и да ме слушаха, не можеха да ме чуят. Въпреки мечтите ми да променя този свят, постепенно се обезсърчих да гледам как на хората толкова им харесва сивотата на ежедневието и как се опитват да ми го наложат и на мен.

Но отчаянието е отровният плод на невежеството, а ние знаем какъв мрак се крие зад стените му. Защото самият аз тънех в мрак и не си давах сметка за истинското въздействие на моите действия. Един ден ми хрумна една мисъл, една истина, която никога досега не бе посещавала ума ми, чиято почва не бе била достатъчно плодородна, за да я приеме. Видях как всеки мой дар, при условие че отговаря на естествените потребности,

действително помага на света. Една усмивка, някоя и друга дребна монета, съвет или забележка няма да промени кой знае колко света, но ще го разкраси с едно мъничко златно зрънце, почти без значение, но все пак присъстващо - то ще превърже мъничко раните му, като колибрито от америндианската легенда, което с няколко капки вода потушавало поне малко горския пожар.

Така щедростта, независимо дали е материална, интелектуална, морална, любяща или духовна, никога не остава без отклик. Онзи, който дарява умно, задоволява някаква нужда или отговаря на някаква липса. Независимо дали е отправен към стомаха, сърцето или ума, подаръкът запълва по правилен начин една празнота. Следователно ако дам една монета на някой бедняк, му позволявам да се нахрани; ако му дам добър съвет, му позволявам да възприеме по-правилно поведение; ако му покажа пътя, който ще го накара да познае истинската си природа, му помагам да стане самия себе си.

Каквото и да направя, ако отговарям на естествена нужда, добавям в света една искрица красота, истина, правда.

А какво да кажем за онзи, който откаже моя дар, въпреки че последният би му бил много полезен?

Ами просто: „Няма значение! Така изграждам братска връзка с него - щастлива кармична връзка - така вече помагам на света да стане по-добър, защото на мястото на едно непознато лице, поставям лицето на братството, а на мястото на егоизма - състраданието!“

Онзи, който дарява смирено, дава в същото време своята милост и ако умът, който често не преценява добре, не приеме подареното, сърцето е благодарно за доброжелателството, получено от друго сърце като него. Така щедрият човек винаги печели като помага на своя брат или като създава с него една по-близка и по-правилна връзка, която по-късно може би ще доведе до едно искрено приятелство.

Така че, щедри човече, ти който мислиш, че жестовете ти пропадат в тишината, без да дадат плод, знай, че те винаги излъчват една малка мелодия, която вероятно не чуваш, но която звучи в сърцата на онези, на които помагаш, дори и когато те самите вече не я чуват: знай, че във всяка помощ, която предоставяш, има една малка песен, един тих роман, който лекува разкъсванията на съществуването. Знай, че променяш света много повече, отколкото си мислиш, че всеки твой дар го осветява малко повече и че голямата промяна винаги започва зад кулисите. В началото всичко е невидимо.

Знай също, че ти самият израстваш благодарение на твоите доброжелателни жестове, защото щедростта е житейска сила, която отглежда в теб други плодове - толерантността, постоянството, мъдростта. Така че дарявай, добри човече, дарявай, но само онова, от което другият наистина се нуждае, а не онова, от което на теб ти се струва, че има нужда.

Ако искаш да промениш света, давай на хората, давай на животните, давай на самия себе си онова, което ще позволи на всеки да стане по-добър, да стане по-

истински, да стане по-справедлив. В крайна сметка това е единствената цел.

Какви са връзките между трите колесници на Бодхи?

(видео конференция на учителя Джънли)

АМИТОФО!

Днес за първи път Асоциацията на практикуващите истинското просветление представя чрез поредица от видео предавания съдържанието на практиката и реализацията в будизма. Този път направихме поредица от предавания, като се надяваме да ви разясним сложната тема „трите колесници на Бодхи“ на понятен език. Предвид комплексния характер на темата и ограниченото време за представянето ѝ се надяваме търпеливо да се запознаете с представеното съдържание и по-късно грижливо да го обмислите. С удоволствие бихме дискутирали с всички хора, откъдето и да идват те.

Някои могат да кажат, че будизмът се състои от пет колесници и да попитат защо говорим само за три. Това е вярно. Будизмът наистина се състои от пет колесници:

1. колесницата на човешките същества,
2. колесницата на боговете [дева],
3. колесницата на слушащите звука [шравака],
4. колесницата на самостоятелно постигащите [пратиека], и

5. колесницата на Бодхи на Буда⁶.

Всички други религии или групи за духовно развитие учат хората как да променят съдбата си. Те се обръщат към онези, които страдат от трудности и се надяват да подобрят съдбата си в рамките на този живот. Те учат хората как да се преродят в небесата след смъртта си, тъй като в човешкия свят няма толкова много ресурси; ако някой може да се роди в небесата, то той ще разполага там с обилни блага и ще води щастлив живот.

Независимо обаче дали променят съдбата си или отиват в небесата, подобни практикуващи не успяват да променят най-важното: ориста си да се прераждат в цикъла на живота и смъртта. Най-голямата трудност за всички чувстващи същества е как да избегнат непрестанното прераждане в цикъла на раждането и смъртта. Ако можем да се освободим от този цикъл в рамките на съществуването си, то определено можем да постигнем по-простата цел да променим съдбата си или да се преродим в небесата. Очевидно, ако придобием мъдростта на освобождението в будизма в този живот, то ние ще можем да извършим и други сравнително полесни неща. Ако някой притежава тази мъдрост на освобождението, съдбата му, независимо дали е добра или лоша или пък мястото, където е роден - човешкия свят или небесата, няма да попречат на крайното му освобождение.

⁶ Бел. прев.: т.е. голямата колесница - Махаяна

Например един шравака, след като получи първия плод, се нуждае от седем прераждания между човешкия свят и небесата, за да постигне окончателното освобождение. Дали ще се роди в човешкия свят или в небесата няма да засегне състоянието му на окончателна реализация. По тази причина ще говорим само за съдържанието на трите колесници. Тъй като времето ни е ограничено, няма да навлизаме в подробности относно колесниците на човешките същества и на девите.

Ние, Асоциацията на практикуващите истинското просветление, създадохме множество центрове за обучение в главните градове в Тайван, където предлагаме двугодишен курс, посветен изцяло на Чан⁷. Ако искате да разберете по-задълбочено колесниците на човешките същества и на девите, заповядайте в тези центрове, за да се запишете за курса.

Освен тези пет колесници съществува и друга, специално създадена врата на дхарма⁸, която се нарича „Дхарма на Чистата земя“. Поради ограниченото време няма да говорим за нея днес. Ако някой иска да разбере как да се прероди в чистите земи на всички буди, моля, да прочете книгата „Етапи в изучаването на самадхи на помненето на Буда“ от почитаемия Сяо Пиншъ. Там се обяснява в подробности как да натрупаме достойнства и добродетели, да положим обети и да практикуваме. Ние също така ще приветстваме в нашите центрове всеки,

⁷ Бел. прев.: става дума за школата Чан, известна в Япония като Дзен

⁸ Бел. прев.: т.е. метод за практикуване на будизма

който би желал да се прероди в чистите земи, и ще му предоставим тази книга безплатно. Ако някой бодхисатва иска да разбере по-добре съдържанието на петте колесници и дхармата на чистата земя, то той е добре дошъл в нашите центрове за обучение и дискусия.

А сега нека поговорим за връзките между трите колесници. Но преди това да си припомним, че Буда Шакямуни се просветли и видя природата на буда под дървото бодхи, постигайки нивото на буда преди 2500 години. Първо, нека се запитаме коя колесница е практикувал? Очевидният отговор е „колесницата на Бодхи на Буда“. С други думи, когато Буда Шакямуни стана буда под дървото бодхи, той практикуваше „колесницата на Бодхи на Буда“. В Махападана сутра, част от Агама сутрите, можем да видим, че причината Буда Шакямуни да успее да постигне нивото на буда е, че е следвал стъпките на всички буди преди него.

В същата сутра се говори и за бодхисатвата Випасин, който подобно на Буда Шакямуни е напуснал дома си и е станал монах, след като наблюдавал страданията на раждането, стареенето, болестта и смъртта. Той практикувал „пътя на бодхисатвите“ и станал буда. Очевидно Буда успява да стане буда именно, защото практикува „пътя на бодхисатвите“. Както можем да видим, когато Буда Шакямуни постига нивото на буда под дървото бодхи, пътят на бодхисатвите от голямата колесница вече е съществувал. Някои обаче претендират, че Буда Шакямуни след като става буда, преподава колесницата на шравака, колесницата на пратиека и едва след това голямата колесница. По тази

причина те си мислят, че голямата колесница е била създадена след двете малки колесници на шравака и пратиека. Всъщност е точно обратното. След като Буда Шакиямуни става буда, той си дава сметка, че би било твърде трудно да се постигне нивото на буда в тези лоши времена на петте нечистотии (на санскрит: рајса-кашāуа). По тази причина той определя тези пет етапа, като преподава една след друга колесницата на човешките същества, колесницата на дева, колесницата на шравака, колесницата на пратиека и голямата колесница.

В резултат, в Агама сутрите, когато Буда иска да обучи някого, той му говори за щедростта, за обетите и за девите. Ако този някой успее да приеме тези учения, Буда продължава с обяснения за колесниците на шравака и пратиека. Накрая Буда ще му обясни голямата колесница. Следователно става ясно, че Буда преподава колесницата на човешките същества, колесницата на дева, колесницата на шравака и колесницата на пратиека, за да подготви пътя за чувстващите същества в този лош свят на петте нечистотии, за да могат те да постигнат нивото на буда. Можем да разберем, че колесницата на Бодхи на Буда е съществувала преди т. нар. колесница на човешките същества, колесница на дева, колесница на шравака и колесница на пратиека.

Все пак е възможно някои да си мислят, че двете малки колесници са съществували преди голямата колесница.

Това не е така! Защо? Защото самият факт, че Буда Шакиямуни е бил способен да преподава колесницата на човешките същества, колесницата на дева, колесницата

на шравака и колесницата на пратиека, след като е станал буда, означава, че колесницата на Бодхи на Буда съдържа всички останали в себе си. Ако това не беше така, как би могъл Буда да ги преподава? Както можем да видим, Буда е способен да преподава колесницата на човешките същества, колесницата на дева, колесницата на шравака и колесницата на пратиека, защото колесницата на Бодхи на Буда ги съдържа в себе си. От това следва, че всъщност колесницата на Бодхи на Буда е съществувала преди тях. Такъв е пътят, прокаран за нас от Буда, след като той самият е станал буда.

Някои могат да заявят, че голямата колесница се е развила след разделянето на оригиналния будизъм на различни школи. С други думи, че колесницата на Бодхи на Буда е била завършена след разцеплението на будизма. Това обаче не е вярно. Нека помислим малко! Изглежда нелогично, че самият Буда Шакиямуни, който вече е постигнал нивото на буда, не преподава пътя за неговото постигане, докато бодхисатвите, които все още не са буди, го правят. Това е все едно някой, който се връща от дадено място, да не може да обясни на другите как да стигнат до там, докато други, които все още не са ходили, да са способни да го направят. Това е ирационално! Истината е, че голямата колесница, която е процъфтяла след разцеплението на будизма, не се е развила от сектантския будизъм на шраваките; вместо това, тя е била съживена от бодхисатвите, които не принадлежат към малката колесница. Всъщност това не е първият път, когато тя е съживена, а е вторият. Първото съживяване на голямата колесница е преподаването ѝ от Буда Шакиямуни веднага след като е

преподал колесницата на човешките същества, колесницата на дева, колесницата на шравака и колесницата на пратиека. Времето след това е първият период на просперитет на голямата колесница. Крайната цел на изучаването и практикуването на будизма е постигането на нивото на буда. Тази цел е твърде далечна за хората. Някои хора, които са изучили колесницата на шравака и колесницата на пратиека, не са продължили с изучаването на голямата колесница поради ограничения си ум. По тази причина голямата колесница започнала да чезне. По онова време Буда Шакямунни е забелязал проблема и съответно в сутрите на голямата колесница мъмри онези, които практикуват само малката колесница.

Ако хората учат и практикуват колесницата на шравака и колесницата на пратиека, но след това спрат, без да пожелаят да продължат по пътя за постигане нивото на Буда, то Буда и бодхисатвите ще ги смъмрят, като ги нарекат „хора на малката колесница“ или още „попарени цветни пъпки и гнили семена“, което означава, че потенциалът им един ден да станат буда е пропилян. Това е критика към хората на малката колесница. Ако светците, които практикуват и изучават малката колесница, продължат по пътя на буда, те са наричани бодхисатви от общата школа. С други думи, това, което са изучавали, е малката колесница. Но тъй като са се обърнали към голямата колесница, те стават част от бодхисатвите от общата школа. Ако тези бодхисатви изучават и практикуват колесницата на Бодхи на Буда, като се обърнат от малката към голямата колесница, и след това се просветлят и видят природата

на буда, те са наричани бодхисатви от специалното учение на Буда. Това е така, понеже онова, което са практикували и постигнали, е различно от колесницата на шравака и колесницата на пратиека. Следователно, Буда критикува онези, които са изучили само колесницата на шравака и колесницата на пратиека, след което са спрели и са се отказали да продължат с голямата колесница. По същия начин, ако онези, които са изучили и практикували колесниците на човешките същества и на девите, останат на тези два етапа и откажат да продължат с трите колесници на Бодхи, то те заслужават още повече критика от хората от малката колесница. Въз основа на това, става ясно, че съществуването на другите четири колесници е обусловено от съществуването на голямата колесница в будизма. Както можем да видим, ако Буда иска просто да спрем да се прераждаме, той не би говорил за колесницата на пратиека, тъй като колесницата на шравака е достатъчна, за да могат чувстващите същества да се освободят от цикъла на раждането и смъртта. Защо Буда е трябвало да говори за колесницата на пратиека? Защото мъдростта, усвоена от шравака, е твърде ограничена, както и неговият ум. По тази причина, след като преподавал колесницата на шравака, Буда накарал пет монаха да практикуват колесницата на пратиека. Ако Буда само се е надявал хората да се освободят от цикъла на раждането и смъртта, то той не би говорил за колесницата на пратиека. Всъщност Буда предлага колесницата на пратиека, защото тя може да помогне на чувстващите същества да натрупат подълбока мъдрост, за да разберат този свят, и накрая да продължат по пътя към постигане нивото на буда. Следователно, можем да си дадем сметка, че измежду

петте колесници, Буда използва колесниците на човешките същества и на девите като основа, за да могат хората да напреднат по пътя към постигане нивото на буда.

Въз основа на това, става ясно, че съществуването на другите четири колесници е обусловено от съществуването на голямата колесница. Можем да подкрепим тази теза и от друга гледна точка. След като Буда Шакямуни станал буда и в крайна сметка се оттеглил в нирвана, той не отстъпил своето място на архатите. Вместо това заявил, че бодхисатва Майтрея ще бъде следващият буда. Това означава, че той не е потвърдил на никого, че ще постигне нивото на буда преди бодхисатва Майтрея да стане буда. Оттук следва, че състоянието на реализация на архатите, не се равнява на това на будите. Освен това, тяхното състояние на реализация е много различно от онова на будите, тъй като четирите първи колесници съдържат само малка част от колесницата на Бодхи на Буда. Съответно е необходимо да сме наясно с взаимовръзките между трите колесници на всеки етап - от колесницата на човешките същества до колесницата на Бодхи на Буда.

Сега ще обсъдим един важен момент: има ли някаква основна същност, споделена между трите колесници? Отговорът е твърдо да. Има споделена основна същност между трите колесници и тя е „осемте виджнани“⁹.

⁹ Бел. прев.: виджнана може да се преведе като ум или съзнание, макар че не е съвсем точно

Всички живи същества притежават тези осем виджнани и по-конкретно:

1. виджнаната на виждането,
2. виджнаната на чуването,
3. виджнаната на обонянето,
4. виджнаната на вкуса,
5. виджнаната на осезанието,
6. виджнаната на съзнателния ум (мисловното съзнание),
7. корена на съзнателния ум (манас), и
8. осмата виджнана, наричана също татхагатагарбха или алаявиджнана.

Например, чувстваме се сити, тъй като сме яли. Невъзможно е обаче ние да ядем, а някой друг да се чувства сит, както и обратното. Това е основна и лесна връзка между причина и следствие, която можем да разберем. Нека помислим за това: възможно е да имаме много сложни връзки с другите в света на човешките същества. Да вземем например двама войници, които се бият в тъмна нощ. Единият убива другия, като го застрелва. Убиецът обаче не може да разпознае жертвата с помощта на сетивата си. Няма и понятие кого е убил. Също така и мъртвият не знае кой го е убил, тъй като не би могъл да го разпознае като използва сетивата си в мрака, а и вече е мъртъв. Излиза, че освен първите шест виджнани трябва да има и други, тъй като в противен случай причинно-следствените връзки биха били невъзможни. При наличието на само шест виджнани няма как да се породят причинно-следствените връзки в света. За да можем да говорим за карма е нужно да има и други виджнани. По същия

начин, когато практикуваме и изучаваме трите колесници, причината и следствието на света следва да отговаря на този принцип. Съответно, осмата виджнана играе важна роля в изучаването и практикуването на трите колесници и това е общата основна същност, за която ще говорим.

В трите колесници осмата виджнана татхагатагарбха носи много различни имена. В колесницата на шравака осмата виджнана е наричана „изначалният ум“, основната виджнана, първичният произход, необусловената дхарма, нирвана или алаявиджнана. В колесницата на пратиека тя е наричана също влизаща в ембриона виджнана, а в голямата колесница - истински ум, истинска същност, алаявиджнана или випака виджнана.

Например за кой ум се говори в Сърдечната сутра, с която всички сме много добре запознати? Всъщност умът, за който се говори в Сърдечната сутра, е истинският ум, осмата виджнана, алаявиджнана. Както можем да видим всички сутри в трите колесници обхващат осемте виджнани. Някои могат да кажат: Каква е разликата между осемте виджнани и шестте виджнани? Защото някои твърдят, че в будизма има само шест виджнани. Това е противоречие във възгледите, което бе дебатирано разгорещено в продължение на дълго време. Ако във всички светове на дхарма има осем виджнани, за нас не е достатъчно да разберем само шестте виджнани. Вместо това трябва да разучим дали седмата виджнана манас и осмата виджнана татхагатагарбха наистина съществуват или не. Ако истинският ум съществува, ние трябва да докажем

неговото съществуване. Ако не съществува, ние трябва твърдо да отречем съществуването му и без него да сме в състояние да обясним причинно-следствените връзки (кармата) във всички светове. Оттук нататък постепенно ще изучим съдържанието на осемте виджнани. Що се касае до съдържанието на емпиричния подход, ние ще говорим за него в следващите предавания.

Сега нека обобщим днешния урок. В тази част обяснихме, че в будизма има пет колесници. Изброихме петте колесници, а именно:

1. колесницата на човешките същества,
2. колесницата на дева,
3. колесницата на шравака,
4. колесницата на пратиека, и
5. колесницата на Бодхи на Буда.

Първите четири колесници са просто част от голямата колесница. След това казахме, че споделената основна същност между трите колесници са осемте виджнани (съзнания), които обхващат причинно-следствените връзки (кармата) във всички светове. Искрено се надяваме, че ще можете да учите и да дискутирате по повод на осемте виджнани с нас. В следващата част ще говорим за реализацията в будизма.

Какво представлява реализацията в будизма?

Изучаването на будизма не е реализацията в будизма.

Обучението по будизъм не е истинската практика на будизма.

В предишната част говорихме за връзките между трите колесници. Последния път казахме също, че целта на изучаването и практиката на будизма е да се постигне автентично познаване на осемте виджнани. Това автентично познаване на осемте виджнани покрива цялото съдържание на будизма. Подходът, който възприехме, е т. нар. емпиричен подход. Какво означава това? Просто да се намерят осемте виджнани.

Всъщност, този емпиричен подход е приложим към нашия всекидневен живот. Например, има един плод, наречен яванска ябълка¹⁰, който в Тайван е известен и като „черна перла“. Тъй като е много сладък, той е много популярен в Тайван. Ако някой иска да разбере колко точно е сладка тази ябълка, то най-простото би било да отиде на пазара, да си купи една и да я опита. След като отхапе от нея, той вече ще знае. Това наричаме емпиричен метод.

По същия начин, ако говорим за осемте виджнани, то ние трябва да ги намерим директно. Всъщност има

¹⁰ Syzygium samarangense.

начини да ги намерим. Първо, трябва да вярваме, че има осем виджнани, които можем да открием. Затова трябва да използваме трите формули за убежище¹¹ и да притежаваме достоинства и добродетели, мъдрост, а също - добро ниво на концентрация. Да имаме налични тези условия е все едно да имаме пари, за да си купим една „черна перла“ с цел да установим колко точно е сладка. Изглежда ирационално някой да отрече самото съществуване на „черната перла“ само защото няма пари, за да си купи една и да я опита.

Измежду осемте виджнани осмата виджнана, татхагатагарбха, е точно като перлата на всяко същество, защото е много ценна. Преди да можем да я открием, е необходимо да се сдобием с достоинства и добродетели, мъдрост и добро ниво на концентрация. След като веднъж вече са налице всички необходими причини и условия, ще бъдем в състояние да я намерим. Например, не бива да се учим от глупаци, които не вярват, че има микроби само защото не могат да ги видят. За да можем да видим микробите, се нуждаем от микроскоп. За да видим далечни звезди или съзвездия, ни трябва телескоп. Следователно, не можем да отричаме съществуването на микробите и звездите само защото нямаме микроскоп или телескоп, за да докажем тяхното съществуване. С други думи, необходимо е първо да се екипираме с определени инструменти, за да сме в състояние да срещнем истинската реалност на света на дхарма. Това ни помага да докажем реалността на света на дхарма. По тази причина, за постигане на

¹¹ Вземане на убежище в Буда, Дхарма и Сангха.

реализацията в будизма е нужно да се ползват правилните методи. Този подход се нарича емпиричен метод.

Някой може да попита: защо в будизма толкова се набляга на отричане на неправилните идеи и преподаване на правилните? Защо Асоциацията на практикуващите истинското просветление толкова се старае да отхвърли неправилните концепции и да представи правилните? Те изглежда се опитват да разграничат правилно от неправилно и да изяснят всяка дхарма. Противопоставят се твърдо на други групи. Защо не могат да съжителстват мирно и хармонично с тях?

Всъщност, ако някой споделя това мнение и си задава подобни въпроси, то той не разбира реализацията в будизма. Това е точно, като да имаш дете. Когато изпращаме детето на училище, се притесняваме, че то може да попадне на лоши приятели и да се научи на лоши неща. Тъй като не знаем какво представлява животът, от нас се очаква да го изучаваме. Ако не желаем да се учим и да разберем мъдростта и познанието за живота или това, което знаем за него, е погрешно и не отговаря на реалността, как бихме могли да постигнем освобождението?

Ако някой иска да се освободи от трите свята и да постигне нивото на буда, то наученото от него трябва да съответства на реалността на света на дхарма. Той трябва да придобие задълбочени познания и мъдрост. В противен случай как би могъл да се освободи, а след това да стане буда?

В Екотарагама сутра¹² Буда пояснява, че той има шест дхарми, от чието изпълнение никога не се уморява и никога не е удовлетворен. Петата измежду тях е, че той никога не се изморява да закриля чувстващите същества и никога не е удовлетворен от изпълнението на тази задача. С други думи, Буда никога не се чувства уморен и никога не смята, че е направил достатъчно, за да защити чувстващите същества от цикъла на раждането и смъртта. Шестата дхарма, от която Буда никога не се изморява и никога не е удовлетворен, е да преследва ненадминатата и върховна мъдрост. С други думи, Буда никога не се изморява от търсенето на познанието и мъдростта за всички светове на дхарма и никога не е удовлетворен от постигнатото.

А сега да се върнем към въпроса по-горе. По който и да е въпрос, в крайна сметка един човек може да е на едно мнение, а друг - на друго. Техните гледни точки могат да са напълно противоположни и да си противоречат. Например, във връзка с дискуссионния въпрос има ли осма виджнана или няма Буда трябва да бъде съвсем ясен. Ако Буда бъде попитан дали нещо съществува или не и отговори, че той напълно приема различните мнения по този въпрос, то това би означавало, че Буда просто не знае отговора. Само че ако Буда все още има невежество в себе си, то той е неспособен да постигне нивото на буда. По тази причина Буда никога не се изморява и никога не е удовлетворен от преследването на ненадминатата и върховна мъдрост.

¹² Ekottaragama sutra

С други думи, Буда може да стане буда, защото отказва да се примири с погрешните възгледи. Ако може да толерира погрешните идеи, това би означавало, че той самият все още има погрешни възгледи и желае да се примири с невежеството, което пък няма да му позволи да постигне нивото на буда. Всъщност Буда има друго име и то е „абсолютна вездесъщност“, което означава, че той е онзи, който напълно разбира съдържанието на световите на дхарма. Ако е дори съвсем мъничко несигурен по отношение на нещо, то той е неспособен да постигне нивото на буда. Буда Шакиямуни успява да стане буда, защото е отхвърлил абсолютно всички погрешни възгледи. Отказвайки да толерира каквито и да е грешни идеи, Буда Шакиямуни в крайна сметка става буда. Буда се надява, че всички чувстващи същества ще успеят да постигнат нивото на буда, така че той им помага да се отърват от погрешните възгледи, предпазвайки ги от прераждане в лошите пътища, а след това им преподава колесницата на човешките същества, колесницата на боговете [дева], колесницата на слушащите звука [шравака], колесницата на самостоятелно постигащите [пратиека] и накрая пътя към постигане на нивото на буда. Следователно, преди да стане буда, всеки трябва да има правилно и универсално познание за реалността на света на дхарма. Ако има каквито и да е погрешни възгледи, той е неспособен да постигне нивото на буда. Така Буда спасява и закриля чувстващите същества.

Някой може да заяви, че почитаемият Сяо Пиншъ няма учител, така че кой може да докаже дали е просветлен или не? Това бе горещо дебатирана тема. Нека да

помислим малко: какво доказва, че Буда Шакиямуни е постигнал нивото на буда? Всъщност това е един и същи въпрос. Какво доказва официално, че почитаемият Сяо Пиншъ се е просветлил и е видял природата на буда? Отговорът е реалността на света на дхарма. Има ли осем виджнани в света на дхарма? Ако има осем виджнани в света на дхарма, намерете ги! С други думи, реалността на света на дхарма може да помогне да се докаже нашата реализация. По подобен начин, след като Буда станал буда преди 2500 години, привържениците на други учения го питали как би могъл да каже, че е постигнал нивото на буда.

В Брахмаджала сутта, част от Агама сутра, се казва, че в древна Индия имало аскети и брамини, които практикували четирите дхяни и осемте самадхита и постепенно придобили петте свръхестествени способности. Те можели не само да видят своите предишни животи, но и, че през безкрайни еони са се раждали и са умирали, заобиколени от много чувстващи същества. По тази причина тези практикуващи имали погрешен възглед, като си мислели, че шестата виджнана може да е свързана с предишните животи, а като виждали, че физическото тяло е съществувало през цялото време, те вярвали, че шестата виджнана и физическото тяло са вечни. Вярно е, че те са можели да виждат какво се е било случило през безкрайните еони. Как обаче Буда Шакиямуни, след като станал буда, отхвърлил погрешния им възглед, че шестата виджнана и физическото тяло са вечни? За да изкорени тази погрешна идея, той помогнал на последователи на небудистките школи да премахнат погрешните си

възгледи относно аза, като по този начин те станали архати. Тъй като вече били практикували четирите дхяни и осемте самадхита, те станали архати веднага щом елиминирали погрешното си разбиране за аза. След като станали архати, Буда им дал първото уверение, като им гарантирал, че след смъртта си те повече няма да се появят в никой от трите свята. По онова време аскетите и брамините, които били овладели четирите дхяни и осемте самадхита, проверили дали някой архат отново се бил появил в шестте пътя на прераждане в трите свята. И установили, че не могат да намерят такъв архат никъде в трите свята. В резултат, те разбрали, че Буда Шакиямуни им е казал истината и вече били напълно уверени, че той може да им помогне да се освободят от прераждането в цикъла на раждането и смъртта в трите свята. По този начин Буда успял да покаже на хората, че всички чувстващи същества могат да се освободят от цикъла на раждането и смъртта, като практикуват колесницата на шравака. Съответно реалността на света на дхарма доказала, че Буда Шакиямуни е постигнал нивото на буда. Мнозина считат, че почитаемият Сяо Пиншъ е просветлен и е видял природата на буда, тъй като той е помогнал на много свои последователи да намерят осмата си виджнана и да постигнат състоянието на виждане на природата на буда. Неговите думи съответстват на върховното учение на Буда в сутрите и следователно ние всички сме съгласни, че той наистина е просветлен.

Някои казват, че голямата колесница се е развила последна, че няма исторически данни за събирането на сутрите в голямата колесница и че източниците на

голямата колесница са неизвестни, така че нейното съдържание не е достоверно. Ние вече дискутирахме развитието на голямата колесница и разяснихме този въпрос в предишната част. Голямата колесница, която се „появява“ след разцеплението на будизма, всъщност преживява второто си възраждане. Тези, които повдигат подобни въпроси, всъщност нямат представа как да проверят истинността на сутрите. В Диргха Агама сутра Буда казва, че пътят за проверка на истинността на сутрите минава през емпиричния метод.

Например, в същата сутра Буда представя четирите велики насоки: ако някой лично чуе учението на Буда и след това казаното бъде събрано и издадено като сутра, то той не би трябвало да подлага на съмнение и да клевети подобна сутра. Но Буда добавя, че такава сутра трябва да бъде проверена и сравнена с другите сутри, за да се разбере дали е съгласувана и последователна. Във втората насока Буда казва, че ако някой чуе сутра от други монашески групи (сангха общности) или старателно обучавали се по-възрастни последователи, които са слушали много за учението на Буда, то той не трябва да подлага на съмнение и да клевети подобна сутра. В третата насока Буда казва, че ако някой чуе сутра от много будистки монаси или будистки монахини, то той не трябва да подлага на съмнение и да клевети подобна сутра. Вместо това трябва да провери дали е съгласувана и последователна, като я сравни с другите сутри. В четвъртата насока Буда казва, че ако някой чуе сутра от будистки монах, то той не трябва да подлага на съмнение и да клевети подобна сутра. Вместо това трябва да провери дали е съгласувана и

последователна, като я сравни с другите сутри. Следователно това, което има предвид Буда, е, че всяка сутра, чута лично от Буда, от монашески групи, от много будистки монаси или дори от един будистки монах, трябва да бъде проверена и сравнена с другите сутри, за да се види дали е съгласувана и последователна.

Както можем да видим Агама сутра и сутрите на Махаяна от трите колесници на Бодхи са съгласувани и последователни, тъй като в тях се говори за осемте виджнани. (вж. примерите, посочени в книга седма от „Правилният смисъл на Агама сутрите“). Но ако прилагаме само този критерий за съгласуваност и последователност, все още не можем да сме сигурни в достоверността на сутрата. В том 3 на Диргха Агама сутра Буда казва, че ние трябва сериозно да разгледаме достоверността на всички сутри и старателно да проучим тяхната основна същност въз основа на правилата (виная) и дхармите на осемте виджнани. С други думи, във всички тези сутри се говори за осемте виджнани. Ако в една сутра не става дума за осемте виджнани, тя определено е погрешна и следователно е фалшива сутра.

Независимо че в една сутра се говори за осемте виджнани, ние трябва също да проверим дали съдържанието ѝ отговаря на реалността на света на дхарма. Трябва да разгледаме достоверността ѝ и грижливо да проучим нейната основната същност. Това означава задълбочено да дискутираме и изучим нейното съдържание и да видим дали в нея се говори за

„корените“ или за „клоните“ въз основа на реалността на света на дхарма. Това наричаме емпиричен подход. Нека дадем един пример. Има една книга със заглавие „Sarva tathagata dhisthanahrdayaguhyadhatu karanda mudra-dharani“, в която се споменава, че тайните реликви (сарира) на Татхагата, известни и като „тялото на дхарма на Татхагата“ са подобни на сусам. В сутрата се казва, че тялото на дхарма на Татхагата е като сусамови зърна, които плътно прилепват едно към друго, без да оставят място. Ако обаче тялото на дхарма на Буда е направено от сусамови зърна, то излиза, че сусамовите зърна са „коренът“ и следователно тялото на дхарма на Буда не е „коренът“. От перспективата на реалността на света на дхарма или от гледната точка на наистина просветления тялото на дхарма не е обусловено от причини и условия. Ако е изградено, подобно на сусам, то е образувано от причини и условия. Следователно то ще изчезне веднага щом изчезнат причините и условията. Излиза, че тялото на дхарма е разруσιμο и не е устойчиво. От съдържанието на тази сутра можем да кажем, че тя е фалшива. Въпреки че в нея се говори за тялото на дхарма, написаното е погрешно. След като бе внимателно разгледано, съдържанието ѝ се оказа неправилно. Следователно, освен да приложим емпиричния подход и да проверим съгласуваността и последователността с другите сутри, трябва също да разгледаме правилността ѝ въз основа на реалността на света на дхарма.

Нека сега ви кажем защо историческите данни за събирането на сутрите в голямата колесница не са необходими. Защото практиката на хората, които

следват голямата колесница, е различна от практиката на хората в малката колесница. Онова, което се изучава и практикува е много различно; следователно сутрите на малката колесница трябва да бъдат събирани ¹³, докато сутрите на голямата колесница не се нуждаят от това. Защото историческите данни за събирането на сутрите в малката колесница доказват, че сутрите в малката колесница до една са правилни и доказват съществуването на осмата виджнана и на осемте виджнани в света на дхарма. Сутрите на малката колесница доказват съществуването на осемте виджнани и това важи в още по-голяма степен за сутрите на голямата колесница. Бодхисатвите в голямата колесница са различни от шраваките, понеже последните не са намерили осмата виджнана и в този смисъл не са просветлени. В 12 том на Самюктагама сутра Буда казва, че архатът, който следва колесницата на шравака, няма да се роди отново след като разруши аза. Това означава, че той ще унищожи своите пет агрегата и осемнайсет функции, когато влезе в нирвана без остатък след смъртта си. Той никога няма да узнае какво е състоянието на нирвана без остатък, когато реализира тази безусловна дхарма т.е. след като влезе в нирвана без остатък след смъртта си. Това е така, защото, след като реализира тази безусловна дхарма, той вече не съществува в трите свята, а без съществуването на аз, той не може да потвърди тази истина. Следователно историческите данни за събирането на сутрите са му особено необходими, за да му помогнат да разбере съдържанието на нирвана без остатък, защото докато е все още жив в човешкия свят,

¹³ Бел. прев. т.е. да се знае точно кога и къде са записани

той потвърждава само реалността на функционалната дхарма¹⁴. За да реализира обаче необуловената дхарма, той трябва да унищожи своите пет агрегата. Реализирайки необуловената дхарма, той не успява да докаже факта, че я е реализирал. Следователно трябва да има сутри, за да се потвърди дхармата в малката колесница. С други думи, последователите на малката колесница имат нужда да се придържат към казаното от Буда в сутрите на малката колесница.

За разлика от тях последователите на голямата колесница не се нуждаят от исторически данни за събирането на сутрите. Това, което потвърждават бодхисатвите в голямата колесница, е татхагатагарбха - осмата виджнана. Тя е вечната дхарма, което означава, че винаги е съществувала и винаги ще съществува. Татхагатагарбха, която потвърждават бодхисатвите в голямата колесница, може да бъде наблюдавана и преживяна във всеки един момент, след като веднъж сте я потвърдили. Това е същото, като да се отиде на пазара, за да се купи нещо. Плащаме и взимаме стоката, която искаме. В този случай няма нужда да подписваме договор за поръчка, за да докажем, че е била извършена сделка.

По подобен начин в школата Чан начинът да се докаже нечия реализация, е директно на момента да се покаже на някой, който вече е просветлен, къде е осмата виджнана. В този случай двамата взаимно потвърждават съществуването на осмата виджнана, така че дори и без

¹⁴ Бел. прев. т.е. зависи от причини и условия

исторически данни за събирането на сутрите, те могат да докажат, че сутрите на голямата колесница са правилни. Тъй като сутрите на малката колесница доказват, че има осем виджнани, а пък историческите данни за събирането им доказват тяхната точност, не съществува необходимост бодхисатвите в голямата колесница постоянно да събират сутри. Бодхисатвите в голямата колесница откриват осмата виджнана и са способни да наблюдават и изпитват нейното съществуване, така че не се нуждаят от историческите данни за събирането на сутрите.

В тази част казахме, че основният метод в будизма е реализацията. В следващата част ще говорим за връзките между трите свята и плода на освобождението.

Кои са трите свята, за които се говори в будизма? Какво наричаме плода на освобождението

Да се освободиш означава да премахнеш аза и всичко, което му принадлежи в трите свята.

В предишната част говорихме за реализацията в будизма. В тази част ще обясним връзката между трите свята, шестте пътя на прераждане и плода на освобождението. Защо говорим за трите свята и шестте пътя? Просто защото всички чувстващи същества живеят в тези три свята и шест пътя на прераждане.

Първо, трябва да разберем що за място е светът, в който живеем. Да разберем къде се намираме в света на дхарма, така че да знаем какво да направим и къде да отидем след това. Трябва да разберем връзката между трите свята, шестте пътя и плода на освобождението. Моля, погледнете следната схема.

Връзката между състоянията, кармичните семена и
плодовете на трите свята и шестте пътя и
татхагатагарбха.

Трите свята ☐	Шестте пътя ☐	Съответстващото кармично състояние ☐	Съответстващият кармичен плод ☐
Светът без форма ☐	четирите деви на света без форма ☐	Самадхи (премахване на кармата на физическото тяло) ☐	Трети и четвърти плод ☐
Светът на формата ☐	девите на четирите дхяни в света на формата ☐	Самадхи (премахване на привързаностите към света на желанието) ☐	
Светът на желанието ☐	шестте деви в света на желанието ☐	десетте добродетелни действия ¹ (способност да се понасят унижения) ☐	Първи и втори плод ☐
	ашуриите ☐	десетте добродетелни действия ¹ (лесно се ядосват) ☐	
	човешките същества ☐	петте предписания ¹ (приемане на трите убежища) ☐	
	животните ☐	тежка карма на глупостта ☐	Освобождението е невъзможно ☐
	гладните духове ☐	тежка карма на скъперничество ☐	
	адът ☐	петте отвратителни престъпления и десетте лоши кармични действия ☐	

На схемата можем да видим зависимостите между състоянията на трите свята и шестте пътя на прераждане, съответстващите им кармични семена и съответстващия им плод на освобождението. Освен това са показани и техните връзки с татхагатагарбха.

Зад тези връзки се крие татхагатагарбха. Когато гледате схемата, не забравяйте, че трите свята и шестте пътя на прераждане зависят от причинно-следствената верига на обикновения свят, докато постигането на плода на освобождението зависи от причинно-следствената верига на трансценденталния свят, като тези причинно-следствени вериги се формират от татхагатагарбха.

Трите свята са светът на желанието, светът на формата и светът без форма. Шестте пътя на прераждане са: в ада, като гладен дух, като животно, като човек, като ашура в небесата и като дева. Традиционно се е считало, че шестте пътя на прераждане принадлежат само на света на желанието, така че когато се говори за колесницата на човешките същества и колесницата на боговете [дева], много често става дума само за света на желанието.

Ако искаме да дискутираме освобождението, трябва да разгледаме по-подробно девите. Освен ашуриите в небесата и девите, които се намират в света на желанието, съществуват девите на четирите дхяни в света на формата и по-конкретно девите на първата дхяна, девите на втората дхяна, девите на третата дхяна и девите на четвъртата дхяна.

Над тези деви са девите в света без форма, включително девите на безпределното пространство, девите на безграничната виджнана, девите на небитието и девите на нито усещането, нито неусещането. Освобождението, за което говорим, е да се освободим от цикъла на раждането и смъртта в трите свята и шестте пътя.

Първо, нека видим как кармичните семена съответстват на трите свята и шестте пътя. Можем да разберем, че това, което сме направили в този живот, съответства на пътя, в който ще бъдем насочени от кармата в следващия си живот. Да вземем например най-ниското ниво - ада; той е кармичният плод от извършаването на петте отвратителни престъпления и десетте лоши кармични действия. Петте отвратителни престъпления са отцеубийството, майцеубийството, убийството на архат, разрушаването на сангха (будистката общност) и проливането на кръвта на Буда (хората не биха могли да убият Буда, тъй като той притежава изключителни заслуги, добродетели и мощ).

Ако някой извърши тези престъпления, той ще пропадне в ада, тъй като щедростта и милосърдието на родителите, архатите, будите и сангха общността към чувстващите същества са най-големи. Ако някой обиди човек, който охотно му помага и се държи добре с него, то той ще пропадне в ада. Това е така, тъй като татхагатагарбха, въз основа на това кармично действие, ще заведе чувстващото същество в ада независимо от личните му желания.

Ако някой извършва лоши кармични действия под въздействието на гнева, то той ще пропадне в ада на свирепия огън, защото това, което е направил, съответства на огъня. По същия начин, ако някой е коравосърдечен, то той ще пропадне в замръзалия ад.

Всъщност татхагатагарбха ще ни помогне да се преродим в един от шестте пътя, на който съответстват

нашите умствени и кармични действия. Над ада живеят гладните духове. За разлика от чувстващите същества, попаднали в ада заради извършването на петте отвратителни престъпления и десетте лоши кармични действия, гладните духове страдат от липса на храна от самото си раждане, заради тежката си карма на скъперничество.

Над гладните духове са животните. Както можем да забележим, кармата на чувстващите същества, намиращи се в пътя на животните, е глупостта. Тяхната карма на глупостта е тежка. Да вземем например котките и кучетата - обикновено би отнело доста време, за да ги научим на нещо, а понякога така и не успяват да се справят. Следователно можем да си дадем сметка, че чувстващите същества, намиращи се в пътя на животните, са глупави поради тежката си карма на глупостта.

От гледна точка на еволюцията котките и кучетата се считат за висши организми. Сравнени с тях, по-низшите организми в животинския свят имат много по-тежка карма на глупостта, като се затрудняват да различават и разбират каквото и да било.

А сега нека се занимаем с хората. Причината да се преродим като хора е чистата карма, породена от спазването на морални изисквания. Ние, хората, знаем, че убийството на друг човек противоречи на нравствеността. За разлика от животните, хората не биха се избили взаимно при най-малкия конфликт, защото имат усет за морал. Чувстващите същества придобиват способността да родят като деви, като

практикуват десетте добродетелни действия. Ако някой лесно се ядосва и губи самообладание, то той ще се роди като ашура в небесата. Ако пък умее да контролира яда си и дори да понася унижения, то той ще стане небесно същество в света на желанието.

Чувстващите същества в шестте пътя се намират в тесни взаимоотношения с хората¹⁵. Те са видими за нас и можем да ги докоснем. Да вземем например девите - небесните същества често си взаимодействат с хората, тъй като биха желали повече хора да се родят като девы, за да могат да се забавляват с тях. Затова те се надяват човешките същества да успеят да практикуват десетте добродетелни действия, така че все повече хора да се раждат като техни роднини или близки. За да постигнат това те слизат в човешкия свят, за да помогнат на хората да научат десетте добродетелни действия.

Други чувстващи същества, които си взаимодействат с хората, са гладните духове, чийто материални ресурси са толкова ограничени, че живеят много тежък живот; поради това, те желаят да взаимодействат с хората, като се надяват да им дадем храна и напитки. Нека да направим разграничение между небесните същества и духовете. Ако ни учат на добри неща и не искат от нас да им даряваме храна и напитки, то това са небесни същества. Ако напротив, за да ни помогнат, те искат в замяна храна и напитки, то това са духове. Храната, която обикновено искат в замяна на своите услуги, е

¹⁵ Бел. прев. в случая се имат предвид съществата в света на желанието

месо от пиле, патица, теле или агне, което не е нещо, което се харесва на небесните същества. Девите не обичат месо, тъй като материалните ресурси, с които разполагат, са много по-добри от човешките. По тази причина за небесните същества месото, което ядем ние, е също толкова и миризливо и отвратително, както фекалиите, които служат за храна на ларвите на мухите. Ние едва ли бихме се съгласили да ядем нечии изпражнения. По същия начин небесните същества не гледат на пилетата, патиците и другите животни като на храна. Гладните духове обаче обичат този вид храна, тъй като материалните им ресурси са толкова оскъдни и лоши, че те дори ядат човешки изпражнения, урина, кръв и сълзи. Те обичат тези храни поради липсата на материални ресурси. В крайна сметка, по храната, която приемат, можем ясно да разграничим небесните същества и гладните духове. Сега, след като вече знаем, че гладните духове живеят при по-лоши условия от хората и че мъдростта им не може да се мери с човешката, ние не трябва да вярваме на техните съвети и насоки, тъй като им липсват достойнства, добродетели и мъдрост. Това, което можем да направим за тях, е да има дадем някаква храна.

А сега да се занимаем с девите на света на формата и по-конкретно с девите на първата дхяна. Тези деви, които се намират на небето на първата дхяна, се нуждаят от кармата, породена от практикуването на самадхи¹⁶. Ако искат да задълбочат практиката си те трябва да елиминират кармата на физическото тяло. За

¹⁶ Медитативна концентрация

да постигнат самадхи на дева на света на формата, те трябва да премахнат всичките си привързаности към света на желанието. Най-очевидното от въпросните привързвания е онова към храна и напитки. В света на желанието за девите има изключително рафинирана храна като нектар (амрита) и те изпитват сексуално желание. Ако някой иска да се прероди като дева в света на формата, той трябва премахне желанието за храна и напитки, както и сексуалното желание. Когато премахне тези желаниа, той ще постигне първата дхяна и дори втората дхяна. В този смисъл, ако искаме да преценим дали някой има каквото и да било постижение по отношение на дхяна, можем да видим дали е премахнал привързването към света на желанието или не. Това е основният принцип на света на дхарма.

Следователно, след като са премахвали привързването към света на желанието, аскетите (шрамана) и брамините са се прераждали в света на формата. Те дори успявали да се преродят в света без форма, след като премахнали привързването към физическото си тяло. Но без значение къде се прераждали, те продължавали да се въртят в цикъла на раждането и смъртта в трите свята заради силното си привързване към аза, което не им позволявало да се освободят от цикъла на прераждането.

А сега да разгледаме какво се крие за термина „освобождение“. Кармата на освобождението е карма, която не може да се осъществи, ако се намираме в един от трите лоши пътя. Както можем да видим, няма освобождение в трите лоши пътя. А човешкият свят?

Ако някой не иска пропадне в трите лоши пътя, той трябва да се обърне към трите скъпоценности (да приеме убежище в Буда, Дхарма, Сангха) и да спазва петте предписания (да не убива, да не краде, да не прелюбодейства, да не лъже и да не приема алкохол). Без тези неща той лесно би пропаднал в трите лоши пътя.

Ако някой иска да постигне плода на освобождението в човешкия свят, той трябва първо да разреже трите възела. С разреждането на тези три възела се постига първият плод на освобождението - плодът на шротанна¹⁷.

Плодовете на освобождението на шравака архатите:

1. За да постигне първия плод на освобождението - плода на шротанна, човек трябва да разреже трите възела.

2. За да постигне втория плод на освобождението - плода на сакридагамин, човек трябва да започне да изпитва по-малко алчност, гняв и невежество.

3. За да постигне третия плод на освобождението - плода на анагамин, човек трябва да избягва привързането към света на желанието.

4. За да постигне четвъртия плод на освобождението - плода на архат, човек трябва да премахне привързането си към трите свята.

¹⁷ Бел. прев.: среща се и като „сротанна“.

Какво са трите възела и как да ги разсечем? Да ги разсечем означава да премахнем неправилното разбиране за това какво е истинското аз, обърканите възгледи по отношение на учението и погрешните идеи за практиката¹⁸. Днес няма да навлизаме в детайли относно трите възела - друг учител ще ги обясни подробно в следваща част.

След като постигне първия плод, като разсече трите възела, човек може да се освободи от цикъла на раждането и смъртта, след като се прероди седем пъти между човешкия свят и света на девите. Ако иска да напредне и да постигне втория плод, той трябва да надвие привързането си към света на желанието и в крайна сметка да го премахне. В резултат на това, той ще получи втория плод, а ако се роди още веднъж в човешкия свят, ще получи и плода на пълното освобождение. Ако премахне привързането към света на желанието, ще постигне първата дхяна. Ако успее да постигне първата дхяна, то той ще се прероди като дева в света на формата и вече няма да се нуждае от материална храна. Първата дхяна се постига след отстраняване на сексуалното желание, така че в света на формата съществото се храни с радостта, породена от самадхи, и има неутрално тяло без полови органи.

Ако някой премахне неправилното разбиране за това какво е истинското аз и осъществи първата дхяна, той ще постигне третия плод. Сега няма да говорим за това

¹⁸ Бел. прев.: напр. че светът е сътворен от всемогъщ бог, че съществуват чакри, астрално тяло и др.

как да се премахне привързването към света на желанието и как да се напредне към втория и третия плод, тъй като други учители ще разгледат всичко това в детайли в следваща статия.

Следователно, този, който е постигнал третия плод, или иначе казано, е станал анагамин, се е отказал от привързването към света на желанието и повече няма да се роди в човешкия свят след смъртта си, докато постигналият втория плод ще се роди още веднъж като човек след смъртта си.

Постигналият четвъртия плод вече е способен да се освободи. Той е станал архат и следователно може да се освободи в рамките на този живот. Казано иначе, той е трябвало да премахне привързването към света на желанието, света на формата и света без форма. След като е успял да премахне всички привързвания към трите свята, той ще е способен да се освободи от състоянията на тези три свята.

Съществуват три категории архати, постигнали четвъртия плод:

1. Архатът с освобождението чрез мъдростта, известен също като ограничения от времето освобождаващ се.

2. Архатът с двойното освобождение, известен също като неограничения от времето освобождаващ се.

3. Архатът с трите прозрения и шестте свръхестествени способности, известен също като върховния шравака.

Архатът с освобождението чрез мъдростта е известен също като ограничения от времето освобождаващ се, защото неговото освобождение т.е. влизането в нирвана зависи от времето и той не е способен да се освободи незабавно от цикъла на раждането и смъртта в трите свята. Защо? Защото не е овладял напълно четирите дхяни и осемте самадхита. А без тези умения той не е способен да изостави незабавно тялото си т.е. да умре. Възщност този, който е постигнал третия или четвъртия плод, трябва да притежава определено ниво на самадхи¹⁹, защото постигнатото от него го е довело до състояние, съответстващо на света на формата и света без форма, и той се намира отвъд света на желанието. По този начин разбираме, че чрез практиката и изучаването на будизма трябва да придобием мъдрост и медитативна концентрация. Във връзка с медитативната концентрация нашата асоциация публикува книга, наречена „Помнене на Буда без форма“ от почитаемия Сяо Пиншъ. В тази книга се представя прост и ясен начин за практикуването на самадхи. Практикуването на помненето на Буда без форма ни позволява да избегнем привързването към образи, звуци и думи. Ако някой се привързва към образи, звуци и думи, той рискува лесно да привлече духовете. По тази причина много хора, които не знаят за това, могат лесно да станат жертва на демони, които да ги притесняват или да се вселят в тях, докато практикуват самадхи. За да разреши този проблем, нашият почитаем учител Сяо Пиншъ специално създаде метода, наречен „Помнене на Буда без форма“, с чиято помощ всеки би могъл безопасно да практикува самадхи без образи, звуци и думи. Ако

¹⁹ Медитативна концентрация

желаете да практикувате самадхи, заповядайте в нашите центрове за обучение, където можете безплатно да се сдобие с тази книга. Що касае съдържанието на самадхи, друг учител ще го представи в следваща статия.

Да се върнем към архата с освобождението чрез мъдростта: казахме, че той е ограничен от времето освобождаващ се. Следователно той трябва да напредне в своята практика и да овладее четирите дхяни и осемте самадхита. След като ги овладее напълно, той ще е способен да постигне самадхи на прекратяването. С други думи, освен четирите дхяни и осемте самадхита, практикувани от небудистките школи, той трябва да овладее и самадхи на прекратяването. След като постигне самадхи на прекратяването, той е в състояние да се освободи по всяко време. Неограниченият от времето освобождаващ се може свободно да избере момента, в който да се освободи. За разлика от архата с освобождението чрез мъдростта, който трябва да чака, за да получи освобождението, архатът с двойното освобождение може да реши кога да се освободи т.е. да изостави тялото си и да умре въз основа на нивото си на самадхи. Например, ако архатът с освобождението чрез мъдростта живее при тежки условия, то той не би могъл да се освободи незабавно и вместо това трябва да понася несгодите до смъртта си. В сравнение с него архатът с двойното освобождение може да избере да умре незабавно въз основа на своята мъдрост и ниво на самадхи. Това наричаме неограничено от времето освобождаване.

Измежду онези, които се освобождават благодарение на школата Шравака, архатът с трите прозрения и шестте свръхестествени способности се счита за притежаващ най-високо ниво. Трите прозрения са прозрението на божествените очи, прозрението на познаването на предишните животи и прозрението на премахването на притесненията и раздразненията. Шестте свръхестествени способности са божествените очи, божествените уши, четенето на чужди мисли, познаването на предишните животи, свободното движение на тялото и премахването на притесненията и раздразненията. Един небудист би могъл да овладее само първите пет свръхестествени способности. Той е неспособен да овладее премахването на притесненията и раздразненията. Какво означава притеснения и раздразнения? Става дума за притесненията и раздразненията на трите свята. Ако някой може да унищожи всички притеснения и раздразнения в трите свята, то той ще придобие свръхестествената способност за премахване на притесненията и раздразненията.

Съществува разлика между трите прозрения и шестте свръхестествени способности. Например да сравним прозрението на божествените очи и свръхестествената способност на божествените очи: небудистите като аскетите (шрамана) и брамините също са способни да овладеят свръхестествената способност на божествените очи, чрез която могат да наблюдават феномените в света на дхарма, но не успяват да разберат причинно-следствената верига, която стои зад тези феномени. Ако някой е способен да разбере причинно-

следствените връзки, то той притежава прозрения. Ако ли не - в най-добрия случай има свръхестествени способности. Например един небудист, притежаващ свръхестествената способност на божествените очи, веднъж видял, че след смъртта си една риба се родила в света на девите; тогава повярвал, че това е станало възможно, тъй като рибата се е потапяла във водата. В резултат, въвел предписание за потапяне във вода, в което се изисквало човек всеки ден да се потапя във вода (напр. в Ганг), за да не се роди отново в човешкия свят, а да се освободи, като се роди в света на девите. Това обаче е погрешна причинно-следствена връзка. Човек, който притежава прозрението на божествените очи, би забелязал, че рибата се е преродила в света на девите след смъртта си, тъй като кармата ѝ, която я е била принудила да се роди като животно, се е изчерпала. Благодарение на все още нереализираните си добродетелни кармични семена рибата се е преродила в света на девите след смъртта си. По този начин, човек, който притежава прозрението на божествените очи, е способен да направи правилния извод, че ако рибата се е преродила в света на девите, то това няма нищо общо с потапянето във вода, а се дължи на извършваните от нея в миналото десет добродетелни действия.

Следователно разликата между прозренията и свръхестествените способности се състои в това, дали човек разбира причинно-следствените връзки, които стоят зад феномените, или не. Ако притежава прозренията, човек би разбрал причинно-следствената верига зад дадено явление и не би се оставил да бъде заблуден от него. Следователно, архатът с трите

прозрения и шестте свръхестествени способности ще знае всичко в трите свята и шестте пътя. Познавайки изцяло състоянията на трите свята и шестте пътя, той без съмнение може да постигне окончателното освобождение.

В Самюкта агама, том 12, се разкрива, че архатът ще постигне необусловената дхарма в бъдеще. Независимо, че архатът ще постигне необусловената дхарма (ще влезе в нирвана) в бъдеще, той вече може да наблюдава всички състояния на трите свята и шестте пътя и да премахне всички привързвания и желания, свързани с трите свята и шестте пътя. Той следователно знае извън всякакво съмнение, че в бъдеще ще постигне окончателното освобождение. Следователно, архатът с трите прозрения и шестте свръхестествени способности постига освобождението, като използва емпиричния метод.

Сега вече разбираме, че реализацията на един архат може да бъде различна - съответно по-висша или по-низша. Например, реализацията на архата с освобождението чрез мъдростта не може да се мери с реализацията на архата с двойното освобождение, която от своя страна стои по-долу от реализацията на архата с трите прозрения и шестте свръхестествени способности. Но дори реализацията на архата с трите прозрения и шестте свръхестествени способности бледнее пред реализацията в колесницата на Бодхи на Буда (бел. прев. голямата колесница) т.е. пред реализацията на бодхисатвите. Да спрем дотук! В следващата статия ще говорим за четирите благородни истини.

Какво е съдържанието на Четирите благородни истини?

В предишната част говорихме за връзката между трите свята и шестте пътя на прераждане, както и за плода на освобождението. Днес ще говорим за главната врата на Дхарма на шравака архатите - Четирите благородни истини.

Четирите благородни истини са благородната истина за страданието, благородната истина за произхода на страданието, благородната истина за прекратяване на страданието и благородната истина за пътя, водещ до прекратяване на страданието. „Благородна истина“ означава реалността в света на дхарма. С други думи съдържанието на всяка от тези истини съответства на реалността в света на дхарма. Без значение къде се намирате - в източния или в западния свят - те могат да бъдат приложени там. Това е вярно и за световите в десетте посоки²⁰. Затова и се нарича „реалност“. А защо се нарича „Благородна истина“? Защото изучаването и практикуването на Четирите благородни истини позволява на чувстващите същества да се превърнат от обикновени хора в светци и мъдреци. Следователно чрез това изучаване и практика човек може да стане светец и мъдрец в съответствие с Пътя на освобождението.

А сега нека разгледаме съдържанието на Четирите благородни истини. Първата благородна истина е

²⁰ Бел. прев.: т.е. навсякъде

„благородната истина за страданието“. Ние, чувстващите същества, сме страдали и страдаме много в цикъла на раждането и смъртта по време на нашите прераждания в трите свята и шестте пътя. Като говорим за страдания, ние трябва да ги наблюдаваме тръгвайки от големите (т.е. онези, които се забелязват лесно) и стигайки до фините (т.е. онези, които се забелязват трудно) - от трите страдания през петте страдания до осемте страдания. Трите страдания са мъката, причинена от физическо и душевно страдание, страданието, причинено от „разрушението“ и страданието, причинено от непостоянството (бел. прев. страданието, причинено от необходимите условия и кармичните плодове). Петте страдания са страданието да бъдеш дева, човек, животно, гладен дух или да пребиваваш в ада. Освен това има пет страдания, наречени страданието на раждането, старостта, болестта и смъртта, страданието да сме отделени от това, което обичаме, страданието да срещаме онова, което мразим, страданието да не получаваме онова, което желаем, и страданието, причинено от функционирането на петте агрегата. Ако разделим първото от тези страдания на съставните му части, ще получим още четири страдания: страданието, причинено от раждането, страданието, причинено от остаряването, страданието, причинено от болестта, и страданието, причинено от смъртта. Тези четири страдания заедно със следващите четири страдания образуват осемте страдания. По този начин ние тръгваме от трите страдания, които са големи страдания, за да стигнем до осемте страдания, които са фини страдания. Ще представим съдържанието на страданията постепенно и подробно и накрая ще

обясним условията в трите свята с първата благородна истина.

Какво е „мъката, причинена от физическо и душевно страдание“? Определено става дума за страдание. Ако попитаме някой какво означава това да е болен, той ще се съгласи, че да си болен е страдание. Никой не би го отрекъл и не би заявил, че да боледуваш е щастие. Ако някой се разболе и не успее да намери добър лекар, който да го излекува, или пък дори най-новите медицински открития не могат да му помогнат, то той ще страда и физически и душевно. Следователно, когато се намира в такова състояние, в което нито му се живее, тъй като е болен, нито пък му се умира, защото все пак му се иска да оздравее, той определено ще страда много.

Какво означава „страданието, причинено от „разрушението“? То означава, че в крайна сметка състоянието на щастие ще се трансформира в състояние на страдание. Например, през лятото, когато е топло, е страхотно да ядеш сладолед. Докато се наслаждаваме на сладоледа, ние се охлаждаме и смятаме, че той е страхотна храна, която ни помага в жегата. Докато ядем първия, ние сме много щастливи. Ако обаче изядем втори, вече няма да се чувстваме толкова щастливи, колкото сме се чувствали, докато сме яли първия. След като изядем трети, четвърти и дори пети, задоволството ни ще намалее и може да усетим студ. Ако в този момент продължим да ядем сладолед, то може дори да изпитаме болка.

Така нареченото „страдание, причинено от „разрушението“ препраща към факта, че състоянието непрестанно се променя. Освен това, нивото на щастие прогресивно намалява и дори завършва със страдание. В човешкия свят ние изпитваме „страданието, причинено от „разрушението“ и това страдание се изпитва и от небесните същества в света на девите. Въпреки че небесните същества се забавляват като пируват, този пир рано или късно ще свърши, независимо колко е страхотен. Защо ще свърши пирът? Ще свърши заради „страданието, причинено от „разрушението“. С други думи небесните същества ще си омръзнат взаимно, след като са били заедно и са се опознавали в продължение на дълго време. В резултат те ще прекратят пира и ще потърсят други небесни същества, за да се забавляват с тях. Това е така нар. „страдание, причинено от „разрушението“.

Другото страдание се нарича „страдание, причинено от непостоянството“. Предишните две страдания, за които говорихме - „мъката, причинена от физическо и душевно страдание“ и „страданието, причинено от „разрушението“, всъщност покриват същността на „страданието, причинено от непостоянството“. Поради това, че „мъката, причинена от физическо и душевно страдание“ е твърде силна, за нас е трудно да забележим „страданието, причинено от непостоянството“, което присъства в същото време. Това е вярно и за „страданието, причинено от „разрушението“.

Какво е „страдание, причинено от непостоянството“? Представете си, че някой практикува самадхи. Дълбокото му състояние на медитация е придружено от усещане за телесна релаксация и блаженство. Потънал в това прекрасно състояние, той може да забележи, че то се запазва без промяна. Състоянието, в което пребивава, е толкова чудесно, че той не усеща никаква болка и съответно в това състояние отсъстват „мъката, причинена от физическо и душевно страдание“ и „страданието, причинено от „разрушението“. И все пак „страданието, причинено от непостоянството“ е налице. Промяната е съвсем фина и ние трудно можем да я забележим. Например, без значение колко е прекрасно това медитативно състояние, човек все пак ще трябва да излезе от него рано или късно, защото се нуждае от почивка или сън. А защо трябва да си почине? Защото „страданието, причинено от непостоянството“ присъства в състоянието на телесна релаксация и блаженство. Това означава, че дори по време на медитация мисловното съзнание (бел. прев. или „осъзнаващия ум“), наричано още шестата виджняна, все още се намира в цикличното състояние на поява, присъствие, промяна и прекратяване. Поради промяната на мисловното съзнание човек се изморява, така че се нуждае от почивка или сън след излизането от медитация.

Сега вече знаем, че в света на дхарма има три основни страдания - „мъката, причинена от физическо и душевно страдание“, „страданието, причинено от „разрушението“ и „страданието, причинено от непостоянството“ Ако по-нататък разгледаме петте

страдания, ще установим, че те също съществуват в шестте пътя. Вече дадохме пример за „страданието, причинено от „разрушението“ в света на девите. Макар и след много време, небесните същества също умират, така че са подложени на страданието, причинено от смъртта. Тези страдания²¹ съществуват в света на девите и, разбира се, в другите пътища.

А сега да разгледаме петте и осемте страдания. Има едно често срещано страдание, наречено „страданието да сме отделени от това, което обичаме“. Като цяло, да сме отделени от това, което обичаме, означава, че един ден ще напуснем близките си - приятели, роднини или семейство, което ще породи страдание. Това е голямото страдание. В бодхи на шраваките²² „да сме отделени от това, което обичаме“ означава, че сме привързани към нашите пет агрегата (скандхи), но един ден ще ги изгубим и това поражда страдание. Какво желаем и към какво изпитваме алчност? Към нашите очи, уши, нос, език и тяло. Ние обожаваме корените на петте ни сетива, но те един ден ще ни напуснат.

Да вземем например очите. Въпреки че ние всички обичаме и пазим очите си, които са нашия прозорец към света, с възрастта зрението ни отслабва и се влошава. Някои хора развиват късогледство през пубертета и далекогледство когато остаряят. Един ден зрението им

²¹ Бел прев.: след като е налице страданието, причинено от смъртта, следователно присъстват и основните три страдания.

²² Бел. прев.: колесницата на шравака архатите.

се влошава. Това, че зрението ни се е влошило, означава, че очите с добро зрение са ни напуснали.

Следователно когато говорим за осемте страдания, освен големите страдания трябва да наблюдаваме и фините страдания. Трябва да наблюдаваме и страданията, свързани с нашето тяло и ум.

Почитаемият Анирудха, един от десетте велики последователи на Буда Шакиямуни, е бил смъртен от Буда, тъй като увредил очите си с непрестанна работа денем и нощем. След като очите му били увредени, той трябвало да се сбогува с тях. Това също е страдание.

Можем да видим, че трите страдания, петте страдания и осемте страдания присъстват в трите свята и шестте пътя. Да се сблъскаме с някакво нещастие, като например тялото ни да се разболее, също е пример за „да срещнем онова, което мразим“.

Оттук можем да заключим, че в трите свята и шестте пътя съществуват трите, петте и осемте страдания. Излиза, че всичко е страдание! В резултат, шраваките трябва да наблюдават и да си дадат сметка, че никъде в трите свята не съществува удоволствие, а напротив - страданието е навсякъде.

След като разгледахме първата благородна истина, можем да се запитаме откъде идват всички тези страдания? Какъв е техният произход? Какво ги причинява? Точно за това става дума в благородната истина за произхода на страданието. Защо съществува натрупването (произходът на страданието)? Всъщност съществуването на натрупването е свързано с татхагатагарбха. Понеже чувстващите същества обичат

корените на петте сетива, татхагатагарбха ни помага да ги създадем. Шраваките обикновено разбират този принцип. Те ще слушат думите на Буда и ще наблюдават и ще се чудят защо притежаваме петте агрегата (скандхи). Защо имаме скандха на формата, скандха на усещанията, скандха на възприятията, скандха на образуването и скандха на виджнаните? Защото ние, чувстващите същества, обожаваме и желаем петте агрегата (скандхи).

Ние силно желаем скандхата на формата, като се надяваме да получим силно и могъщо тяло в следващия си живот. Небесните същества копнеят за скандхата на формата, защото с небесно физическо тяло небесното същество е способно да лети. По същия начин човешките същества желаят да получат физическо тяло в следващия си живот, защото с физическо тяло можем да скачаме и тичаме. Заради това желание татхагатагарбха ще ни помогне да създадем скандхата на формата, като породи човешко физическо тяло в човешкия свят и небесно тяло в света на девите.

Ние също силно желаем скандхата на усещанията. Всеки знае, че да се гневи не е красиво или правилно, но защо тогава продължаваме да се гневим? Това е, защото ни харесва да се чувстваме ядосани. Също така ни се иска да бъдем нещастни, да изпитваме такова чувство. Това е скандхата на усещанията. Като знаем, че гневът е проява на лош вкус и нанася вреда на тялото ни, ние би трябвало да спрем да се ядосваме веднага щом забележим, че започваме да се разгневяваме. Твърде често обаче ние не успяваме да контролираме нашия

гняв; вместо това продължаваме да се гневим, ако ни провокират. Това е така, защото ние жадуваме да се чувстваме нещастни, като и да се чувстваме гневни. Скандхата на усещанията включва неприятни усещания, приятни усещания и усещания, които не са нито приятни, нито неприятни. Ние всички жадуваме за тези усещания и чувства.

Ние, освен това, желаем скандхата на възприятията. Копнеем да ядем, да спим, да спортуваме, да си почиваме, да учим, да ходим на парад или манифестация и т.н. Тези желания означават, че жадуваме за скандхата на възприятията. Заради тази скандха на възприятията, заради тези желания, татхагатагарбха ще ни помогне да създадем петте агрегата (скандхи), ще продължи да поражда скандхата на възприятията и ще продължим да се прераждаме в шестте пътя.

Какво е скандха на образуването? Благодарение на този агрегат можем да отидем от едно място на друго или да сменим едно действие с друго. (Този агрегат е механизмът на промяна; той никога не спира освен ако не влезем в нирвана без остатък). Шраваките трябва да осъзнават това и трябва да се опитват да премахнат цялата скандха на образуването т.е. своите физически, словесни и мисловни действия. Те не само трябва да премахнат всички „образувания“ в човешкия свят, но и в трите свята, като дори премахнат образуването на мисловното съзнание (осъзнаващия ум или шестата виджняна) и в крайна сметка постигнат самадхи на прекратяването, което е отвъд четирите дхяни и осемте самадхита. Единствената разлика между шраваките,

които се намират в самадхи на прекратяването, и онези, които са умрели, е, че шраваките са все още живи, въпреки че са премахнали всички физически действия. В състоянието на самадхи на прекратяването физическите, словесните и мисловните действия са премахнати и остава единствено коренът на мисловното съзнание т.е. манас.

Какво е „скандха на виджнаните“? Скандхата на виджнаните е онова, което най-много привлича нас, човешките същества. Да вземем например зрението. Тъй като жадуваме за нашето зрение, ще продължим да получаваме очи. Това е вярно и за носа, езика и физическото тяло заради различните типове възприятия, които желаем. Това наричаме „скандха на виджнаните“.

Следователно, благодарение на тази благородна истина, човек ще може да разбере, че коренът на страданието се крие в желанието. Така че ако искаме да премахнем страданието, ние трябва да премахнем желанието вместо директно да премахнем самото страдание. Ако вече не сме привързани към петте агрегата (скандхи), татхагатагарбха няма да ни помогне да създадем петте агрегата (скандхи) след смъртта ни. В резултат петте агрегата няма да бъдат породени в следващия живот и в крайна сметка ще постигнем „дхарма на нераждането“ - състоянието на самата татхагатагарбха, наричано още „нирвана без остатък“.

А за това как да премахнем „натрупването“ се говори в благородната истина за прекратяване на страданието. С други думи ние трябва да наблюдаваме задълбочено

петте агрегата (скандхи). Докато ги наблюдаваме, ще открием техните недостатъци. Докато физическото тяло или форма съществува, тя е несъвършена. Нейното съществуване ще накара да се проявят един след друг феномените на раждането, остаряването, болестта и смъртта. Това е вярно и за мисловните функции. Докато мисловните функции - усещания, възприятия, образувания и виджнани - съществуват, те са осъдени да угаснат и след това ще последва страдание.

Следователно, когато говорим за благородната истина за прекратяване на страданието, ние трябва да говорим за недостатъците и несъвършенствата, произтичащи от петте агрегата, като в крайна сметка премахнем желанието за петте агрегата (скандхи). След като премахне това желание, човек вече няма да изпитва никакви страдания независимо от съществуването на петте агрегата (скандхи). За такъв човек се казва, че се е освободил от цикъла на раждането и смъртта („самсара“) в трите свята и шестте пътя. Но не бива да забравяме, че, независимо че архатът шравака е премахнал желанието за петте агрегата (скандхи) и в резултат изчезва след смъртта си, той не се разтваря в нищото или пустотата. Вместо това остава татхагатагарбха, която поддържа всички закони за причина и следствие²³, като в противен случай освобождението би се оказало не по-различно от празнотата на нихилистите. Нека отново вземем за пример архата шравака. След като получи първия плод на освобождението и след това се прероди седем пъти

²³ Бел. прев.: т.е. кармата

между човешкия свят и небесата, той ще постигне освобождение. Това освобождение обаче ще бъде постигнато само при едно предварително условия - съществуването на татхагатагарбха.

Освен благородната истина за прекратяване на страданието ние трябва да изучим благородната истина за пътя, водещ до прекратяване на страданието. (т.е. начина да се премахне произходът на страданието).

Защо трябва да говорим за този път?

Защото е възможно архатите шраваки, които последователно са постигнали първия плод на освобождението, втория плод на освобождението, третия плод на освобождението и четвъртия плод на освобождението, все още да не успяват да постигнат двойното освобождение и да придобият трите прозрения и шестте свръхестествени способности. Те трябва продължат да напредват в обучението и практиката си въз основа на Благородния осмократен път - правилен възглед, правилно размишление, правилна реч, правилно поведение, правилен занаят, правилно усилие, правилно внимание, правилна концентрация. С други думи, въпреки че шраваките са преминали отвъд първия плод на освобождението, те все още трябва да живеят сред хората в съответствие с Благородния осмократен път, като напредват в практиката си на Дхарма и безусловно спасяват живите същества.

Първата компонента на Благородния осмократен път е правилният възглед, което означава, че човек трябва непрестанно да наблюдава всички различни страдания и видове натрупвания; за да премахне напълно тези натрупвания, човек трябва да живее сред хората, като при това премахне привързаността си към всички видове страдания, спасявайки безусловно чувстващите същества. Едва след като премахне всякаква привързаност към всички видове страдания, човек може да постигне пълното освобождение на шравака.

Що се отнася до начина да се прекрати страданието, човек трябва да следва Благородния осмократен път, като води живот, лишен от крайности, който не е нито щастлив, нито нещастен. Така човек няма да породи привързване към щастието, като се опитва да го постигне. Когато се сблъска със страдание, човек няма да бяга от него. Следователно архатът шравака няма да се сърди и гневи. Защо? Защото ще наблюдава и ще разбере следното: „дори и да имам причини и условия, които да спъват моя напредък в практиката, те не са постоянни и в крайна сметка ще изчезнат поради взаимодействието си“. Следователно той няма да се сърди и гневи или да се привързва и в крайна сметка ще постигне освобождение от цикъла на раждането и смъртта.

В тази част представихме съдържанието на Четирите благородни истини - благородната истина за страданието, благородната истина за произхода на страданието, благородната истина за прекратяване на страданието и благородната истина за пътя, водещ до

прекръпяване на страданието - всички те зависят от причините и условията, породени от татхагатагарбха. С нейната подкрепа архатите шраваки ще успеят да постигнат освобождение в следващите си животи. Следващия път ще говорим за трите печата на Дхарма.

Благодаря Ви за вниманието!

АМИТОФО!

Необходимо ли е за практиката на будизма да премахнем всички видове желания?

АМИТОФО, скъпи бодхисатви и зрители!

Благодаря, че се интересувате от нашето предаване относно практиката на трите колесници на Бодхи! Благодаря ви, че се интересувате от будизма!

Днес ще отговорим на въпроса дали човек трябва да премахне желанията си, за да практикува будизма. Нарочно избрахме да отговорим на този въпрос, тъй като хората често имат много негативна представа за будизма. Мнозина си въобразяват, че желанията са препятствия, които трябва да отстраним, за да напредваме в практиката. Широко разпространено е и мнението, че будистите избягват отговорностите на живота в обществото, като стават монаси.

Днес ще използваме случая, за да обясним какво разбираме под „будистка практика“. Първо, ще видим, че ако следваме пътя на освобождението, разбира се, е необходимо, да изчистим живота си от всички грижи, които го натоварват. Много от тези проблеми се пораждат от нашето скъперничество. Някои религии говорят за това скъперничество като за основния източник на нашите страдания. Монотеистичните религии като протестантството или католицизма изискват от хората да не преследват материалните богатства, а вместо тях да се стремят към небесните съкровища. Следователно те изискват откъсване от материалните обекти, което е необходимо, за да се

намерят сили за търсенето на съкровищата на небето и за следването на божествените заповеди. Така функционират монотеистичните религии.

На Изток индуизмът има същия подход, що се касае до желанията: индуистите представят реалността като илюзия („мая“) и насърчават хората, да не се привързват към нея и да живеят с малко желания, за да успеят да се слоят с бог Брахма... Това може често да се чуе при индуистите.

При китайците даоистката философия препоръчва да имаме малко желания и да се задоволяваме с малко неща. Лао Дзъ казва, че очите на онзи, който търси физическите усещания като цветовете, звуците или миризмите и който се привързва към тях, спират да възприемат нещата ясно, ушите му вече не чуват звуците такива каквито са... Това се случва, тъй като ние сме твърде привързани към нашите сетивни органи. Ако не умеем да живеем с малко желания, това означава, че не умеем да се владеем. Следователно животът ни се превръща в ад. Ето защо даоистите изискват от хората да водят съществуване с малко желания.

Излиза, че много религии ни учат, че трябва да се премахнат желанията или поне да се намали броят им. От будистка гледна точка, ако вземем предвид основните постулати, ще забележим, че практикуващите трябва да имат малко желания. Будизмът помага на хората да преодоляват препятствията и трудностите, с които се сблъскват през живота си. В тази връзка е много важно да се научим да надмогваме нашето

скъперничеството. В сутрите често има пасажи, в които Буда поздравява практикуващите, избавили се от твърде тежкото бреме на желанията. В Самютагама („Samyuttāgama“) сутра Пробудения поздравява Махакашяпа, защото в неговото сърце има малко желания и никой друг не практикува така разумно и себеотдадено. Почитаемият Сарипутра също е поздравен, тъй като има много малко желания и мъдро спазва предписанията. Всичко това ни показва, че едно сърце, в което почти няма желания, е по-способно да преодолее житейските трудности.

В будизма онзи, който е поел по пътя на освобождението, е стигнал много по-далеч от хората, които само се опитват да имат малко желания. Наистина ако наличието на малко желания е полезно, за да преодолеем някои препятствия, то това е крайно недостатъчно за онзи, който иска да излезе от цикъла на живота и смъртта в трите свята - цикъл, неразривно свързан с шестте пътя на прераждане, които определят вселената и са нейното истинско лице. С други думи да имаме малко желания е недостатъчно за излизане от трите свята и съответно за постигане на освобождението. В Агама сутра става дума за пълното премахване на желанията. Вероятно ще си помислите, че будизмът изисква точно такова пълно освобождаване от всяка форма на желание.

Но наистина ли става дума за това?

В будизма е възможно човек да стане монах или да практикува вкъщи. Някои будистки общности претендират, че единствено монашеският живот

позволява да се практикува. Миряните могат да принасят в дар материални блага на монасите, но будистката практика си остава недостъпна за тях. Подобна идея обаче противоречи на будизма. Още по времето на Буда Шакиямуни е имало многобройни хора, които са практикували, без да напускат света и да се оттеглят в манастир. Следователно е съвършено погрешно да се смята, че не е възможно да се практикува, ако живеем сред хората. И двете практики - и монашеската и онази сред хората, са напълно легитимни, като всяка има своите предимства и недостатъци. Ако изберем монашеския живот, ще заприличаваме на монасите, които обикновено срещаме. Ще си избръснем главата, ще носим монашески дрехи, ще живеем в манастир и ще спазваме предписанията на шраваките. Сами си представете какъв ще бъде този живот. Ако сме монаси, то няма да имаме право да се влюбваме и да се женим. Ще се откажем от живота в обществото и от всякакви професионални амбиции, тъй като с произнасянето на монашеските си обети, ние оставяме всички тези стремежи, споделяни от обикновените хора. Един монах наистина живее само за да практикува, така че вече не се интересува от широко разпространените желаниа.

И все пак има и друг начин да се практикува - възможно е да се практикува вкъщи, като се живее като всички останали. Следователно можем да имаме деца. А смятате ли, че бихме могли да се ангажираме сериозно с дадена професия и да градим кариера? Да, разбира се! Често тези практикуващи са изключително сериозни в работата си. Те не се опитват да се отдалечат от

желанието, а внимават житейските трудности и пречки да не ги отклонят от практиката. Следователно тяхната цел не е да премахнат на всяка цена желанията си. В същото време има хора, които жадуват за слава и власт и са готови да пожертват всичко в името на амбициите си.

Следователно е необходимо да проявяваме мъдрост и да управляваме разумно желанията ни. Всъщност целта ни е безкрайно по-велика от подобни болни амбиции. Ние сме поели по пътя на бодхисатвите сред чувстващите същества. Това означава, че във всеки следващ живот желаем да се намираме до тях и сред тях. По този начин от една страна се упражняваме да бъдем щедри към другите, но тази практика на щедростта в крайна сметка е насочена към самите нас и, понеже сме центрирани върху крайната си цел, не изгубваме себе си. Ние не се изолираме от света и от всичко, което ни заобикаля. Бодхисатвите, които водят светски живот, работят много в полза на другите, но известността и славата не фигурират по никакъв начин сред техните мотиви.

А що се отнася до любовните връзки? Един *упасака*²⁴ е наясно с проблемите, които възникват при живота в обществото и когато се сблъска с трудност при общуването с партньора си, той се опитва да го разреши. Това обаче не е причина той да избягва любовните връзки, които по никакъв начин не нарушават практиката му. Достатъчно е да има ясни и точни идеи и принципи.

²⁴ Практикуващ будизма, който не е монах.

Освен това един *упасака* може да има деца и да изпълнява отлично дълга си към тях. Предвид на това, че е избрал да води светски живот, един *упасака* трябва да разбира смисъла и причината за своята практика. По-специално, трябва да му бъде съвсем ясно как да не изгуби себе си в един свят, изпълнен с изкушения. Това е от изключителна важност! Това не са просто думи! Ако за някой това са само красиви слова, то той ще изгуби себе си много бързо, като се отдаде на този свят.

Много е важно да притежавате правилно познание за будисткото учение. Ако сте наясно с учението на Буда и го разбирате правилно, то ще ви е доста трудно да се изгубите. Освен това, ако един *упасака* постигне просветлението, то той получава по този начин една огромна помощ.

Монашеският живот е без съмнение благоприятен за практикуване на пътя на освобождението. Един *упасака* обаче ежедневно е натоварен с много задължения, които може и да не са му особено приятни. Често може да попадне в неприятни ситуации. Ако обаче е просветлен, няма да се засегне, че нещата не се случват както би желал, тъй като ще знае как се проявява неговото истинско аз, независимо какви са обстоятелства. Нито ситуациите, нито желанията представляват вече и най-малкото препятствие за него, защото знае, че винаги може да се опре на истинското си аз. Такъв практикуващ няма нужда да премахва желанията си - по-специално желанието да се просветли може много да му помогне.

Възползвам се от този случай, за да припомня, че съществуват два пътя: пътят на бодхисатвите и пътят на освобождението, като за последния монашеският живот е по-подходящ. Ако не сте монах, пътят на освобождението става по-труден за следване.

Ако обаче всички станем монаси, ще възникнат сериозни обществени проблеми: вече няма да има семейства, няма да има земеделци, търговци, учени, промишленост и самото човечество ще изчезне постепенно. Наистина известен брой будистки общности участват активно в обществения живот, но те са малобройни, ако ги сравним с цялото население. Ако всички станат монаси, самият будизъм ще изчезне. В крайна сметка монасите се стремят към четвъртия плод на архат с цел след това да влязат в нирвана без остатък. Ако обаче всички станат архати и после влязат в нирвана без остатък, няма да има никой, който да практикува будизма и ще настъпи неговият край. Следователно практикуващите, които наистина поддържат и опазват будизма в света, са *упасаките*, тъй като те участват в обществото. *Упасаките*, при условие че са просветлени, няма никога да се отдалечат от самите себе си и ще могат да разпространят словото на Буда в целия свят. Именно по този начин практикуващият будизма може най-добре да помогне на съществата.

Освен това пътят на бодхисатвите е единственият царски път към постигане нивото на буда. Защо Буда е говорил първо за пътя на освобождението и едва след това за пътя на бодхисатвите? Всъщност, той не е искал

учениците му да излязат от цикъла на прераждането, тъй като е знаел, че в този случай, те повече не биха имали никакъв контакт с чувстващите същества, тъй като биха били в нирвана без остатък. Буда е искал да покаже на учениците си, че пътят на освобождението не е труден. Например по пътя на освобождението практикуващият е способен да провери стъпка по стъпка духовния си напредък.

Когато практикуващият има доверие на словото на Буда, последният ще му предаде пътя на Бодхи. Още нещо, което е важно: онзи, който поеме по пътя на освобождението може да преодолее много пречки. Ако тези пречки са слаби и практикуващият срещне добър духовен учител, той може бързо да постигне просветление. След като се просветли, той ще натрупа множество заслуги и без съмнение ще постигне конкретната мъдрост.

Практиката, водеща към просветлението, е от първостепенно значение в будизма. Всичко, което помага да се преодолеят житейските трудности, е второстепенно, независимо, че то също е много важно. Буда винаги първо говори за онова, което е второстепенно, а след това за онова, което е най-важно; той говори първо за пътя на освобождението и след това за пътя на Бодхи.

В заключение, практиката на будизма изисква първо да имаме правилно познание за учението, след което ще ни е възможно да се справяме ефективно с ежедневните трудности и проблеми. Да бъдем пък монаси е съвсем

просто - достатъчно е да се следват монашеските правила. Но, за *упасаките* е безсмислено да се опитват да се отдалечат от желанието. Желая на всички упасаки да се просветлят и да живеят в този свят на привързаност в пълна свобода.

Кои са основните предписания на будизма?

Предписанията, които понякога могат да се нарекат и обети, са правила, които се представят и обясняват от будистки учител, а съответният последовател на будизма официално и пред всички обещава да спазва. Счита се, че това официално приемане на предписанията от достоен будистки учител и тяхното последващо спазване е от изключително значение за напредъка на практикуващия.

Петте основни предписания²⁵:

1. Да не се убива (човешки същества).
2. Да не се краде.
3. Да не се осъществяват неуместни сексуални контакти. Една сексуална връзка трябва да се основава на живот на семейни начала при спазване на взаимна вярност. Всеки друг вид сексуални отношения като оргии, кръвосмешение, размяна на сексуалните партньори, зоофилия, честата смяна на партньорите и др. се счита за неуместен.
4. Да не се лъже. За лъжа се смята да се каже нещо, което не е вярно; да се скрие от някого информация,

²⁵ Спазването им е необходимо, ако човек желае да е сигурен, че няма да пропадне в един от трите лоши пътя след смъртта си – в ада, в сферата на гладните духове или в сферата на животните.

която може да му помогне да избегне някоя опасност; да се разкаже дадена история по два различни начина на двама различни събеседници.

5. Да не се приемат вещества, оказващи отрицателно въздействие върху ума като алкохол, цигари или наркотици.

Десетте основни обета на бодхисатвите:

1. Да не се убиват живи същества, нито да караме някой друг да убие вместо нас.

2. Да не се краде, нито да караме някой друг да открадне за нас.

3. Да не се осъществяват неуместни сексуални контакти. На един бодхисатва е позволено да има сексуални отношения в рамките на онова, което се счита за уместно в будизма. За сметка на това всякакъв вид неуместен сексуален контакт е забранен, като е забранено дори желанието за него – всяко пожелаване на неуместна сексуална връзка вече е нарушение на обета.

4. Да не се лъже. За лъжа се смята да се каже нещо, което не е вярно; да се скрие от някого информация, която може да му позволи да избегне някоя опасност; да се разкаже дадена история по два различни начина на

двама различни събеседници; да се поиска от някого да излъже вместо нас.

5. Да не се приемат вещества, оказващи отрицателно въздействие върху ума като алкохол, цигари или наркотици.

6. Да не се злослови по отношение на монасите. Забранено е да се говорят лоши неща за другите монаси. Може да се подчертаят някои от техните грешки, но не и да се хулят самите те.

7. Да не се проявява горделивост т.е. да не се опитваме да се покажем по-добри и по-висши от другите.

8. Да не се проявява скъперничество. Последното може да бъде материално или духовно. Едни проявяват скъперничество по отношение на парите си или материалните си придобивки. Други го проявяват по отношение на своите знания (тук по-специално става дума за познанията относно истинското учение на Буда). Всичко това е забранено! Освен това за скъперничество се счита продажбата на нискокачествени продукти, за които се претендира, че са с добро качество...

9. Да не се гневим. Да се разгневяваме лесно или да се опитваме да провокираме нечий гняв, като обиждаме или удряме някого...

10. Да не се злослови срещу трите съкровища (Буда, Дхарма, Сангха). Без предварително да сме проверили, да разпространяваме идеята, че трите съкровища са погрешни концепции.

Каква е истината според будизма?

На всички бодхисатви: АМИТОФО!

Добре дошли на тази серия от конференции „Да разсеем съмненията в трите колесници на Бодхи“. Днес ще поговорим с вас за истината според будизма.

Ние всички добре знаем, че истината може да бъде най-различна в зависимост от хората и техните гледни точки. Например обикновените хора смятат за истина всичко, което могат да възприемат чрез сетивата си. Всичко, което виждат, като например тези столове пред нас, всичко, за което си спомнят, за тях съставлява истината. Нашата тема днес обаче е за истината според будизма. И естествено тази истина е различна от истината на обикновените хора.

Но преди това нека кажем няколко думи за азиатската култура. Хората от тази култура и особено онези от регионите с китайско влияние са добре запознати с даоизма и с начина, по който истината е представена в това учение. Нека не забравяме, че будизмът пристига в Китай в края на династията Хан и по това време хората имали трудности да възприемат будистките концепции и термини. За да им помогнат да разберат по-добре това учение, будистите прилагат метода „Гъ-и“ т.е. използват даоистки идеи и термини, които са вече разпространени по онова време, за да обяснят будистките концепции и да преведат термините от санскрит на китайски. Те се основават на онова, което е вече познато и близко, за да се опитат да въведат новите идеи - това впрочем правим

всички ние. А защо даоизмът? Защото китайците усвояват идеите на даоизма по-добре от идеите на всички останали учения. По тази причина всички онези, които превеждат будистките сутри на китайски, използват даоистките термини от онази епоха. Естествено, с увеличаване броя на хората, които изучават будизма и които с течение на времето започват да разбират истинския му смисъл, влиянието на даоистките идеи намалява. Но дори и днес идеите и начинът на мислене на школите на даоизма и конфуцианството са се запазили и са дълбоко вкоренени в китайската култура. По тази причина има много хора, които и днес се опитват чрез даоистките идеи да опишат истината в будизма.

Например даоистите често говорят за принципа „да се задоволяваш с малко“ в смисъл на „да имаме малко желания“. А защо трябва да имаме малко желания? Според даоизма, ако нашите пет сетива преследват безспир петте желания на външния свят, то те ще загубят своята божествена част и ние ще бъдем съвършено неспособни да различим истинската природа на нещата и лесно ще попадаме в беда и ще си навличаме неприятности. На какво следователно се набляга в даоистката философия? На това, че ние трябва да намалим възможно най-много нашите желания и да се задоволим с обикновен живот без изпадане в крайности. Освен това в даоизма се говори и за „Дао“. Според даоизма това Дао е в основата на света и на природата и хората трябва да се съобразяват и да живеят в хармония с него т.е. в хармония с естествения ред на нещата. Ако следват Дао, ако се адаптират към всичко,

което произтича от него, хората биха били способни да се слоят с небето и земята. И ако успеят да станат едно с небето и земята, едно с Дао, те биха били способни повече да не преследват външните неща до такава степен, че да изгубят себе си. А след това, ако са наистина способни да следват Дао, те биха могли да влязат в едно състояние без грижи и гняв.

И в китайската култура ние много често говорим и се позоваваме на това състояние. Можем да намерим много примери в китайските поеми, например в една поема, в която се говори за войната на трите царства. Към края ѝ четем: „Много неща, които се случват от незапомнени времена, предизвикват единствено смях.“ Това означава, че след като са се слели с Дао на небето и земята, хората са в състояние да пренебрегват нещата само с една усмивка и да не им обръщат внимание. Това е един добър пример за начина на мислене в даоизма.

Добре де, ако този начин на мислене може да ни помогне да се почувстваме по-добре във всекидневния ни живот, тогава защо не? Проблемът е, че всичко това не е истината на будизма, всъщност няма нищо общо с нея! И каква е разликата? За да разберем, нека погледнем по-отблизо будизма, преподаван от Буда. Ще се концентрираме върху основното т.е. върху двете велики истини: пътя на освобождението и пътя на бодхи, които са двата единствени начина за практика на будизма.

Какво представлява пътят на освобождението?

Става дума да се освободим от страданието, притесненията и тревогите. Но какво е истинското страдание? Например, ако се върнем към онова, което казахме току-що, страдание ли е когато имаме желание, което сме неспособни да задоволим? Да, без съмнение! Все пак, дори и ако обикновените хора успеят да възприемат весело и безгрижно поведение, отстраненото по този начин страдание би било съвсем повърхностно и не твърде сериозно. За сметка на това, по пътя на освобождението ние се занимаваме с проблемите, от които произтичат всички грижи. В учението за пътя на освобождението Буда казва, че страданието не се дължи просто на това, че нашите сетива преследват петте желания на външния свят. Всъщност истинската причина за страданието се корени в нашето погрешно разбиране за нас самите, за нашето аз и в нашата силна привързаност към нас самите, към това фалшиво аз. Цялото ни страдание следователно се дължи на две причини: погрешното разбиране за аз и привързването, което произтича от него. Но защо това погрешно разбиране за аз и привързването са източникът на всички грижи? Какво представлява погрешното разбиране за аз, фалшивото аз? Какво представлява привързването? И как да се отървем от тях, как да „изкореним“ това фалшиво аз и това привързване? В сутрите Буда отговаря на тези въпроси изключително подробно. Следователно, като следваме пътя на освобождението, всъщност ние се научаваме как да се отървем напълно и окончателно от всички грижи и можем да си дадем сметка, че трябва да започнем с

разбирането за това какво означава „фалшивото аз“ и привързването ни.

Но при примера от даоизма, който посочихме по-горе, ако някой е постигнал състояние на голяма толерантност и непредубеденост и има малко привързване, дали такъв човек би могъл да излезе от цикъла на прераждането в трите свята? Проблемът е, че в това състояние на голяма толерантност и непредубеденост, съчетано с малко привързване, фалшивото аз и привързването продължават да присъстват. А ако това фалшиво аз и това привързване вече са изкоренени, то човек без никакво съмнение е способен да излезе от цикъла на прераждането. Ако обаче фалшивото аз и привързването не са изкоренени и са все още там, дали човек може да изглежда сякаш има малко привързване и е много широко скроен?

Да, разбира се! Докато човек среща малко трудности и животът му е сравнително спокоен, за него не е особено трудно да демонстрира това прочуто състояние на голяма толерантност и непредубеденост и да изглежда сякаш не е особено привързан към каквото и да било. Проблемът в този случай е, че когато се сблъска с истинско изпитание, фалшивото аз и привързването ще се проявят, без той да си даде сметка за това, защото те са все така там и са все така силни. Ето защо това даоистко състояние на голяма толерантност и непредубеденост, съчетано с малко привързване, което днес често ни се представя като средство за освобождение, всъщност е неспособно да ни отърве от нашите грижи и още по-малко да ни изведе извън цикъла на прераждането в трите свята.

А сега ще ви предоставим прости критерии, за да сте в състояние да преценявате сами дали различните неща, които чувате, наистина съответстват на пътя на освобождението на Буда.

Първият критерий е, че изкореняването на фалшивото аз и привързването е предварителното условие, за да можем да разберем основата на четирите благородни истини. Моля обърнете специално внимание на това, което казвам: изкореняването на фалшивото аз и привързването е наистина в центъра на четирите благородни истини. Защо наблягам на това, защо да се изкоренят фалшивото аз и привързването е толкова важно? Защото не е трудно да се изброят четирите благородни истини: става дума за страданието, произхода на страданието, прекратяването на страданието и за пътя, който води към прекратяване на страданието. За сметка на това, има различни начини да се обясни подробно тяхното съдържание, но който и подход да изберем, ако пропуснем да споменем за фалшивото аз и привързването, ако не кажем, че трябва да ги изкореним и да се отървем от тях окончателно, то подобно обяснение не би струвало и пукната пара. Всъщност напълно ще се разминем със смисъла на четирите благородни истини! Наблягаме на този момент, тъй като има много будистки учители, в чиито обяснения на четирите благородни истини не се подчертава важноста на това да се изкоренят фалшивото аз и привързването. В резултат техните идеи приличат на даоистката философия и накрая фалшивото аз и привързването са си все така силни. И какъв следователно е първият критерий, който ви

предоставяме? Изкореняването на фалшивото аз и привързването е в центъра на четирите благородни истини.

Вторият критерий, който може да бъде използван от бодхисатвите, е добре известен на всички. Става дума за прочутите три печата на будизма:

1. всички феномени са нетрайни,
2. в никоя дхарма, която се проявява, няма истинско аз, и
3. вечността е нирваната, която е спокойствие и абсолютна тишина.

Ако искате да използвате този критерий, преди всичко не забравяйте, че ние казваме, че „всички феномени са нетрайни“, а не само „нетрайни“; ние казваме „в никоя дхарма, която се проявява, няма истинско аз“, а не само „няма истинско аз“. Трябва да добавим, че тези три печата имат дълбок смисъл и ние днес съвсем нямаме необходимото време, за да навлезем в детайли и да обхванем изцяло тази обширна тема. Искаме обаче да ви кажем, че тези три печата - „всички феномени са нетрайни“, „в никоя дхарма, която се проявява, няма истинско аз“ и „вечността е нирваната, която е спокойствие и абсолютна тишина“ - са независими един от друг. В същото време обаче, ако искаме да ги използваме, за да определим дали наистина сме намираме на пътя на освобождението, те трябва да се прилагат заедно и никой от тях не бива да липсва.

По тази причина можем да чуем, че в този свят няма нищо вечно, че следователно всичко е нетрайно, включително ние самите, тъй като в най-добрия случай можем да живеем сто години и със сигурност не и вечно. Това аз следователно не съществува вечно и по тази причина това аз не е истинско. Горепосоченото изглежда като добро обяснение на твърдения като „всички феномени са нетрайни“ и „в никоя дхарма, която се проявява, няма истинско аз“, нали? Сега обаче ще ви кажа, че всичко това не е достатъчно, за да се разбере, че „всички феномени са нетрайни“ и „в никоя дхарма, която се проявява, няма истинско аз“. Всъщност тези два печата посочват, че трябва да се изкоренят фалшивото аз и привързането: това е техният истински смисъл.

Що се касае до третия печат - „вечността е нирваната, която е спокойствие и абсолютна тишина“ - ако искате наистина да разберете неговия смисъл, първо трябва да се изясни какво е нирвана. Има едно много голямо недоразумение по повод на това какво е нирвана и затова много хора ще ви кажат, че е достатъчно да погледнете онова, което е пред очите ви, за да видите, че всички неща са нетрайни и се появяват и изчезват, раждат се и умират. В резултат тези хора си мислят, че непостоянството е нещо естествено и предполагат, че в такъв случай са разбрали истината, която няма нито начало, нито край (те вярват, че теорията на непостоянството е винаги вярна).

Мислите ли си, че когато някой стигне до този извод, той може да си каже, че е постигнал вечната нирвана, която е спокойствие и абсолютна тишина?

Искам да ви отговоря ясно: не!

Нирвана изобщо не съответства на тази доста повърхностна гледна точка, която всъщност е възгледът на даоизма.

Повтаряме ви, че ако искате да използвате трите печата на будизма, за да направите вашата преценка - „всички феномени са нетрайни“, „в никоя дхарма, която се проявява, няма истинско аз“ и „вечността е нирваната, която е спокойствие и абсолютна тишина“ - трябва да помните, че всеки печат има своя индивидуален смисъл и вие не можете да замените или да пропуснете никой от тях, защото трите заедно представляват пътя на освобождението. Това е основното по отношение на пътя на освобождението.

Но в будизма има една истина, която е още по-важна, и тя се нарича пътят на бодхи. Ако се интересуваме от пътя на бодхи, можем да се обърнем към Сърдечната сутра, където пише: „не се ражда и не умира, не е нито замърсено, нито незамърсено, не нараства и не намалява“, като това всъщност е описанието на бодхи. Всеки притежава и винаги е притежавал това чисто сърце, описано в Сърдечната сутра. Неговите характеристики са, че то не се ражда и не умира, не е нито замърсено, нито незамърсено, не нараства и не намалява. От гледната точка на това сърце каквото и да правим в този свят, в каквото и умствено състояние да се намираме, нашето мисловно съзнание никога не ще

може да постигне неговото състояние. Бодхи следователно ясно и директно сочи към това спокойно сърце, притежавано от всеки един. И това спокойно сърце изобщо не е някакво състояние на нашето мисловно съзнание във всекидневния ни живот или пък някакво ниво на дхяна, постигнато посредством медитация. Често можем да чуем хората да казват: „ако то не е всекидневното ни мисловно съзнание, може би става дума за някакво много фино мисловно съзнание?“ Днес искаме категорично да ви кажем, че няма значение дали става дума за всекидневното мисловно съзнание или за някакво фино или дори изключително ефирно мисловно съзнание - щом говорим за нещо, което е съзнателно, което притежава основните характеристики на съзнанието, то определено не е сърцето, описано в Сърдечната сутра. Това е наистина първото нещо, което трябва да запомним!

Всъщност пътят на бодхи позволява на онези, които го следват, да срещнат това сърце и следователно да се просветлят, да видят природата на буда и след като извървят целия път най-после да станат буди. По тази причина пътят на бодхи, наричан също пътя на бодхисатвите, е всъщност практиката на бодхисатвите. А какво е върховното постижение на пътя на бодхи? Просто да станем буди!

А как да сме сигурни, че наистина следваме пътя на бодхи? Готови сме да споделим с вас необходимите критерии.

Първият критерий е, че онзи, който следва пътя на бодхи, трябва да разбере и да докаже истинската природа на буда, която е вродена на всеки. Казано иначе, пътят на бодхи започва с разбирането и доказването на истинската природа на буда. Това ни позволява да преценим дали наистина сме на прав път. Ако все още не сте способни на това, вие трябва поне да изучавате този принцип, като това ще ви помогне да напреднете и да се приближите към истинската природа на буда. Това също се нарича пътят на бодхи. Този принцип е първият, който трябва да запомним, скъпи бодхисатви! По-горе казахме „да разберем и да докажем“, което означава, че се нуждаем от личен опит, защото не става дума за лозунг, концепция или гледна точка, а за нещо, което всеки трябва да провери лично. По тази причина този опит представлява ясна цел на практиката и има ясен и точен метод, водещ към него. Следователно ако чуete хората да казват и да повтарят, че цялото будистко учение на школата Махаяна се свежда до идеята, че всички дхарми са взаимозависими и че възникват взаимозависимо във функция една от друга, ако ви кажат, че в будизма няма нищо друго освен това, то аз днес мога да ви заявя, че в това обяснение отсъства най-важното - истинската природа на буда. Тази теория на взаимозависимостта не държи сметка за истинската природа на буда, а единствено за връзките между видимите обекти. Ако наистина изучаваме и практикуваме пътя на бодхи, ако наистина искаме да срещнем това сърце и следователно да се просветлим, то да имаме просто един лозунг или една идея съвсем не е достатъчно - трябва ни много повече от това.

Вторият критерий е, че е абсолютно необходимо да се види природата на буда и малко по малко да се открият и развият всички функции на истинското сърце, докато не станем буди. Казано иначе, дори ако успеем да видим природата на буда, това не означава непременно, че сме станали буди. В действителност, след като сме видели природата на буда, ние все още имаме да изминем един огромен път преди да успеем да станем буди, има много, много неща, които трябва да научим. По тази причина, ако се намирате на пътя на бодхи и сте просветлени и способни да видите природата на буда, това съвсем не е достатъчно, защото след просветлението трябва да продължите да учите как да станете буди.

А третият критерий? Сега, след всичко, което чухте, може би си мислите, че пътят на бодхи отговаря единствено на описаното в Сърдечната сутра т.е. на „не се ражда и не умира, не е мръсно, нито чисто, не нараства и не намалява“ или че той се изразява само в това да се разбере и да се докаже истинската природа на буда? В действителност пътят на бодхи съдържа в себе си и то изцяло пътя на освобождението. Принципите, практиките на пътя на освобождението - всичко е тук. Ето защо, ако сте изправени пред будистко учение, за което трябва да решите дали е правилно или не, и това учение не успява да задоволи дори основните изисквания на пътя на освобождението, то такова учение със сигурност е извън пътя на бодхи. Тъй като пътят на освобождението представлява една част от пътя на бодхи, ако едно учение не успява да задоволи критериите му, то такова учение със сигурност няма

нищо общо с пътя на бодхи. Това може да бъде използвано, за да се коригират грешките, защото, когато хората се изправят пред трудности, които по принцип могат да ни помогнат да се освободим, те често използват тези няколко термина на школата Махаяна единствено с цел да избягат от тези трудности. Също така може да се случи, и то доста често впрочем, хората да се скрият зад тези думи, тъй като просто не са в състояние да обяснят пътя на освобождението. Например, ако искаме да обясним как да се освободим и да влезем в нирвана без остатък, не можем да продължим да казваме, че „нещата са непостоянни и взаимозависими и по тази причина не е необходимо да влизаме в нирвана без остатък“. Това всъщност е грешно! Ако някой настоятелно повтаря горното, това единствено доказва, че той не разбира освобождението и нирваната без остатък и се опитва да прикрие невежеството си зад думите. В действителност пътят на бодхи съдържа в себе си целия път на освобождението и онзи, който го следва, трябва да е в състояние да обясни нирваната без остатък. Следователно, ако говорим за нирваната без остатък от гледната точка на пътя на освобождението или от пътя на бодхи, то когато се намираме в нея всички мисли са напълно премахнати. Важно е да разберем, че не става дума за медитативно състояние, защото в каквото и медитативно състояние да се намираме, то умът ни, който е източникът на нашите мисли, си е все така с нас.

Ето, вие вече имате трите критерия, по които можете да прецените дали едно учение принадлежи на пътя на бодхи или не.

Времето ни свърши, така че се налага се да спрем дотук.
Довиждане!

АМИТОФО!

Как се практикува будизмът?

Добре дошли сред нас за тази поредица от въпроси и отговори. Днес ще отговорим на въпроса как трябва да практикуваме будизма. Ще се възползваме от случая, за да си зададем въпроса и как обикновените хора могат да изучат будизма.

Например те понякога могат да отидат в някоя библиотека или книжарница, да си изберат книга за будизма и да отидат да си я четат вкъщи. Ако пожелаят да научат нещо повече по този въпрос, може би ще намерят малко свободно време, за да отидат да послушат някой будистки учител или пък да практикуват вкъщи. Този подход не променя по никакъв начин живота им, тъй като те изучават будизма само от време на време, когато имат възможност или желание. Все пак те без съмнение ще научат някои неща.

При много хора първият досег с будизма се осъществява именно по този начин. Какъвто и да е характерът на този досег, подобни хора заслужават поздравления, тъй като първата крачка е и най-трудна. Естествено ние им пожелаваме да вложат много повече време и усилия и да навлязат в дълбочина в будизма. За онези обаче, които не желаят да научат повече, предимството е, че животът им като цяло не се променя. Недостатъкът е, че те така и не навлизат в дълбочина.

Хората, които започват да се интересуват от будизма по този начин и остават на повърхността му, развиват известен интерес към размяната на мнения: те обичат споровете, при които има сблъсък на различни възгледи, но тъй като познанията им в областта на будизма са съвсем повърхностни, не им е възможно да разберат кой е прав и кой е крив при тези дискусии.

Хората, които изучават будизма по този начин, нямат учител, който да ги обучава и да наблюдава напредъка им, така че няма кой да им каже дали техните възгледи са правилни или не. Те считат за верни единствено собствените си предразсъдъци и опит и в крайна сметка засядат някъде, откъдето няма измъкване. Парадоксалното в случая е, че те си въобразяват, че имат задълбочени знания за будизма, а в същото време не могат да се измъкнат от безизходицата, в която са се вкарали сами. Ето недостатъците на това да имаме само повърхностни знания за будизма. И все пак, тези хора са преминали успешно първия етап и заслужават поздравления.

Добре е обаче да припомним някои неща на онези, които искат да практикуват будизма, макар и само от време на време. Първо, будизмът никога не противоречи на законите на обществото. Второ, щедростта не е единственият начин за практикуване на будизма - принципите и практиките са безброй.

Освен това, що се касае до практиката на будизма, репутацията на духовните учители няма значение: важното е да можем определим дали думите на даден

учител съответстват точно на написаното в сутрите. Впрочем е необходимо да се избягват всички тантри.

Ако успеете да спазите тези няколко точки, заслужавате похвала! Ако след като известно време учите по този начин, пожелаете да стигнете по-далеч и да научите повече за истинската природа на будизма и за неговото значение и същност, бихме желали да ви дадем няколко съвета и да ви обясним как да постоите в практиката на будизма.

Доста рядко се случва да напреднем, като учим сами по книги - нашите собствени интерпретации на прочетеното пречат на развитието ни. Най-сигурният начин е може би да практикуваме в рамките на асоциация. Това от своя страна изисква да намерим необходимото време. Много хора си мислят, че подобен ангажимент би изисквал големи промени в живота им и би предизвикал сериозни сътресения. В същото време в повечето асоциации се очаква да идвате само веднъж седмично и то за не повече от два или три часа - в крайна сметка, не става дума за кой знае какъв ангажимент.

А как да изберете асоциацията, в която да отидете? Този избор е важен, тъй като ако попаднете на погрешния будистки център, ще си изгубите времето и ще култивирате неправилни схващания за будизма. По този начин ще се отдалечите от автентичната мъдрост. Сега ще ви обясним как да направите правилен избор.

Ние често не отиваме по далеч от външния вид или фасадата на даден будистки център. Фасадата обаче няма кой знае какво значение, тъй като е напълно възможно зад стените всъщност да се помещава даоистки център и съответно ще ви е доста трудно да практикувате будизма там! Следователно е по-добре да се избере център, който наистина е будистки.

Можете също така да обърнете внимание на някои съвсем прости неща. Първо, не ходете в центрове, където членовете се държат много странно или има също толкова странни статуи. Даже и да става дума за будистки център, ви съветвам да не ходите там, тъй като в един истински будистки център не се залага на сложна декорация - той би трябвало да е чист и скромно обзаведен. Ако влезете в будистки храм и там попаднете на множество изображения, които са повече или по-малко странни, или дори на тантрични картини, изобразяващи полови сношения, си тръгнете веднага. Будизмът не се противопоставя на законите и правилата на обществото. По тази причина ако в даден храм намерите изображения, които противоречат на общоприетите закони и правила, си тръгнете оттам. Потърсете по-скоро храм, който предлага чист, сериозен и семпъл външен вид.

Втората подробност, на която е добре да обърнете внимание, е самият будистки учител. Налага се да решите дали учителят е добър или не. По предписанията, които спазва този учител, можете да установите също така дали храмът, който посещавате, е подходящ или не. Учителят не бива да нарушава предписанията на Буда. Ако той се държи съмнително и

изисква от учениците си да не подлагат под съмнение поведението му, като претендира, че те не притежават необходимото ниво, за да разберат защо се държи така, го напуснете. Всъщност подобни обяснения съдържат известна логика. Трябва обаче да бъдем много ясни по този въпрос: някога дзен будистките учители са имали странно поведение, но само и единствено с най-близките си ученици. Например, в някои разкази на дзен будизма се казва, че някой си учител изгорил статуя на Буда, защото му било студено, или че друг си избърсал носа със страница на сутра; всеки път обаче тези неща са били правени само пред най-близките им ученици, като целта е била да им помогнат да се просветлят по-бързо. Когато попаднем на подобни неща, трябва да сме много внимателни, тъй като в противен случай хората могат да ни помислят за луди. Тези учители са били просветлени и са имали конкретна цел по отношение учениците си, които са се намирали най-близо до просветлението. Ако обаче наблюдавате подобно поведение пред всеки, без оглед на това кой е той и какво е нивото му, незабавно напуснете храма

Основното е учителят да не забравя за предписанията и учението му да съответства на написаното в сутрите. Трябва да определите, докато го слушате, дали критикува хората или погрешните им възгледи.

В сутрата за обетите на упасаките се говори еретичните схващания: там Буда обяснява, че някои последователи ще трябва да изучават погрешните възгледи, за да открият грешките в тях. От изключително значение е да се откажем от тези погрешни възгледи и възприемането на подобно поведение е една от характеристиките на

истинските бодхисатви. Последните никога не критикуват просто така, а целта им е да отхвърлят и разпръснат илюзиите.

В Дигханикая Агама сутра и по-специално в една от нейните части, преведена английски под заглавието „Travelling and practicing's scripture“, том III, Буда пита учениците си дали смятат, че трябва да вярват сляпо на думите на един учител или монах. След това Буда ги съветва да се обърнат към сутрите, за да се уверят, че чутото е вярно, т.е. винаги да сравняват казаното с неговото учение. Той ги насърчава по-специално да обмислят внимателно закона на карма и да наблюдават причините и следствията, за да проверят дали речите и животът на даден учител или монах съответстват и държат сметка за тези закономерности. Това означава, че каквото и учение да чуете, го обмислете внимателно, за да определите дали съответства на Дхарма - учението на Буда Шакямуни.

Това са думите, които Буда винаги е казвал по отношение на съмнителните учения. Ако отидете в някой будистки център, приложете този метод и ако онова, което ви говорят, не отговаря на учението на Буда и може би дори представлява погрешен възглед, не се колебайте да го кажете открито и да поискате пояснения.

Можете да реагирате по този начин във всеки будистки център и дори да си зададете въпроси, когато четете дадено произведение. Следователно, ако желаете да станете будисти, трябва да задействате способността си за размишление - дали онова, което ви казват е логично,

и ако не е, къде точно е грешката? Един истински бодхисатва не се оставя да бъде измамен от погрешни възгледи. Той предпочита да посочи грешките и това е признакът за голямото му състрадание. Той не критикува поведението, външния вид, личния живот на хората, а просто посочва грешките в това, което казват или твърдят.

И така как можете да изберете подходящо място за практика? Нека обобщим:

1. Не нарушавайте предписанията, които сте приели да следвате. Ако един учител посочва грешките в казаното от някой, то той по никакъв начин не нарушава предписанията. Буда лично е посочвал невежеството на еретиците или на своите ученици. Следователно да се посочи правилният път не представлява по никакъв начин нарушение на предписанията.

2. Скромната обстановка на даденото място е гаранция за качество.

3. От какво се състоят речите на учителя и какви поучения съдържат? Ако се насърчава щедростта, това е добре, но, ако това е единственото, за което се говори, ви съветваме да си намерите друг център, защото практиката на щедростта е само една част от будизма. Казаното от учителя трябва да ви покаже как стъпка по стъпка да постигнете нивото на буда. Ако учителят е неспособен да ви научи на това, ние ви съветваме да го напуснете.

Това, което ви казахме дотук, е, че първата стъпка към будизма заслужава адмирации, но, ако впоследствие развитието ви замре, най-добрият начин да продължите да напредвате е да се включите в асоциация с център, който е скромен и без излишни ефекти и с учител, който говори така, както ви описахме.

Това е всичко за днес.

АМИТОФО!

Изповядването част ли е от будизма?

Изповядва ли се практикуващият будизъм? Да, естествено. Изповядването е важна и полезна практика. Заслугите, произтичащи от изповедта, са прекрасни. Това между впрочем е важна практика, за да не поддържаме нашите лоши кармични семена.

Изповедта е едно от седемте приношения на Буда. Първото от тях се състои в поздравяването на Буда, а второто е да му се даряват цветя или храна. Третото е изповедта, четвъртото е да се придружи някой или да се споделят неща с него. Петото е да знаем как да съветваме хората, шестото - да се даде велико обещание по отношение на практиката и накрая, седмото - да се връщат ползите от нашата практика. Тези седем приношения обикновено са свързани и много често един велик бодхисатва ги осъществява едновременно.

Изповядването може да се разбира по два начина. Да се изповядаме е най-напред да признаем без лицемерие или преструвки какво сме направили. Но освен това става дума и за акт на дълбоко разкаяние. Буда казва, че онзи, който практикува изповядването по този начин, получава безкрайни заслуги. В сутрата Фу уей шоу дзия джанджъ шуо йебао чабие дзин („佛爲首迦長者說業報差別經“) Буда обяснява, че, ако нечие сърце е отровено от много големи грехове,

изповедта има силата да изтръгне корена на лошата му карма.

Да сме напълно честни спрямо самите себе си и греховете си и да изразим искреното желание да се отървем от последните са двете основни изисквания, които трябва да спазваме в момента на изповедта. От неизброими калпи обаче човешките същества, каквито сме ние, носят в себе си значителна позитивна и негативна карма. Животът е устроен така, че позволява проявата на множество лоши кармични плодове, които се превръщат в пречки за нашето съществуване.

За бодхисатвите тези препятствия са предпочитаният път към напредъка. Един бодхисатва може да наблюдава начина, по който се формира един лош кармичен плод. Той внимава за своето поведение, мисли и думи и знае, че тези три начина за изразяване на човека допринасят за образуването на кармичния плод. Веднага щом бодхисатвата си даде сметка, че поражда лошо действие, той без забавяне се изповядва. Следователно, независимо, че е подпомогнал проявата на лоши кармични плодове, той може все пак да извършва добри дела. По този начин той все повече се отваря за мъдростта. Чрез изповядване той може да трансформира негативните си кармични плодове, като засилва качеството на своите връзки и привличания с хората, които го заобикалят, и по-късно може да отведе всички тези хора в Земята на Буда.

Практиката се състои от 52 етапа. Преди да стигне до второ бхуми на бодхисатва практикуващият все още се огъва под тежестта на някои лоши навици. Той може да допусне много грешки и да не успее да спазва предписанията. Това е напълно нормално, но най-важното за практикуващия, който иска да поправи грешките си, е да бъде способен да се изповядва.

Много е трудно да се спазват предписанията през неизброимите калпи на практиката, така че практикуващият изпитва честа нужда да се изповяда и да се завърне към предписанията, което да му позволи да натрупа добри действия. Смелостта да се признаят грешките и желанието да се поправят последните са като две скъпоценности, които един бодхисатва носи на ушите си и които му придават величествен вид в очите на другите. Така действа практикуващият, който от живот на живот върви към все повече мъдрост. Тези два аспекта на изповядването са неделими и са много полезни практики.

Нека сега, за да илюстрираме горното, да разгледаме един откъс от глава XVII на Махаяна Махапаринирвана сутра.

Бодхисатвата Живака един ден говорел с цар Ажаташатру:

„Ваше величество, вие сте цар, но въпреки това сте извършили многобройни грехове. Започнете да се изповядвате!

Ваше величество, учителят Буда каза, че има два вида действия, които могат да помогнат някому. Първото действие се състои в това да се признаят собствените грехове, а второто - да не се повтарят същите лоши деяния. Да се признаят собствените грешки насърчава другите да не ги правят на свой ред. Да чувстваме срам от греховете си е нещо вътрешно и ни засяга нас самите, но да умеем да признаваме грешките си упражнява влияние върху външния свят. Срамът идва от страха, че хората могат да научат какво сме направили. Като се научим да се изповядваме и да не повтаряме същите грешки, ние помагаме на външния свят, а благотворното влияние стига чак до небето. Изповедта следователно оказва влияние както върху нашия вътрешен, така и върху външния свят.

Онзи, който не умее да се изповядва, губи достойнството си на човешко същество. Съзнанието му не е по-различно от това на животните. За сметка на това онзи, който умее да се изповядва, умее също да уважава семейството си и своя учител. Той поддържа добри отношения със семейството си. Вие, който сте цар, и току-що се изповядахте пред мен, вече знаете как да се изповядвате. Вие успешно издържахте изпита.

Чуйте ме, царю! Учителят Буда казва: има два вида хора с много голяма мъдрост. Тези от първия вид умеят да се изповядват, а онези от втория вид вече нямат лоша карма. Също така има два вида невежи люде: тези, които извършват лоши деяния и онези,

които ги прикриват. О, царю, Вие, който сте извършил злини в миналото, Вашата изповед Ви позволява да не ги повтаряте повече. Изповедта Ви е все едно да поставите в мръсна вода скъпоценен камък - светлината на камъка разпръсква лъчите си в нечистата вода. Изповедта Ви е като луната, скрита от натрупалите се облаци. Когато облаците се разпръснат, лъчите на луната достигат земята. С тези сравнения можем да опишем човек, който умее да се изповядва - той може да изчисти цялата си лоша карма и да се върне в състояние на чистота, на изначална невинност.“

Един бодхисатва възприема тези две положителни поведения, които му носят още повече величие и му помагат да продължи по пътя, който ще го отведе до нивото на буда. Освен това е от ключово значение да се вярва в положителните качества на изповядването и в безбройните заслуги, които то предлага.

В сутрата „Дъчън бън шън синди гуан дзин“ („大乘本
生心地觀經“) са представени два начина за изповядване. Първият се състои в самата практика: практикуващият наблюдава мисълта, речта и поведението си и така може да поправи отрицателните си кармични плодове. Вторият се състои в изучаване на сутрите, като по този начин човек се научава да разбира кое е правилно и отново да коригира отрицателните си кармични плодове.

В сутрата има подробни пояснения по този въпрос. По отношение на първия метод - този на практиката, в сутрата се дават следните разяснения: ако човек е извършил много тежко деяние, му се препоръчва да се изправи пред поне трима души, като зад гърба му трябва да има поставена статуя на Буда. Той трябва да се изповяда много ясно за лошата си постъпка, което ще му даде сили да поправи лошата си карма. Ако някой е извършил средно тежко деяние, той трябва да се изправи пред поне един човек и отново със статуята на Буда за гърба си. Ако, най-накрая, някой е извършил нещо дребно, за него е достатъчно да се изповяда пред статуя на Буда.

Във всички случаи обаче практикуващият трябва да се ангажира да не повтаря повече това деяние. Така човек ще успее да получи от изповедта си всички налични заслуги, защото ще се е постарал да промени начина си на мислене.

Впрочем усилието, което можем да вложим, за да спазваме учението на Буда, е друг начин за натрупване на кармични заслуги. Един велик бодхисатва на име Васубандху веднъж илюстрира понятието за изповедта по особено впечатляващ начин. Някога той отрекъл учението на Буда. Но, обзет от срам и самоубийствени мисли, той решава да се изповяда и оставя след себе си много текстове, в които обяснява някои направени от него грешки при интерпретацията на учението, за да помогне на другите да ги избегнат и да не попаднат в същата клопка.

Във втора глава на Брахмаджала сутра пише, че ако когато се изповядваме на Буда и му принасяме дар, успеем да го видим, то цялата ни най-тежка карма ще се разпръсне. Ако обаче Буда не ни се яви, ние трябва да продължим да практикуваме упорито, докато го видим.

Би било полезно и да се изповядаме пред 88-те буди или пред 3000-те или 10 000-те буди. По този начин можем да поправим цялата си лоша карма.

Хората, които се изповядват, обикновено са движени от една автентична искреност. Тази искреност е подобна на канал, по който става възможна комуникацията с Буда. В такъв случай Буда става свидетел на изповедта. По този начин онзи, който се изповядва искрено, е решен да се промени и е много вероятно след това да пожелае да приеме един или няколко от предписанията на бодхисатвите. А е факт, че един бодхисатва желае силно да помага на другите, от което в крайна сметка можем да заключим, че онзи, който се изповядва, със сигурност ще има желание да извършва безкористни постъпки. Воден по този начин от състраданието, той със сигурност ще получи помощ от Буда.

Нека спрем дотук с практическата страна на изповядването, за да се занимаем с една друга негова форма: изповедта чрез размисъл, която е достъпна единствено за просветлените. Въпросът е как един просветлен човек е способен да извърши тази изповед. При подобна изповед се използва помощта

на истинското аз. Ето защо я наричаме „изповед на реалността“. От думата „реалност“ се подразбира, че практикуващият постига реалността на света. Просветленият минава през истинското си аз, за да се изповяда. Но просветлението - нека наблегнем на това - е задължително условие за този вид изповядване. Някой, който познава задълбочено будизма, не може да се изповяда по този начин. Изповедта му ще бъде непълна и нечиста. За някой, който само си въобразява, че е просветлен, този вид изповядване е недостъпен.

Защо тогава един просветлен бодхисатва е способен да използва този метод? Защото той знае, че не е ограничен по никакъв начин от трите свята, нито от която и да е функционалност на човешката природа. Наясно е, че в същността си няма външен вид или форма и че е незамърсен, чист и вечен. Той е отвъд доброто и злото. За него спазването или нарушаването на предписанията е безсмислено. Всъщност „изповед на реалността“ означава да се разберат тези истини.

Защо подобна изповед пречиства цялата лоша карма? Истинското аз не схваща идеята за спазване или нарушаване на предписанията, което означава, че изобщо не разбира концепцията за грешка. Просветленият може да мине през своето истинско аз, за да се изповяда чрез него предвид на това, че истинското му аз е чисто и напълно лишено от способността да допуска грешки. Той освен това знае,

че петте агрегата и шестте виджнани не са истинското аз.

Лошите му кармични плодове все пак ще се проявят през бъдещите му животи, но понеже се е изповядал през своята *татхагатагарбха*, ще успее много бързо да коригира техните прояви и да напредне в практиката си. В такъв случай при проявата си лошите кармични плодове вече няма да са пречка, а позитивна сила, която в крайна сметка ще доведе до натрупването на множество кармични заслуги. По тази причина „изповедта на реалността“ е изключително полезна, още повече че тя пречи на други лоши семена да покълнат в него. Това е обяснението на „изповедта на реалността“.

Самият Дахуей говори за тази изповед, като я нарича „изповед на реалността“, като добавя, че тя позволява да се постигне по-бързо нивото на буда. Според него тя съответства на това да се осъществят 2/3 от 10 000-те действия, произтичащи от шестте параметри. Един просветлен бодхисатва използва този вид изповед, за да развива щедростта си и да укрепва добрите си кармични отношения с чувстващите същества. От всичко това следва, че просветлението е ключът за практиката на бодхисатвите.

Ако някой претендира, че е просветлен, но продължава да затъва в лошите си навици и не се отказва от погрешните си възгледи, то той, дори и

наистина да познава тайната на *татхагатагарбха*²⁶, няма да може да се възползва от нея с цел да се изповяда. Никога няма да види света през окото на истинското си аз и дори не заслужава да притежава познанието за това кое е истинското му аз, така че изповедта му няма да му донесе никаква полза или заслуга. Дори и някой да му е разкрил природата на истинското аз, той няма да извлече и най-малката полза и няма да се откаже от погрешните си възгледи. Съответно привързането му към лошите му навици ще остане все така силно.

За да работи наистина този вид изповед, е задължително едно автентично просветление. Единствено през своята *татхагатагарбха* практикуващият може да наблюдава света и да трансформира в положителна посока отрицателните кармични семена. Впрочем е ясно, че един учител, след като се е просветлил, ще продължи да следва учението на Буда и ще се помъчи да разпръсне илюзиите на хората. Този вид действие представлява форма на изповед за просветлените бодхисатви, които, ако не успеят, са длъжни да се изповядат.

След просветлението си бодхисатвата трябва да практикува 10 000-те действия, произтичащи от шестте параметри. Един просветлен бодхисатва влага цялата си енергия в практикуването на тези

²⁶ Ако, например, някой му е разкрил тази тайна, без самият той да я е потърсил и намерил.

благородни действия, които представляват един аспект на изповедта. Един бодхисатва показва силна воля и постоянство, които ще бъдат с него в продължение на следващите три калпи. Например великият бодхисатва Самантабhadра е дал едно голямо обещание: да действа мъдро навсякъде и винаги, като продължава по този начин, докато не стане буда.

Такава е природата на изповедта на реалността. Онзи, който няма необходимото ниво и въпреки това твърди, че би могъл да осъществи този вид изповядване, просто нарушава будистките предписания. Той лъже с единствената цел да се възползва от хорската наивност и умът му е жертва на погрешните възгледи. Тъй като няма да получи нито една от заслугите, произтичащи от истинската изповед, той ще трябва по-късно да изплати негативни кармични дългове. Просветленият може все още да допуска грешки, но когато се изповядва, той го прави искрено. Той е наясно, че лошите му навици трябва да бъдат коригирани и че истинското му аз е отвъд доброто и злото. Той не забравя, че трябва да се научи да владее мислите, думите и поведението си (действията си), ако иска стигне възможно най-близо до учението на Буда. Това е правилната нагласа на практикуващия.

Ако някой все още не е просветлен, нека слуша истинското учение на Буда и по този начин да се доближи малко по малко до познанието, което отваря портите на мъдростта. След слушането следва обмисляне, което вече носи известни заслуги, защото засява положителни кармични семена по пътя на мъдростта или на освобождението. Така човек започва да следва будистката практика и да изпълнява 10 000-те действия, произтичащи от шестте параметри. Без съмнение той ще стигне до просветлението и ще се научи да извършва изповедта на реалността, а след това малко по малко ще стигне до нивото на буда.

Впрочем да се участва в будистки церемонии е част от практиката, но не е достатъчно - трябва преди всичко да сме способни да извършваме изповедта на реалността, без която не може да се получи никаква заслуга от тези церемонии.

Всъщност изповядването не се състои само в това да признаем лошите си деяния. Нужни са също смелост и воля, за да не ги повторим. Самите бодхисатви са извършили много грешки в предишните си животи, както и в сегашния си живот. Необходимо е да се продължи с практиката, като се помни, че изповедта помага и дава сили за това. По този начин един бодхисатва се научава да не напуска пътя на учението на Буда, чиито слова ще сподели с всички чувстващи същества. Такива са истинските ученици на Буда, чийто живот е отражение на правилните възгледи.

Още нещо: не се чувствайте виновни. Ако сте измъчвани от разкаяние и угризения, ако постоянно поддържате в себе си негативния образ на злините, които сте причинили, то изповедта ви няма да е искрена. Изповядването е ефикасен начин да трансформираме мислите, думите и действията си и да поддържаме правилни възгледи и мисли. Един от ключовете на изповедта е следователно да не се чувстваме виновни.

Много хора впрочем се изповядват, без да са особено наясно как точно да го направят. Един бодхисатва знае как, чрез изповедта, да пречисти собствената си негативна карма и да окаже положително въздействие върху приятелите и враговете си. Той действа, за да може по-късно всеки да стане буда. Ето защо в будизма не само се вярва в изповядването, но и изповедта се утвърждава като начин да се ангажираме да се променим, начин, по който негативната карма на онзи, който се изповядва, да се трансформира в положителна посока. Един бодхисатва може да е извършил множество лоши действия, но той ще положи необходимите усилия, за да ги компенсира. Васубандху например многократно оклеветявал школата Махаяна, но като се изповядал, успял да се поправи и насочил много хора към практиката на тази школа. Васубандху е един добър пример за следване. Така че, да, в будизма се вярва в изповедта и тя се използва, за да получи практикуващият неизброими заслуги.

Тук завършваме нашата конференция поради ограниченото ни време. Благодаря ви, че отделихте от времето си, за да проследите, благодаря ви, че присъствахте!

АМИТОФО!

Дали будизмът е философия?

Будизмът не е интелектуална игра или някаква интересна философия. Будизмът е учение за реалността на дхарма, реалността на света и за това, че всяка мисъл, дума и действие има своите последствия и определя онова, което ще ни се случи по-късно. В този смисъл е от изключително значение наистина да практикуваме т.е. да пречистваме нашите мисли и оттам нашите думи и дела, да реагираме правилно във всяка една ситуация и никога да не причиняваме вреда на нито едно живо същество.

Всичко това, разбира се, е трудно и изисква концентрация, самоконтрол, правилен възглед и т.н. и в никакъв случай не е достатъчно да си развиваме някакви теории и философии, за да го постигнем. В същото време не бива и да се отчайваме – всяко нещо се постига постепенно чрез системно полагане на усилия, а Буда ни е оставил достатъчно напътствия и методи. Нужно е просто да обмисляме внимателно нещата и винаги да си задаваме въпроса дали онова, което правим, ни привързва още повече към самсара като сексуалните практики и изобщо стремежа към удоволствия или напротив успяваме да намалим привързаността си и да оставаме спокойни независимо от случващото се с нас и около нас.

Нещата са свързани и няма как да се отдаваме на пороци и в същото време да претендираме, че имаме правилно разбиране или дори напредък в будистката практика, както това правят някои ламы или ринпочета и никакви

обяснения или извинения не могат да променят тази простичка истина. В този смисъл трябва да внимаваме много на кого се доверяваме и никакви персонални симпатии или положителни усещания не са достатъчни, за да повярваме безрезервно някому.

Нека не забравяме, че според написаното в сутрите е много лесно за човек да се прероди в някой от трите лоши пътя т.е. в ада, като гладен дух или като животно и затова е необходимо да внимаваме много и да не следваме погрешни учения. Пак да повторя, че не искам да налагам никому вярата в прераждането, но все пак това е много основен постулат за всеки, който поне малко се интересува от будизъм, така че ако чуете някой да се съмнява в прераждането или да го отрича, можете да сте сигурни, че въпросният човек не е будист. В това няма нищо лошо, разбира се, освен ако въпросното лице не се представя за напреднал будист или дори лама или ринпоче, в който случай нещата стават доста абсурдни.

Същото важи и за спазването на будистките предписания – да не се пие алкохол, да не се яде месо и да не се прелюбодейства, както и много други. Разберете ме правилно – на всеки начинаещ може да му се случи да наруши някое правило и това не е страшно, но няма как да нарушаваме правилата и да претендираме, че сме много напреднали учители – просто е смешно, но и толкова тъжно в същото време!

Защо е нужно да практикуваме щедростта?

(резюме на текст от учителя Пай)

В будизма често се говори за необходимостта да поддържаме добри отношения с другите, да развиваме симпатии с всички чувстващи същества. Какво се има предвид? Преди да отговорим на този въпрос нека се запитаме какво всъщност означава „симпатии“ или „добри кармични връзки“, а също защо е необходимо да поддържаме подобни отношения и как точно да го направим.

Трябва да признаем на читателя, че кармичните връзки, които свързват чувстващите същества помежду им, са много трудни за разбиране - те зависят от всичко извършено в миналите животи или образно казано от посетите тогава кармични семена и от появяващите се днес в зависимост от условията кармични плодове. Само един буда е способен да разбере тези връзки изцяло. Ако искат да разберат кармичните връзки, обикновените хора трябва да изучават сутрите, за да придобият необходимите познания. След това те трябва да практикуват, докато се просветлят и после да придобият постепенно мъдростта („праджна“), докато не постигнат цялата мъдрост на семената и не станат буди.

Има много видове кармични отношения: тези, които са добри и онези, които са лоши; тези, които пораждат привързване у нас, и онези, които ни успокояват и пречистват; тези, които удовлетворяват нашите желания, и онези, които водят до точно обратното на

исканото от нас; тези, които представляват пречки, и онези, които ни помагат; тези, които ни карат да се чувстваме близки с някой, и онези, които ни карат да се отдалечаваме; тези, които изживяваме днес, и онези, които сме преживявали някога или които ще изживеем утре... Това са само няколко примера – всъщност съществуват хиляди различни видове кармични връзки. През различните си животи всяко същество има възможността да срещне много други същества, поради което и поддържа значително количество кармични връзки. Един бодхисатва се старае да трансформира в положителна посока всички отрицателни кармични отношения, които е създал в миналото.

В същото време не бива да разчитаме единствено на мисленето си, за да анализираме ситуацията, в която се проявяват нашите отношения с другите. Не трябва да смятаме, че ако някой ни хареса от пръв поглед, то имаме добри кармични връзки с него или пък, че ако не ни хареса – имаме лоши: подобни разсъждения издават единствено недостатъчната ни мъдрост. Впрочем във всички тези ситуации е нужно да подхождаме мъдро. Наистина често се случва неща, които са противоположни на онова, което желаем в дадения момент, да се окажат всъщност плод на една добра кармична връзка. Мъдростта е онази, която ни позволява да трансформираме нашите отрицателни кармични връзки в положителни. В действителност тази трансформация на кармичните връзки в положителни ни позволява да постигнем напредък в живота си. Препятствията ни оказват ценна помощ, тъй като чрез самото им преодоляване развиваме положителни

кармични отношения. Например отвратителният ви съсед може да ви бъде от голяма полза, така че не се водете само от повърхностни впечатления. В действителност, понякога велики бодхисатви избират тяло, чийто облик е меко казано неприятен. В този смисъл не външният вид на човека определя дали ще може да ни помогне или не. Много по-разумно е да изслушаме какво има да ни каже, за да преценим дали казаното е правилно, след това да видим дали няма противоречия между различните неща, които ни говори, и най-после да се убедим, че няма разминаване между думите и делата му. Благодарение на всичко това ще сме способни да преценим дали човекът би могъл да ни помогне или не.

Има световно известни будистки учители, които обаче си позволяват да изказват противоречиви тези, които често нямат много общо с будизма. Например те преподават тантра, като я маскират с будистки термини и така силно объркват учениците си, като ги отдалечават от щедростта, за да ги запратят по пътя на илюзията. Понякога подобни ученици стават жертва и на сексуални злоупотреби от страна на своите гурута, които те боготворят. За съжаление, онези, които следват подобни учения, в действителност пропадат все по-надолу, за да се озоват в трите низши пътя - на животните, на гладните духове или дори в ада.

За да изградим добри кармични отношения, трябва във всеки следващ живот да се стараем да подобряваме все повече нашата практика и да научаваме все повече от прекрасното учение на Буда.

В глава III на сутрата „Dàchéng běn shēng xīndì guān jīng“ („大乘本生心地观经“) се казва, че трябва да внимаваме за четири пункта, ако желаем да развием хармонични отношения с другите:

1. На първо място, като използваме нашия разум, трябва да изберем приятели, които ще ни теглят нагоре, без обаче да робуваме на външни белези. Просто трябва да се попитаме дали този, който считаме за приятел, говори верни неща? Дали казаното от него отговаря на делата му?
2. Когато намерим добър приятел трябва да слушаме това, на което иска да ни научи. Ако наистина сме попаднали на истински приятел, то онова, което ни казва, ще ни помогне да напредваме в живота, защото, като го слушаме, нашият разум ще се обучи по-добре. Ако този приятел е автентичен будистки учител, неговото учение ще изгради в нас правилен възглед, който, при условие че го приложим на практика, ще ни помогне да напредваме. В такъв случай ще създадем наистина положителна карма.
3. След като се запознаем с този правилен възглед или положителни думи на нашите приятели, ние трябва да внимателно да проверим тяхната последователност и свързаност. Подобен анализ е изключително

важен, тъй като чрез него ще се уверим, че онова, което трябва да направим, е наистина правилно. Освен това, той ще ни помогне да структурираме мислите си и да приложим придобитите знания във всекидневния живот.

4. И най-сетне, нужно е да изживяваме този правилен възглед т.е. непрестанно да го прилагаме. След като успеем да запечатим дълбоко в себе си тази практика, просветлението става възможно. Това е целта на установяване на добри кармични отношения с другите.

„Всички велики светци, всички бодхисатви са преминали през тези четири етапа, казва Буда, за да постигнат просветлението“. Ако искаме да установим добри кармични връзки, трябва да внимаваме много за тези четири точки. Това ще ни гарантира, че ще успеем да установим добри отношение и дори дълбоки симпатии с чувстващите същества. И не бива да забравяме, че нашите водачи са мъдростта и интелигентността. Този духовен път трябва да премине през просветлението и да стигне до нивото на Буда.

Това е всичко за днес. Много ви благодаря, АМИТОФО!

Будистки истории

Якшата и гневът

(от Самютагама сутра („Samyuttāgama sutra“), глава XL)

„Така чух, каза Ананда, в страната Вайшамакронли имаше един манастир, до който се простираше езеро, посещавано от маймуни. Буда, който се намирал в манастира, един ден се обърна към монасите:

„Някога имаше един якша²⁷, един изключително грозен дух, който един ден седна на трона на Индра²⁸. Виждайки отвратителното създание всички поданици на това царство се изпълниха с гняв. Това доведе до неочакван резултат: този якша започна да расте и колкото по-голям ставаше, толкова повече нарастваше и гневът на народа на Траястримша. И този до преди малко неописуемо грозен дух започна да става все по-красив. Случващото се изпълни със страх сърцата на разгневените създания, така че те отидоха да намерят Индра, за да му кажат:

„Колкото повече се гневим, толкова този якша става все по-голям и все по-красив. Какво да правим?“

„Този якша не е като другите, им отговори Индра, той се храни от гнева.“

Индра не направи нищо, за да махне този якша от трона си. Вместо това той падна на колене пред него и много учтиво му се представи три пъти. Всеки път якшата

²⁷ Дух със силна предразположеност към гнева.

²⁸ Цар на тридесет и третото небе на света на формата, което се нарича Траястримша.

погрозняваше и се смаляваше. Накрая той изчезна. Тогава Индра каза на небесните богове, които го заобикаляха:

„Не отвръщайте на гнева с гняв. Не отвръщайте на омразата с омраза. Напротив, трябва да им се отвърне с милосърдие и състрадание. Онзи, който постъпва по този начин, лесно се справя с претенциите си и овладява егото си. Той ще може да подчини гнева и омразата си. Подобен човек е истински светец.

Омразата е като един изключително тежък камък в сърцето на чувстващите същества. Ако успеем да уталожим гнева си и да изкореним омразата си, това е все едно да обяздим див кон и след това да го насочим в спокоен ход по правилния път. Онзи, който успее да направи подобно нещо, е перфектният дресьор.“

Буда продължи да преподава:

„Ако Индра е цар на тридесет и третото небе, то това е защото завистта по никакъв начин не трови мислите му. Той старателно практикува щедростта, а гневът никога не замъглява неговия ум. Затова той е станал цар. Практикуващите трябва да действат по същия начин като Индра и да подчинят гнева си.“

Всички ученици на Буда, останаха доволни от казаното и си обещаха да практикуват съгласно препоръките му.

Коментари:

Някои считат якшите за дяволи, а други - за богове. Якшите често са същества, които са проявили щедрост и

които, благодарение на това, могат да се изкачат на високи небеса.

Има три вида якши. Някои якши живеят на земята. Те не могат да летят и са особено привързани към алкохола и месото. Тъй като обаче са били щедри, продължителността на живота им е значителна. Тези якши са и най-малко еволюираните.

Втората категория включва якшите, които могат да летят, но които мразят да помагат на другите и са много стиснати. В дълбините на тяхното същество обаче дреме желанието да бъдат щедри. Те имат много силен характер. Даकिनите попадат в тази категория.

Последната категория включва якшите, които си имат дворец и винаги се придвижват с него. Те обикновено са щедри, но са завистливи. Харесва им да обсъждат и спорят с другите.

Индра е царят на тридесет и третото небе, което отговаря на второто ниво на света на желанието. Според будизма има три свята: света без форма, света на формата и света на желанието, където се намираме и ние, хората. Светът на желанието се дели на три нива: ние се намираме на първото, а Индра - на второто.

Съществата на това второ ниво са по-малко склонни да се поддават на гнева отколкото онези, които живеят на първото ниво. Един техен ден се равнява на един век при нас, а те живеят средно по хиляда години, което съответства на повече от тридесет и шест милиона наши години. Те властват над четири небеса, като всяко от тях се разделя на осем по-малки небеса. Това прави общо тридесет и две небеса, към които трябва да добавим

небето, което принадлежи на Индра и така стигаме до общо тридесет и три небеса.

На третото ниво на света на желанието войната и желанието да се воюва вече ги няма. Съществата, които се намират там, живеят още по-дълго от онези на подолните небеса. Там впрочем често се срещат велики бодхисатви. На небето Тушита се намира Майтрея - бъдещият буда. Един ден на това небе съответства на четири века на Земята, а съществата, намиращи се на Тушита, живеят четири хиляди години. Там няма конфликти и съответно те се радват на постоянен мир. За сравнение светът на формата има осемнадесет небеса, а светът без форма само четири.

Историята на учителя Субхути

(от сутра Джуандзи бай юан дзин, „撰集百緣經“, том Х, глава 91)

Известно време след като стана Буда, принц Сидхарта полетя към планината Шумеру и когато стигна там, прие образа на млад монах. Той остана в планината. Един ден, докато седеше в медитация, над него прелетя птицата Гаруда. Тя скоро забеляза един дракон и веднага се спусна към него. Разбирайки, че е нападнат, драконът се приближи до монаха и го помоли за помощ. Но едва успя да изкаже молбата си и Гаруда го уби.

Драконът се прероди в семейство на брамини в страната Кошала, в град Шравасти, който беше родният град на Буда. Той бе едно прекрасно дете, което получи от родителите си името Субхути. Бе надарен с изключителен ум. С възрастта той толкова разви реторичните си способности, че никой не бе способен да се мери с него по красноречие.

За сметка на това, проявяваше един твърде лош навик - оставяше се твърде лесно на гнева и не беше способен да го контролира. Можеше дълго време да се гневи срещу някой, който го е подразнил по някакъв начин. Собствените му родители гледаха да стоят надалече от него, за да избегнат яда му. Хората и дори животните го избягваха.

Субхути, който беше наясно защо никой не иска да е с него, реши да се оттегли в планините. Гневът му обаче го бе последвал и в неговото усамотение. Полетът на птиците, преминаването на животните наблизко, дори шумът на вятъра в короните на дърветата, всичко бе достатъчно, за да го ядоса. Духът на планината, който харесваше Субхути, обаче му довери, че наблизко живее един буда и че би могъл да му го представи, ако младият мъж пожелае.

„Със сигурност той ще намери начин да очисти сърцето ти от гнева.“ - добави духът на планината.

Така духът заведе Субхути при Буда. Виждайки го, Шакямуни му се усмихна и това уталожил гнева на Субхути, който застана на колене пред него.

„От невежеството се ражда гневът.“ - му обясни Буда. „Гневът ни заслепява, прави ни глупави и разрушава отношенията ни с околните. Представи си, че заслугите ти към чувстващите същества са като една огромна гора. Достатъчно е обаче гневът да отрови сърцето ти един-единствен път и подобно на пожар той ще унищожи гората на твоите заслуги, които си трупал толкова време. Гневът има способността да утежнява лошата ни карма и да ни води по пътя към ада и хилядите страдания. Когато в ада източникът на страданието най-после изчезне т.е. когато лошата карма се изчерпи, съществото веднага ще се прероди в дракон, ашура или в някакъв дух, податлив на гнева. В тези състояния той отново ще живее под знака на гнева и след това пак ще се завърне в ада, въртейки се завинаги в този омагьосан кръг.“

След като изслуша Буда, Субхути се изправи, после коленичи отново и се изповяда, покланяйки се до земята. Той помоли чувстващите същества да му простят за онова, което им бе причинил гневът му и обеща повече да не му се поддава. Тази изповед му помогна да си зададе въпроса за произхода на гнева му. Тогавя разбра, че гневът му е породен от привързването му към собствения му аз. След като завърши изповедта си, той постигна първия плод на архат и стана шротапанна (сротапана). Субхути помоли Буда да му позволи да стане негов ученик.

„Аз те очаквах.“ - отговори Буда.

Така Субхути по-късно стана велик архат. След това монасите попитаха Шакиямуни каква точно е кармата на Субхути. Те искаха да разберат защо имаше толкова гняв в този човек и как независимо от това той беше успял да срещне Буда.

„Слушайте внимателно, - отговори Буда - защото сега ще ви обясня всичко.“ Някога много отдавна на тази земя се появи буда на име Кашяпа. По онова време имаше един монах, който заведе много хора при Кашяпа и който освен това ръководеше много будистки центрове, от които разпространяваше учението. Той също така насърчаваше хората да даряват на монасите.

Един ден той поиска от монасите да го придружат, за да разпространяват учението, но някои отказаха да тръгнат с него. Това събуди силен гняв у него.

„Вие сте като диваци, като дракони, които никога не би могъл опитоми“ - им каза той.

Монахът не успя да успокои гнева си и в продължение на 500 живота се прераждаше като змия или дракон, без да може да се отърве от това чувство, което го изяждаше отвътре. Днес, въпреки че е човешко същество, той все още не се е отървал от този вреден навик. Субхути бе този монах и днес, той успя да срещне Буда, защото в миналото бе привлякъл толкова много хора към Дхарма²⁹.

След като изслушаха Буда, неговите ученици разбраха по какъв начин е подействал законът на карма в случая със Субхути - онези, които проявяват щедрост без никога да се разгневят, най-бързо ще изминат пътя и ще станат буди. Следователно първият от учениците на Буда, който ще стане буда на свой ред, е Ананда. Той притежава голяма щедрост, отзивчивост и усмивката никога не слиза от лицето му. Затова и ще стане буда преди останалите.

²⁹ Учението на Буда.

Защо Девадата един ден хвърли камък по Буда

(от Фу шуо ди по да доу джъ шъ юан дзин (佛說地婆達兜擲石緣經), Будистки канон (на китайски език), том IV, № 197)

Така чух.

Буда седеше заобиколен от петстотин велики архати в двореца на цар Анаватапта близо до извор на минерална вода. С изключение на Ананда³⁰ всички слушатели бяха велики архати, притежаващи шестте свръхестествени сили.

Тогава Буда се обърна към Сарипутра. Той му каза, че някога много отдавна съществувал град на име Радажгриха, където живеело семейството Сутан³¹, което било много богато. Те имали много злато и скъпоценни камъни, добитък и множество роби.

След смъртта си главата на семейството оставил огромно наследство на децата си. Той имал двама синове - Сумати и Сиу йе шъ, които били полубратя. Сумати обаче искал да заграби цялото богатство само за себе си и започнал да мисли как да се отърве от брат си. Предложил на Сиу йе шъ да се разходят в планината и

³⁰ Полубрат на Буда.

³¹ Бел. прев.: тук и по-надолу някои имена са представени с китайската си транскрипция.

когато се изкачат на върха, да се договорят как да си разделят наследството. Когато се покатерили най-горе, Сумати се възползвал от моментното невнимание на брат си и го блъснал в пропастта. След това хвърлил върху падналия си брат и една скала, за да е сигурен, че ще загине.

Тогава Буда се обърна отново към Сарипутра:

„Сарипутра, знаеш ли кой беше този богат баща? Всъщност той е мой баща в този живот. А пък Сумати беше моето име тогава. Сиу йе шъ пък е онзи, който днес се нарича Девадата³².

Сарипутра, аз някога убих моя брат, воден единствено от алчността си. Тази лоша карма ме отведе в ада в продължение на безкрайно време. Там бях изгарян и всяко мое движение в една метална планина беше като удар с кама, който разкъсваше плътта ми. Днес аз съм Буда, но все още има една сянка на този лош кармичен плод и тя ме принуждава да изплатя кармичния ми дълг. Ето защо наскоро минавах край планината Гридхракута. Девадата се намиреше високо в планината. Оттам той хвърли по мен един огромен камък. Духът на планината ме защити. И все пак едно парченце от камъка отскочи от земята и ме удари по палеца, като потече малко кръв.

Всичко това се случи, защото някога бях убил брат си единствено от любов към парите и бях хвърлил върху него камъка, който причини смъртта му. Заради това отидох в ада и бях пробождан многократно от остриите зъби на металната планина. Днес обаче необходимите

³² Полубрат на Буда.

условия са твърде слаби, за да може кармичният плод да се прояви като нещо по-голямо от един леко разкървавен палец.

Кармата не изчезва - всичко си остава записано. Ето защо е от изключително значение да внимаваме какво посяваме, какво правим в момента и какви плодове ще получим по-късно, за да не допускаме грешки чрез мислите, думите и делата си. Аз станах Буда, най-ценният в трите свята, и тук, в близост до дворцовия фонтан на цар Анаватапта, пожелах да ви разкажа тази история.

Сарипутра, разбираш ли, аз съм Буда, защото в мен няма нито едно негативно кармично семе и притежавам всички необходими заслуги. Учението ми обхваща небесните богове, драконите, духовете, царете, министрите и всички чувстващи същества. И въпреки това аз не мога да избягам от злините, които съм извършил в миналото. Представи си тогава как е при обикновените хора, за които плодовете на освобождението още не са се появили.

Сарипутра, когато преподаваш, давай на всички чувстващи същества този пример, за да могат всички да използват мъдро мислите, думите и делата си. Не трябва да оставяме дори една лоша мисъл да породи сериозни грешки, които да ни отведат до горчиво съжаление.“

Когато Буда спря да говори, петстотинте архати, царят, небесните богове и всички невидими същества, които го слушаха, изпитаха голяма радост и обещаха да следват онова, което им бе казано.

Парамитата на щедростта

Акът на щедрост има три аспекта - аз, който мога да даря, онова, което мога да даря, и онзи, който може да го получи. В сутрата „Синди гуан дзин“ („心地觀經“) за щедростта се говори по следния начин:

В нея пише, че съществуват три неща - онзи, който е способен да дари, дареното и онзи, който го получава. Всъщност обаче, независимо дали става дума за миналото, настоящето или бъдещето, съществува едно-единствено нещо - истинското аз. В крайна сметка онзи, който дава, само проявява едно желание на истинското си аз, дареният обект е проява на колективната карма, а онзи, който получава обекта, не е различен от истинското си аз. Но след като навсякъде има истински аз³³, той нищо не губи и нищо не печели. Самият аз днес стоя в това истинско аз, което е по-голямо от всичко. Осъзнаването на тази истина е най-прекрасният дар, който човек може да направи на всички буди.

Има три начина да се дари: при първия се даряват материални неща, за да се помогне на човек или животно, което се намира в затруднено положение. При втория се преподава кое е истина и кое - лъжа, кое е правилно и кое - не. При третия се премахва страхът в сърцето на другия.

Истинската щедрост, която е присъща на бодхисатвите, се състои в безусловни дарения, които могат да стигнат до саможертва.

³³ Бел. прев.: всяко чувстващо същество има истински аз.

Щедростта се изразява по различен начин:

- Към нашите родители - не може да се говори за щедрост, ако първо не помогнем на родителите си, когато последните се нуждаят от нашата подкрепа.
- Смирено - дарът на онзи, който дарява с чувство на превъзходство, е замърсен от гордостта му и не е истински.
- Към духовните учители, които трябва да уважаваме, но, разбира се, без да приемаме всичко, което казват, на доверие и без внимателно да го обмислим.
- Като помагаме на животните, което всъщност обяснява защо от будистите се изисква да бъдат вегетарианци.
- Като спазваме петте обета на бодхисатвите: да не убиваме, да не крадем, да не прелюбодействаме, да не лъжем, да не приемаме въздействащи върху съзнанието вещества (алкохол, цигари...).
- Като не се ядосваме и гневим.

Щедростта е подобна на това да засадим едно дърво: онзи, който извърши акт на великодушие, посява семе, което ще накара да покълне и да порасне, проявявайки щедрост. За сметка на това, ако някой не е бил особено щедър в миналото, то той ще се сблъска с множество препятствия през живота си и ще му е трудно да постигне концентрация (т.е. решимост да действа по един или друг начин) и мъдрост.

В първи том на „Фу шуо фънбие бушъ дзин“ („佛說分別布施經“) Буда обяснява как трябва да се практикува щедростта:

Буда се намираше в Капилавашу, в парк с голяма гора. Заобикаляха го множество монаси. Една монахиня на име Махапраджапати Гаутами³⁴ поиска да дари нови дрехи на Буда. Тя му каза, че сама ги е изработила и би искала той да ги вземе, за да може тя да получи множество заслуги. Буда ѝ отговори:

„Дай тези дрехи на монашеската общност и ще получиш толкова заслуги, колкото ако ги беше дарила на Буда.“

Махапраджапати Гаутами обаче искаше да дари дрехите само и единствено на Буда и три пъти настоя той да ги приеме, но Буда три пъти ѝ каза да ги предложи на монашеската общност. Ананда, полубрат на Буда, го попита защо не иска да приеме дрехите.

„Ти знаеш, че това е леля ти и че тя се е потрудила доста, за да ги ушие - защо не ги приемеш?“

„Именно, отговори Буда. Тя ми е близка. Днес тя ми предлага дрехи, това е лесно. Ананда, знай, че измежду чувстващите същества онези, които имат вяра в трите съкровища, се срещат рядко. А онези, които имат тази вяра и които спазват петте предписания, те пък са едва няколко тук на Земята. Онези, които практикуват щедростта, вдъхват вяра на хората, така че последните вече да не изпитват съмнения по отношение на трите съкровища. Изчезват дори съмненията им по отношение

³⁴ Махапраджапати Гаутами е лелята на Буда, която го е отгледала като свое дете след смъртта на майка му.

на четирите благородни истини. Днес Махапраджапати Гаутами умее да спазва предписанията и вече няма никакви съмнения по отношение на учението: тя върви по трудния път и няма никакво съмнение, че той е по силите ѝ.

Ананда, знай, че е възможно да бъдем щедри към:

- болните и страдащите;
- хората, които не спазват предписанията;
- хората, които спазват предписанията;
- хората с чист ум;
- онези, които скоро ще постигнат първия плод на архат (шротапанна);
- постигналите първия плод на архат;
- онези, които скоро ще постигнат втория плод на архат (сакрадагамин);
- постигналите втория плод на архат;
- онези, които скоро ще постигнат третия плод на архат (анагамин);
- постигналите третия плод на архат;
- бъдещите архати;
- архатите;
- пратиека-будите;
- буда.

Ананда, знай, че ако дариш на болните, ще ти се върне двойно. Ако дадеш на някой, който не спазва обетите, ще ти се върне стократно. Ако дадеш на онези, които спазват обетите, ще ти се върне хилядократно. Ако дадеш на онези с чистите умове, ще получиш обратно сто хиляди пъти повече. Ако дадеш на един шротапанна, ще ти се върне безкрайно повече. Същото

важи, ако дариш на всички следващи, включително на Буда - ползите и заслугите ще бъдат безкрайни. Така се сравняват ползите и заслугите, които произтичат от четиринадесетте практики на щедростта.

Ананда, знай, че има седем начина да се покаже щедрост към сангха: да бъдеш щедър към общността на монасите, докато Буда все още е тук и след това след смъртта на Буда; да бъдеш щедър към общността на монахините, докато Буда е тук и след това след смъртта му; да бъдеш щедър към скитащите монаси (санясин), когато Буда вече не е тук; да бъдеш щедър към скитащите монахини, когато Буда вече не е тук; да бъдеш щедър към скитащите монаси и монахини, когато Буда вече не е тук.“

Буда продължи, като обясни на Ананда, че има четири вида чиста щедрост:

„Ананда, онзи, който дава, никога не дава нищо³⁵; нещото, което дава, не съществува наистина³⁶; онзи, който получава, не получава нищо³⁷; обектът, който получава, не съществува наистина. Ананда, ако е възможно щедростта да бъде изразена по този начин, то тя вече не е привързана към външното, а е присъща на мислите, думите и поведението.

Тялото, думите и мислите на онзи, който смята, че е дал нещо, са нечисти. Практиката му е неправилна. При истинската щедрост нещата трябва да се възприемат по

³⁵ Защото истинското аз вече притежава всичко и е всичко.

³⁶ Полученото е само временно и непрекъснато променящо се проявление на истинското аз.

³⁷ Защото истинското аз вече притежава всичко.

начина, който описах. Същото е в сила за дареното нещо, което не съществува, и за онзи, който получава и който всъщност не получава нищо. Ананда, ако си разбрал това, ти си разбрал каква е чистата щедрост.“

Махапраджапати Гаутами се изправи и дари дрехите на сангхата. Буда каза на Ананда:

„Онзи, който има вяра в учението и може да практикува щедростта по начина, по който обясних, ще получи неизброими заслуги, които ще са същите, както ако беше дарил на Буда.“

Почитаемият Ананда, Махапраджапати Гаутами и монасите, които чуха думите на Буда, се заклеха да ги спазват.

Будизъм: Пътят към звездите

52-та етапа на практиката, описани в сутрата Аватамсака .

Човече! Не осъзнаваш ли величието си? Привързан към робството си, ти се скиташ из този свят на милиони желаня, оставяйки егото си да се поддаде на всяко от тях. Ти се привързваш към всичко така бързо, че създаваш толкова вериги, колкото са желанята, които оформяш. Ти трупаш книжни знания и си мислиш, че си разбрал живота. Ти гледаш небето, но не виждаш нищо повече от празнота. Ти пълзиш по земята, а си въобразяваш, че летиш. Аз ти казвам: ти не знаеш нищо или почти нищо и изобщо не познаваш собствената си сила. Лицето ти ти е непознато - онова, което е скрито в самата ти сърцевина, твоето истинско лице. Ти никога не го поглеждаш, а то те гледа непрестанно.

Човече! Остави тези ефимерни желаня, на които изцяло се отдава горкото ти его в заблудата си, в слабостта си и ме последвай по пътя към звездите!

Пътят към звездите започва във вярата и завършва в най-съвършената от всички светлини. Защото не можеш да стъпиш на пътя на истината и на освобождението, ако не вярваш в посланието и целта му. И наистина първите десет етапа от пътя се наричат „доверие“ или „вяра“. Но това не е сляпа вяра, защото трябва да знаеш къде отиваш. На този етап все още не си навлязъл наистина в будизма - намираш се в коридора, водещ към него. Тук често ще ти се говори за добродетелност и в дълбоко невежия ти ум ще се посеят семената на

щедростта, търпението, толерантността и постоянството. И ако желанието ти е да отгледаш тези семена, може би ще поискаш да прекосиш този коридор и да направиш първите си стъпки по пътя към звездите. И ако направиш този избор, ето какво ще се случи.

Ще започнеш като звезден градинар: ще се научиш да култивираш шестте добродетели, които в будизма се наричат *парамити*. Това са първите шест етапа на твоето обучение. Ти ще отгледаш красивите растения на щедростта, търпението, концентрацията, правилното поведение, постоянството и мъдростта в градината на сърцето и ума си. Така ще започнеш да виждаш как тези растения блестят в светлина и това ще те накара да израснеш до такава степен, че един ден ще откриеш, че тази светлина си самият ти. Ще си наистина просветлен, когато откриеш кой си всъщност. В този ден, човече, денят на това първо велико откритие, на този седми етап от пътя, ще разбереш, че всичко, в което си вярвал по отношение на света и на самия себе си, всъщност е било плетеница от илюзии: тогава ще започнеш да разпръскваш сенките.

Но това е само началото. Просветлението е прекрасно, но то е семе, което позволява да се отиде много по-далеч по пътя към звездите. Ако избереш да продължиш по пътя, ще научиш по време на осмия и деветия етап, че всичко произлиза от това истинско аз, което си ти и което в будизма се нарича *татхагатагарбха*. Ще откриеш, че това истинско аз е като слънце, чиито плодотворни лъчи създават всичко около нас; откривайки това, ще поискаш без съмнение да пречистиш своята собствена карма, като разбереш, че това истинско аз в теб е чисто, но съдържа множество

замърсявания, които трябва да се премахнат. И по този начин един ден ще видиш как се проявява *татхагатагарбха*. Това ще бъде второто голямо откритие по пътя.

От този ден насетне пътят към звездите ще те поведе към една още по-красива земя от онази, която си прекосил досега. Това е земя, която също се състои от десет етапа, където ще откриеш, че светът е един трептящ пламък, че всичко във вселената гори и изчезва. Този нов поглед, това видение, изпълнено със сила и красота ще те освободи от много желания, защото ако напълно разбираш, че всичко преминава, то кое в съществуването би било достатъчно важно, че да се привържеш към него? Тогава ще се почувстваш по-свободен от преди, ти, който вече изпитваш силна радост сред градината от светлина, която си отгледал!

И ако продължиш по пътя към звездите, той ще те отведе до земя, която отново е различна и е по-широка и по-красива от предишната. По пътя към звездите всичко става все по-огромно, прекрасно и могъщо. И все повече ще си даваш сметка колко си бил слаб, затворник на сенките и на лошите навици преди да стъпиш на пътя.

В новата земя, където ще те отведе пътя, ще се научиш как да споделяш всички ползи от благородните си действия с останалите и ще го правиш с голяма радост и състрадание. И ще започнеш да разбираш как функционира кармата т.е. ще умееш по-добре да определяш последствията от една мисъл, дума или действие или пък да определяш причината за някои проявления, които си наблюдавал. В будизма това се нарича мъдростта на семената. И ето, че ти, човече, ти, чието минало принадлежи на Бездната, ще отвориш очи

за тайните на вселената! Ще се сближиш със света, над който някога си вярвал, че властваш, докато той те е смазвал. И ще видиш в тази новопридобита мъдрост, че светът е като сън. Всичко е нереално, всичко изчезва постепенно. И в този сън ще си способен съвсем естествено да обуздаеш сенчестите мисли, които все още се вкопчват за стените на ума ти, лошите навици, тъмните идеи. Ще станеш господар на всичко това, на което някога си бил роб.

На този етап ще ти се предоставят две врати и ще трябва да избереш едната от тях. Първата ще те хвърли в един вид небитие. Ще станеш невидим, ще забравиш сам за себе си толкова добре, че и един буда не би могъл да те открие. Това е вратата на нирвана без остатък. Не ти препоръчвам да я прекрачваш, защото ще останеш затворник на това състояние без състояние и вече няма да можеш да вървиш по пътя към звездите. Ако обаче прекрачиш втората врата, ще получиш първото си коронясване: ще влезеш в първото *бхуми* на *бодхисатвите*. Ще станеш цар на първия свят и ще можеш да напредваш по пътя към звездите и да ходиш по още по-велики земи.

Но всъщност когато прекосиш света на съня, вече няма да изпитваш желание към това небитие. Няма да искаш да се присъединиш към невидимите, съблазнени от нирвана без остатък. Ще продължиш по пътя към звездите, ще вървиш по една по-висша земя, където светът е огледало и всичко около теб е отражение на самия теб. И това ще можеш да го видиш. Това съвсем няма да е плод на някакви мисли или идеи: светът ще е твое отражение и ще ти връща това отражение на теб самия. Когато разбереш това, отново ще бъдеш

коронясан за цар на тази земя: ще влезеш във второто *бхуми*. И с това коронясване ще можеш да разбираш кармичния процес още по-детайлно отколкото преди. Мъдростта на семената ще ти стане още по-понятна.

Тогава ще култивираш правилното поведение - една от добродетелите, за които ти говорех преди малко. Ще си дори в състояние, ако го желаеш, да контролираш някои от мислите на другите. Но това ще бъде само едно растение, развиващо върху прекрасната земя, която прекосяваш и която няма да спре твоя път, защото отвъд нея се намира една нова област, още по-велика от предишните, която, когато я достигнеш, отново ще те направи един от нейните царе: ще влезеш в третото *бхуми* и като подарък ще получиш петте свръхестествени способности. Но в голямата си мъдрост ти ще използваш твърде малко този подарък и ще предпочетеш да култивираш с плам толерантността, която е един от *парамитите*.

А след това, докато прекосяваш областта на толерантността и целият се напояваш от нейния нектар, постепенно ще се приближиш до една прекрасна долина, където всеки звук ехти до безкрай. Защото светът ще е станал за теб долина с милиарди напълно мелодични песни. Тези песни са кармичните семена и плодове: ще откриеш, че всяко действие има последствия, които кънтят до безкрай и тяхното ехо е хармонията, която ще чуеш и която залива долината, както едно могъщо слънце огрява плодородната земя. В светлината на твоята мъдрост, в светлината на четвъртото *бхуми*, което си постигнал, ще поискаш да предадеш на целия свят онова, което си научил по време на пътуването си: ти без умора ще разпространяваш

Дхарма - будисткото учение и думите ти на свой ред ще се разпространят като ехо.

А когато напуснеш долината на безкрайните песни ще е паднала нощта - една дълга и прекрасна нощ. И в хилядите блата, езера и реки, които пресичат земята, по която вървиш сега, ще видиш отражението на Луната. Защото за теб светът вече ще е като хилядите отражения, които Луната хвърля във водите на света. Ще бъдеш едновременно навсякъде, ще си способен да се умножаваш, за да учиш съществата и да изплащаш по-бързо кармичните си дългове. Мъдростта ти и мощта - едно от нейните деца, ще бъдат толкова огромни, че ще ти позволят многократно да ускориш духовното си пречистване и да влезеш в петото *бхуми*.

Но пътят към звездите е все още дълъг и все по-красив. Така, когато излезеш от света на нощта, ще откриеш, че светът може да бъде променян до безкрай. Той вече няма да е толкова твърд и замръзнал, колкото ти се е струвало преди. Сега ще си способен да го променяш и оформяш, както пожелаеш. Това е подарък за царете на шестия свят, шестото *бхуми*. Защото благодарение на постоянството ти в практиката ще имаш право да носиш престижната корона на царете на шестото *бхуми* на *бодхисатвите*.

Така ще напредваш могъщ, уважаван, славен в мъдростта си, защото това е което ще култивираш по-специално: мъдростта. От твоите усилия, от твоята мъдрост ще се роди *самадхито* на прекратяването. Будизмът Махаяна, който те е водил досега, вече няма да има на какво да те научи. Ти ще познаваш пътя и ще можеш да вървиш сам в земята на седмото *бхуми*, където ще научиш, че нищо в този свят не е реално, че

всичко е преходно и произлиза от истинското аз. Тогава ще се питаш как да преподаваш на съществата възможно най-ефикасно и това ще е въпросът, с който ще се занимаваш преди всичко.

И след това погледът ти ще се изостри още повече и ще видиш чудеса, които много малко същества са виждали, ще разбереш тайни, които малцина са разбрали. Ти, който вярваше от толкова дълго време, че светът е една солидна реалност, ще забележиш, че всъщност той е само един мираж - съществуващ, защото е тук и несъществуващ, защото е отсъствие, лъжа. Ти ще разбереш, че светът е нещо неуловимо, доколкото е само една виртуалност. Това разбиране ще те направи цар на осмия свят: ще влезеш в осмото *бхуми* и като цар на този свят ще дадеш обещание, велика клетва към народа си, към който всъщност принадлежат всички същества: ще обещаеш да помогнеш на всички същества да станат буди и няма да се откажеш, докато и последното от чувстващите същества не стане на свой ред буда.

Това обещание ще ти помогне много и по пътя към звездите, чийто край вече се вижда в далечината, ще се чувстваш свободен навсякъде. Пространството, материята вече няма да те ограничават. И в тази огромна свобода накрая ще влезеш в деветата земя, земята на деветото *бхуми*. Ще продължиш да изучаваш мъдростта на семената до най-малките подробности, дотам, докдето сегашното ти въображение, човече, не е способно да проникне.

Способностите ти ще нараснат, така че след деветата земя ще влезеш в десетата и с десетата корона, онази на десетото *бхуми*, ще получиш една нова способност: да

умееш да се превъплъщаваш във всеки животински вид. Вече няма да е нужно да ходиш: ще можеш да седнеш и от излъчването, което освободиш, ти, който си *татхагатагарбха*, ще си способен да материализираш многобройни животински или човешки форми, които ще ти позволят да пречистиш последните си отрицателни кармични плодове и да преподаваш на възможно най-много същества.

Тук пътят към звездите е към края си. Името ти вече ще бъде „прекрасно просветленият *бодхисатва*“. Ще ти останат само още три неща за правене на теб, който си проникнал почти изцяло в мъдростта на семената. Първо, ще пожелаеш да проявиш около себе си всички ползи, породени от всяко твое действие. Тогава, човече, ще си готов да станеш буда. Ще ти остава да свършиш само още две неща, две последни действия преди да си напълно свободен: ще трябва да направиш необходимото, за да получиш „трийсет и двата знака на великия човек“ и след това да се преродиш. Едва тогава, човече, след милиарди и милиарди години еволюция ще си станал буда. Тук пътят изчезва в звездите. Ти ще влезеш в безкрайността - там, където са всички буди.

Обобщаваща таблица на 52-та етапа на практиката, описани в сутрата Аватамсака

Етапите и онова, което се прави или възприема по време на тези етапи

Етапи 1 - 10:

Практикуваният се научава да вярва на Дхарма, на будисткото послание.

Етапи 11 - 16:

Работа върху всяка от парамитите (щедрост, правилно поведение, търпение, постоянство, мъдрост, концентрация).

Етап 17:

Просветлението (откриване на истинското аз, *татхагатагарбха*).

Етапи 18 и 19:

Практикуващият разбира, че всичко идва от истинското аз и започва да пречиства кармата си.

Етап 20:

Практикуващият вижда природата на буда.

Етапи 21 - 30:

Интензивна практика, която позволява на практикуващия да види света като пламък, като нещо ефимерно.

Етапи 31 - 40:

Практикуващият споделя ползите от действията си с другите и знае как да го направи. Започва да развива мъдростта на семената и по-специално развива щедростта. Вижда, че светът е един сън. Може да влезе в нирвана без остатък (т.е. манас е овладян. Все още е възможно да съществуват лоши мисли и навици, но практикуващият е в състояние да ги овладее), но не го

прави. В резултат влиза в първото бхуми на бодхисатвите. Изучава различните дхарми.

Етап 41:

Светът е като огледало: той е собствената ни представа за него, отражение е на собствения ни възглед за самите нас... Практикуващият вижда това наистина т.е. не се нуждае от логични умозаклучения. Така влиза във второто бхуми. Той още повече развива мъдростта на семената чрез други методи и поставя специално ударение върху правилното поведение, предписанията (той вече изобщо не нарушава предписанията и не би могъл да постъпва другояче). Вече може да контролира някои чужди мисли.

Етап 42:

След като дълго е практикувал на нивото на второто бхуми, той вижда света като светлини и сенки и влиза в третото бхуми. В това трето бхуми той практикува преди всичко толерантността. Придобива петте свръхестествени способности.

Етап 43:

Светът е като долина, в която кълтят безброй звуци. С други думи практикуващият разбира, че и най-малкото действие има безкрайни последствия. Така влиза в четвъртото бхуми. Практикуващият упражнява най-вече постоянството. Така ще разпространи учението в много светове, без никога да се умори, защото вече няма семена на съня.

Етап 44:

Практикуващият вижда света като отражението на луната във вода. С други думи той е навсякъде, както образът на луната е във всички водни повърхности по света. Той се появява тук и там, за да преподава, но и за да трансформира собствените си отрицателни кармични плодове. Така работата за пречистване на кармата се ускорява. Тогава той достига петото *бхуми*. Концентрира се по-специално върху *самадхито* и може да трансформира всичко, което пожелае.

Етап 45:

След като е практикувал на нивото на пето *бхуми*, той възприема света като безкрайно видоизменим и знае, че може да накара да се материализира всичко, което поиска. Тогава влиза в шестото *бхуми* и може (още от петото *бхуми*) да създава множество свои тела. Работи по-специално върху мъдростта (*праджна*).

Етап 46:

С практиката си на нивото на шестото *бхуми* практикуващият влиза в *самадхито* на прекратяването. Той вече няма какво повече да научи от Махаяна. Той вижда, че светът не е реален (т.е. светът е преходен и породен от истинското аз) и че е реален. Това, което не е реално, е реално (всичко е фалшиво, но и реално в същото време, защото идва от истинското аз).

Етап 47:

Когато види всичко това в подробности, той влиза в седмото *бхуми*. Той се старее да преподава по най-

ефикасния начин, за да бъде разбран най-добре от другите.

Етап 48:

Светът за практикуващия е мираж: светът съществува наистина, но не съществува и е като мираж - миражът е тук, но е само илюзия. Освен това миражът е неуловим, както и светът. Практикуващият влиза в осмото *бхуми*. Той влиза в *самадхито* на прекратяването и практикува своя велик обет да помогне на всички чувстващи същества да станат буди.

Етап 49:

Практикуващият е свободен, където и да се намира: той не е ограничен от материята или пространството. Така той влиза в деветото *бхуми*. Той прилага задълбочено разбирането си за мъдростта на семената.

Етап 50:

След това практикуващият влиза в десетото *бхуми*. Той може да се превърне във всеки жив вид и всяко превръщане се осъществява чрез проявленията и функционалностите, докато истинското му аз е неподвижно.

Етап 51:

Практикуващият продължава да изучава мъдростта на семената и проявява всички заслуги, които се съдържат в тази мъдрост. Казва се, че е един *бодхисатва*, готов да стане буда. Той влиза в нещо като единадесето *бхуми*, което всъщност означава, че е *бодхисатва*, еквивалентен на буда. Все още не е буда, защото все

още трябва да придобие трийсет и двата знака на великия човек.

Етап 52:

Практикуващият става „прекрасно просветлен *бодхисатва*“. Този *бодхисатва* ще се роди в света и тогава ще стане буда.

Когато учението на Буда пристигна в Китай (първа част)

Въведение

Асоциацията на просветлените същества представя състоящата се от три филмчета поредица „Когато учението на Буда пристигна в Китай“. Целта на тази поредица е всеки да се запознае с истинското учение на Буда и да узнае неговата истина. Това, че в някой храм има огромна статуя на Буда, съвсем не означава, че там се преподава автентичното учение. Будизмът е учението на Буда, което позволява на чувстващите същества да се просветлят и да се освободят т.е. да излязат от цикъла на преражданията.

Днес много практикуващи не знаят, че практиката им не е будистка, и одобряват погрешни възгледи за будизма, който в резултат е обречен да изчезне и постепенно да бъде забравен и заменен от всякакви ереси. Бихме желали всяко чувстващо същество да разбере истинското учение на Буда.

По времето на династията Тан³⁸ множество индийски монаси пристигат в Китай. По онова време все още не всички будистки сутри са преведени на китайски. Тези монаси започват да разпространяват погрешни идеи, за които твърдят, че са будистки, из цялата страна на Небесния дракон. В резултат на тези фактори много

³⁸ Среща се и като „Танг“.

китайски монаси така и не придобиват правилно разбиране за учението.

Тогава учителят Сюендзан решава да възстанови истината за будизма и да разпространи автентичното будистко учение. За целта заминава за Индия, за да донесе оттам всички сутри. След дълго и трудно пътуване той се заема с колосалната задача да преведе тези сутри на китайски. Целта му е всички китайци да получат достъп до истинското учение на Буда и практикуващите будизма да се научат да различават онова, което е правилно, от онова, което е неправилно. Благодарение на преводите му става възможно да се разпространи автентичното будистко послание и да се посочи пътят към просветлението на всички практикуващи будизма, както и какво точно е просветлението. Така будизмът Махаяна („Пътят на мъдростта“) успява да се установи на цялата китайска територия.

Нашата асоциация създаде тази филмова поредица, за да предостави всекиму чрез историята на този учител възможността на разбере Дхарма (учението на Буда). Бихме желали тази поредица да послужи като пътеводна светлина на онези практикуващи, които желаят да се освободят от цикъла на преражданията, за да не се изгубят и да постигнат целта си.
АМИТОФО!

Тук започва първият филм от поредицата:

Преди две хиляди и петстотин години хората и боговете се събират за тържествена церемония. По този повод Буда дава пред събралите се да го изслушат се следните пояснения:

„Петстотин години след като вляза в нирвана, учението на будизма Махаяна малко по малко ще достигне страната, разположена на североизток от Индия. Бодхисатвата Манджушри отдавна е там, в планината Цин Лян, където преподава учението. Той е заобиколен от безброй бодхисатви. Когато истинското учение стигне до мястото, където се намира Манджушри, тълпи от мъже и жени ще го подкрепят.“

Страната, за която говори Буда, е Китай. Китай е страна с традиции в селското стопанство. Хората там са обикновени и честни и се задоволяват с малко. Конфуцианството е в основата на китайската култура. Честността и уважението към другите са важни ценности в него и хората се срамуват, ако постъпят лошо. Те желаят да бъдат добри и са готови на големи промени, когато последните са предложени от добродетелен учител. Такава е китайската култура: изпълнена с уважение към другите. Тази култура съответства добре на будизма Махаяна и не е чудно, че будистките светци са добре дошли там.

Учителят Чън:

„В конфуцианството вече повече от две хиляди години се говори за синовна обич и уважение, които навремето са били от изключително значение за

китайците. В едноименната сутра бодхисатва Кситигарбха говори за едно свое прераждане като жена на име Прабхацасух, която искала да помогне на майка си, защото последната се намирала в ада. Това е добър пример за синовна обич и уважение. В будизма се казва, че чувстващите същества от незапомнени времена обикалят в цикъла на преражданията с изключение на онези, които са влезли в нирвана без остатък (т.е. вече не се намират в цикъла на преражданията). Без съмнение всяко чувстващо същество в даден момент от миналото е било наш баща или наша майка. В будизма следователно тази синовна обич е още по-силна.

В конфуцианството също се говори за доброжелателство и нравственост. Изразява се желанието вдовците и вдовиците, сакатите и самотните хора да намерят мястото си в този свят и да живеят достойно. С една дума се възхвалява един мирен свят. Тази душевна нагласа отговаря на Махаяна, където Буда казва, че последователите трябва да следват пътя на *бодхисатвите* и да демонстрират щедрост, за да могат да помогнат на всеки да се освободи. Следователно за китайците конфуцианството е път, който може да ги отведе до Махаяна. Така Махаяна ще бъде изучавана по-лесно и може да доведе първо до поемането на велики обети, чиито заслуги са неизмерими, а по-късно до постигането на нивото на буда и следователно до създаването на нова чиста земя. Следователно конфуцианството се съчетава добре с Махаяна.“

Китай е земя с много богата култура. Културното „плодородие“ позволи на Махаяна да се захване и да се развие там. Дървото на Махаяна се покри с листа, а след това и с цветове в полза на множество чувстващи същества.

Учителят Чън:

„Преди две хиляди и петстотин години Буда Шакиямуни изчерпва кармичните си връзки с Индия и влиза в нирвана, след като оставя на хората прекрасното си учение. Петстотин години по-късно сутрите пристигат в Китай. По-специално учението на Махаяна предизвиква силния интерес на китайските интелектуалци. Бодхисатвите, водени от голямо състрадание, правят необходимото, за да се запазят синовната привързаност и доброжелателство до момента, в който будизмът достига китайските граници, така че той успява да се разпространи в Китай.“

Излизащите изпод ръцете на скулпторите каменни статуи на Буда винаги са изпълнени с величие, а образите Му, изработени от талантиви художници, осветяват къщите, където се намират. От императора до обикновените хора, жени, мъже, млади и стари, всички научават, че учението на Буда е пристигнало. Всички знаят името на Буда Амитабха и всички се молят на бодхисатва Авалокитешвара. Монасите, живеещи в планините, всяка сутрин удрят камбаната и барабана, които се превръщат в символи на китайската мъдрост.

Учителят Лу:

„Китай е една обширна и цивилизована страна. През една определена епоха там живее една трета от световното население. Конфуцианската култура е много развита и с идването на будизма Китай става една много духовна земя. Разпространени са и шаманизмът, както и гадаенето. Когато хората се сблъскват с трудност, те посещават някой шаман или хвърлят монети, за да гадаят с помощта на И-Дзин и да разберат какво ги очаква. Даоистките методи също са много популярни.

Когато двете колесници на Хинаяна (пътят на освобождението), които възхваляват една самотна и егоистична медитация, прекосяват китайските граници, те получават доста хладен прием от страна на хората, чиято нагласа е доста по-различна от принципите на тези колесници. Всъщност китайските интелектуалци проявяват толкова силно себеотрицание, че са готови да пожертват собствения си живот в полза на обществото. Тяхната нагласа съответства много по-добре на пътя на бодхисатвите, така че те приемат учението на Махаяна много по-радушно, отколкото са приели преди това учението на Хинаяна. Впрочем онези, които разбират смисъла на Махаяна, се отказват от шаманските практики и от гадаенето по И-Дзин - неща, към които преди са много привързани. Само югоизточната част на Азия продължава да следва будистката школа Хинаяна.“

Учението на школата Махаяна е много разпространено в Китай, а практикуващите - много активни. Те споделят безусловно притежанията си и това буди уважението на мнозина интелектуалци. В резултат редица императори, министри и политици хранят уважение към учението на

Буда. По тази причина мнозина от тези могъщи хора отиват да поздравят Буда, да слушат учението на Дхарма или поддържат искрени приятелства с будистките монаси. Обикновените хора от народа на свой ред постъпват по същия начин. Вегетарианството и рецитирането на името на Буда с времето стават много разпространени и високо ценени. По време на династиите Суей и Тан императорите налагат вегетарианството на населението за 6 до 10 дни месечно или понякога за три месеца годишно. Някои китайци се хранят по този начин сутрин или на първо и петнайсетото число на лунния месец или пък в продължение на четиридесет и девет дни след смъртта на свой близък.

Учителят Лу:

„Когато Махаяна вече е широко разпространена в Китай, практикуващите разбират, че за да се присъединят към голямата колесница³⁹, трябва да дадат велик обет, живот след живот да спазват предписанията на бодхисатвите и да изучават дхарма и да помагат на чувстващите същества. Необходимо е да вървят по пътя на мъдростта в продължение на безброй калпи.“

Съгласно едно от предписанията на бодхисатвите неяденето на месо се изисква, за да се развие голямо състрадание към чувстващите същества. В действителност животното, което искаме да изядем, може в предишен живот да е било наш баща, майка, сестра... Като си дават сметка за това, бодхисатвите се освобождават от желанието да ядат месо.

³⁹ Махаяна.

Предписанията забраняват и употребата на лук и чесън заради силната им миризма и нежеланите мисли, които могат да предизвикат. Много китайски императори искат да поддържат спазването на предписанията и затова налагат периоди, през които не се яде месо. В резултат много хора, които се сблъскват с проблеми и трудности, отиват пред статуя на Буда и обещават да станат вегетарианци, като се надяват в замяна да получат благословия, която да им позволи да преодолеят затруднението си.

Учителят Лу:

„Спазването на предписанията на бодхисатвите носи големи ползи. Личните ползи на хората, които никога не са получавали тези предписания и които все пак не пораждат никаква лоша карма, ще нараснат слабо. За сметка на това, ако бодхисатвите не пораждат никаква лоша карма, то това, че спазват предписанията в мислите, думите и поведението си, означава, че изпитват уважение към всички чувстващи същества. Поради това техните обети правят мислите им помогъщи от мислите на онези, които не са положили никакъв обет, не са дали никакво обещание, и заслугите, които извличат от деянията си са много по-големи. Ето защо двама души, които, гледани отвън, имат едно много подобно поведение, могат да получат толкова различни заслуги, че да не е възможно никакво сравнение между тях.“

Онези, които са получили основните предписания (трите убежища и петте предписания) ще получат закрилата на шейсет и един бодхисатви. Онези пък, които са приели предписанията на бодхисатвите, са изразили желанието да станат буди. Това е изключително обещание! Боговете, които ги закрилят, са изключително многобройни.

Учителят Лу:

„Ако някой, който е получил предписанията на бодхисатвите и е положил големи усилия да ги спазва, допусне голяма грешка и заради нея попадне в ада, ще може да се изповяда много бързо и да се измъкне оттам. А ако на изповедта му ѝ липсва сила, ако не успява да напусне ада и продължава да страда, Буда ще му отправи изпълнен с милост поглед и ще направи необходимото, за да го освободи от страданията му. И за да може да продължи по пътя, по който е обещал да върви, Буда ще му покаже някои от миналите му деяния, за да може грешникът да разбере къде е сбъркал и да успее наистина да се изповяда, за да е в състояние да изучава будизма.

Предписанията на бодхисатвите са наречени „предписания на хилядите буди“ и спазващите ги трупат прекрасни заслуги. Ето защо много хора биха искали да получат тези предписания. Именно в Китай броят на желаещите да получат предписанията е най-висок.“

Преди две хиляди и петстотин години Буда изнася повече от триста конференции. Накрая на последната той взима едно цвете и мълчаливо го показва на тълпата свои последователи. Той всъщност показва своята *татхагатагарбха*. Тогава на устните на *Касапа* се изписва широка усмивка. След това Буда казва пред слушателите си, че методът, който се състои в това да се говори без думи от сърце на сърце, позволява да се постигне *нирвана* и е същността на чан будизма⁴⁰. Оттогава, от поколение на поколение чан будизмът използва този метод. Учителите по чан будизъм изчакват Китай да се развие, за да го покрият с цветове на чан будизма.

Учителят Чън:

„Практиката на будизма Махаяна минава най-напред през постигане на просветлението т.е. през научаване на това какво е истинското ни аз, въпреки че става дума за нещо много фино. Някои хора успяват да запомнят всичко, което им е било преподадено, да научат наизуст принципите и цялата доктрина, но не са способни дори да докоснат вратата, водеща към чан будизма, и още по-малко да узнаят тайната на Махаяна. Други медитират през целия си живот и дори да успеят спрат мислите си, нямат абсолютно никаква представа какво е истинското аз. Впрочем учителите винаги напомнят, че чан будизмът не е медитация.“

⁴⁰ Бел. прев.: известен като „дзен будизъм“ в Япония.

Истинското аз е вечно и нищо не може да го разруши. То никога не се променя независимо от обстоятелствата. Такава е природата на това неразруσιμο сърце, което винаги е с нас и в нас.

Учителят Чън:

„Всички чувстващи същества имат физическо тяло, всички са се родили и всички са различни един от друг. Ние знаем, че всяко съзнание свързано с някое от петте сетива и с манас е само ефимерна проява: то преминава през този живот и изчезва, без да имаме възможността да го вземем с нас в някой от следващите ни животи. При всеки нов живот се образува и ново мисловно съзнание. Ако сме жена, нашето мисловно съзнание ще придобие чертите на женската психология, необходими за тази роля, и обратното. Но това мисловно съзнание е различно от онова в предишните ни животи: доказателството е, че ние сме забравили предишните си прераждания.

Всички чувстващи същества преминават през шестте пътя на прераждането и формират по различен начин мисловното си съзнание, което умира с тялото и следователно не е неизменното истинско аз, за което говорихме току-що.“

Това мисловно съзнание, което загива заедно с тялото, не може да бъде пренесено в следващия живот. Но какво остава тогава при различните прераждания? Кое е сърцето, което винаги е тук през различните животи? И ако това сърце изчезне, дали прераждането все още е възможно?

Учителят Лу:

„Буда обяснява, че всеки от нас е привързан към егото си, че ние всички имаме вроден егоизъм. Това его в будизма се нарича седмата *виджнана* (*манас*) и е индивидуално за всяко чувстващо същество. *Манас* е това сърце, което придружава всяко прераждане. Той няма същите характеристики като мисловното съзнание. По-специално той е неспособен да определи и възприеме доброто и злото, радостта и страданието... Функцията му, която той изпълнява, без да спре и за миг, е да избира т.е. да взема решения и да задвижва физическото тяло, за да изпълнява всякакви видове кармични семена и плодове, което ни принуждава да се прераждаме безкрай. Той самият не знае как да прекъсне своето непрестанно действие - това непрестанно движение, в което е въввлечен.“

Целта на нашата практика не е ли търсенето на истинското аз? Ако манас не знае какво е добро и какво - зло, ако ни кара да се прераждаме, той не може да е истинското сърце... Но тогава кое е истинското сърце?

Учителят Лу:

„Буда обяснява, че освен *манас* има една друга виджнана, която е вечна: осмата виджнана или истинското сърце, наречено *татхагатагарбха*. Това сърце създава другите седем виджнани и всички функционират в перфектна хармония, която прави възможно прераждането.“

Когато двайсет и осмият патриарх на чан будизма на име Бодхидхарма, пристига в Китай, той преподава на множество ученици и потвърждава на един от тях, че последният е просветлен и че следователно е срещнал осмата си виджняна. Бодхидхарма определя Ланкаватара сутра за еталон, чрез който да се реши дали ученикът е просветлен или не. Оттогава тази сутра е официалният документ, с който се потвърждава или отхвърля постигането на просветление от различните практикуващи. В тази сутра впрочем се среща идеята, че съществува истинско аз и че то е едно вечно сърце.

Учителят Чън:

„Всяко чувстващо същество трябва да намери това истинско аз в себе си. Тогава ще се събуди от големия сън, който се състои от различните прераждания. „То е като блестящо бижу, диамант, който никой не познава“, обяснява учителят Юн Дзя. „То съдържа в себе си всички възможности. Това бижу, това е истинското аз, *татхагатагарбха*. Във всеки от нас има една *татхагатагарбха*, която обаче остава непозната.“ „Имам в себе си блестящо бижу, което дълго време бе покрито с прах“, казва също учителят Ча Лин Ю. „Но щом го почистих, видях до каква степен светлината му осветява планините, реките и хилядите цветя.“ Това бижу съдържа в себе си неизброими заслуги, които имат способността да създават планините, слънцето и всякакви други функционалности. Но само онези, които са достатъчно близо до будизма Махаяна, могат да получат това най-велико съкровище - то не е гарантирано на всеки.“

Това прекрасно учение за *татхагатагарбха* бе в сърцето на китайската култура - нейното най-прекрасно украшение. Това е и най-голямата тайна на учението на Буда. Така китайските будистки учители от миналото бяха непрестанно потопени в аромата на будизма Махаяна, а Китай посрещна цели поколения от просветлени люде.

Ние силно вярваме, че чан будизмът ще успее да се възроди и да се разпространи в Китай, Тази страна отново ще бъде велика културна и духовна нация и ще упражнява силно привличане върху целия свят.

Будизмът пристига в Китай,
носец едно прекрасно учение.
Доброжелателството подготви Китай.
Учението на Махаяна е наистина невероятно.
Отвъд първия смисъл на живота не съществува нищо:
Татхагатагарбха, осмата виджнана
е в основата на всички останали.
Ако китайската култура е оцеляла толкова дълго,
това е благодарение на всички светци, които са доказали
съществуването на това истинско аз.
Тази колесница съдържа необикновени истини.
Хората, които са приели трите убежища,
поддържат петте предписания и това учение.
Нека истинният смисълът на истинското аз
да се запази за десет хиляди поколения
и чувстващите същества да помнят, че никога не
загиват,
благодарение на тази прекрасна същност.

Когато учението на Буда пристигна в Китай (втора част)

Първият смисъл на Небето: учителят Сюендзан

Когато будизмът достига Китай през епохата на династията Хан, състраданието и прекрасните напътствия на бодхисатвите трогват много китайски интелектуалци. Това оказва силно влияние върху китайската култура. Будизмът преживява своето възраждане далеч от родината си Индия и в отсъствието на Буда. Будизмът прониква навсякъде в Китай и в живота на китайците. Тук той проявява способността си да ги привлече, което му позволява да се развие. Китайските практикуващи постепенно откриват, че умът не е истинското аз. Желаящият да разбере кое е истинското аз трябвало да изучи будизма Махаяна („голямата колесница“ или „пътя на мъдростта“).

След като Ланкаватара сутра⁴¹ се появява в Китай, практикуващите започват да разбират, че истинското аз е *татхагатагарбха* или осмата *виджнана* (съзнание). Това е същата сутра, която Бодхидхарма използва, за да може да каже дали някой е просветлен или не т.е. дали е намерил своята татхагатагарбха или не. Бодхидхарма изисква от своите ученици да продължат да правят същото. Ланкаватара сутра обаче е много трудна и малко практикуващи разбират смисъла ѝ.

⁴¹ На китайски: 楞伽經 - сборник с проповеди, произнесени от Буда при пристигането му в Шри Ланка

Учителят Лу:

„Ланкаватара сутра е твърде трудна за разбиране от тогавашните практикуващи, което от своя страна затруднява разпространението на учението. С пристигането в Китай на *Махаяна самграха*⁴², която е резюме на *Йогачарабхуми шастра*⁴³, нещата се променят. Тя представя основата на учението на Буда и се основава изцяло върху *татхагатагарбха*. Това обяснява заглавието ѝ, което означава „текстът, който насърчава хората да приемат будизма *Махаяна*“. В нея учението е обяснено много по-просто, което отговаря на очакванията на китайците, които обичат простите неща. Този текст се харесал на много практикуващи.“

Махаяна самграха е достъпна, а нейният смисъл е много дълбок. Различни учители дават много обяснения във връзка с нея. Някои учители си задавали въпроси за десетте бхуми (нива) и за основата на реалността на света - дали това е осмата виджнана или истинската същност (истинската природа на реалността)? Коментарите на учителя *Парамартха*, които той направил по този текст, довели до нови дискусии.

Учителят Лу:

„*Парамартха* не бил просветлен - той не разбирал основите на дхарма и смисълът на *Махаяна самграха* му убягвал. Той измислил така нар. „девета *виджнана*“ в

⁴² На китайски: 攝大乘論.

⁴³ На китайски: 瑜伽師地論, на български: „Слово за етапите на практиката на будистката йога“

резултат на несръчната си интерпретация на един пасаж от *Йогачарабхуми шастра*. Той превел *Вирнитанитака-шастра*⁴⁴, като добавил свои коментари, и твърдял, че осмата *виджнана* се поражда от деветата. Той превел също два пасажа от *Анимита шастра* (бел. прев. „без форма“ шастра), с които му се струвало, че потвърждава съществуването на деветата *виджнана*. Всичко това довело до многобройни дискусии за тези *виджнани* и истинската същност.“

Учителят Ю:

„Някога в Китай нямало никакъв превод на *Йогачарабхуми шастра*. Затова и никой не можел да каже нищо за тези коментари. Били преведени и съвсем малко сутри, а някои понятия в тях били изразени с различни термини. Например в една сутра се казвало, че „истинското аз поражда всички дхарми“, а в друга - „*алаявиджнана* трансформира света“. Това затруднявало превода, тъй като преводачът не знаел дали това, което кара света да се появи, е истинското аз или *алаявиджнана* (осмата *виджнана*).“

Нужни били оригиналите на *Йогачарабхуми шастра* и на сутрите. Освен това бил необходим просветлен учител, който да разбере наистина тези будистки текстове.

Учителят Ю:

„По времето на династията Тан било от изключителна важност да се вземат сутрите от Индия. С

⁴⁴ На китайски: 決定藏論.

това се заел учителят Сюендзан. На тринадесет години той вече можел да обясни *Махаяна самграха*. Бил прочел множество сутри, просветлил се и разбрал каква е истинската същност, както и разликата между осмата и „деветата“ виджнана. Той си дал сметка, че *Парамартха* не разбира учението на Буда и че си е измислил деветата виджнана. Но Сюендзан не разполагал с *Йогачарабхуми шастра*, за да го докаже.“

В Китай имало и други спорни теми като например за природата на буда: дали тя се развива с времето или вече е съвършена и пълна? По онова време се дискутирало по около стотина теми. Сюендзан можел да отговори на всички тези въпроси. Той обаче не разполагал с оригиналите на санскрит и му било трудно да убеди хората. Освен това искал да изучава тези текстове в детайли, за да ги разбере по-добре.

Учителят Лу:

„Сюендзан вече бил просветлен и виждал природата на буда в себе си, в чувстващите и в нечувстващите същества. Той искал да знае как да напредва след просветлението, за да постигне постепенно нивото на буда. Сюендзан бил по-напреднал от всички монаси от онази епоха и нямало кой да го учи. Затова той решил да донесе в Китай всички сутри. Той бил полиглот и просветлен и затова бил най-подготвен да отиде да вземе сутрите от Индия.“

Пътят към Индия бил много труден и Сюендзан рискувал живота си по него. Това мъчно пътуване

продължило четири години преди да пристигне в Наланда, където намерил всички сутри.

Учителят Ю:

„Сюендзан взел всички сутри и доказал, че човешките същества имат само осем *виджнани* и една от тях е *татхагатагарбха*, която е осмата виджнана и е чиста. Той изяснил напътствията на Буда и показал, че ние всички имаме тази осма *виджнана*. А просветлението е да се намери нашата осма *виджнана*. В *Йогачарабхуми шастра* се казва, че просветленият се основава на тази осма *виджнана* за ежедневната си практика. Там се отхвърлят погрешните идеи на *Парамартха* и измислената от него девета *виджнана*, която не отговаря на истинското учение. Впрочем писанията на *Парамартха* съдържат и много други грешки.“

Сюендзан останал тринадесет години в Индия преди да се завърне в Китай. Учителят *Праджнагупта* написал една книга, за да заяви, че Махаяна не е учението на Буда. Сюендзан само за един ден написал коментар във връзка с тези погрешни възгледи.

Учителят Ю:

„*Праджнагупта* вярвал, че външният свят наистина съществува и че мисловното съзнание може да го докосне. Но в Махаяна се казва нещо друго, а именно че нашите състояния на съзнанието са мисловни образи и че истинското аз създава тези мисловни образи. Следователно мисловното съзнание никога не се докосва директно до външния свят, а взаимодейства

само с тези мисловни образи. Ето защо истинското аз няма състояние на мисловното съзнание. Ето това е, което Сюендзан отговорил на *Праджнагупта*. *Праджнагупта* пък заявил в отговор, че ако някой е просветлен, то неговата мъдрост вече не различава добро от зло. Но в такъв случай подобна мъдрост не би различавала обектите на външния свят и не би могла да създаде мисловни образи и не би имало такива образи. Ако истинското аз не може да различи нищо, как би могло да създаде мисловни образи? Подобно твърдение е свършено нелогично.

Сюендзан бил наясно, че *Праджнагупта* не е просветлен, защото не разбирал смисла на тази мъдрост без различаване и не знаел защо истинското аз няма образи. Думите на *Праджнагупта* си противоречали сами на себе си. Сюендзан му помагал в продължение на дванадесет години, за да постигне разбиране. Сюендзан обяснил, че истинската същност е природата на *татхагатагарбха*, един от начините тя да бъде представена. Истинската същност не е създадена от *татхагатагарбха*.

Онзи, който знае какво е осмата виджнана т.е. е просветлен, ще притежава съответната мъдрост. С омото на мъдростта той ще може да наблюдава осмата виджнана, която няма предпочитания и чиято природа, истинската същност, е чиста. Истинската същност е външността на истинското аз, едно от неговите свойства, а не една от неговите функционалности. Просветленият напредва по пътя на бодхисатвите, като се опира на истинската същност.“

Сюендзан написал коментарите си, за да се противопостави на погрешните възгледи. Последните

били горещо препоръчани от цар Харша, владетел на могъща империя в Индия. Този император предложил отворен дебат за будизма с времетраене осемнадесет дни. Той поканил Сюендзан като основен оратор, както и царете на осемнадесетте близки царства и всички най-прочути практикуващи и еретици. Поканил и *Праджнагупта*, който вече бил прочел коментарите на Сюендзан. Праджнагупта знаел, че няма как да спечели дебата и три пъти отказал царската покана. В крайна сметка отишъл на мястото на дебата и поздравил на колене Сюендзан.

Учителят Ю:

„По време на този дебат Сюендзан говорил за истинската същност, за да обясни какво е *татхагатагарбха*. Той отхвърлил различните ереси и казал, че е готов да се раздели с живота си, ако някой успее да намери грешка в коментарите му. Хората прозрели силата на Махаяна и мъдростта на Сюендзан. Тогава практикуващите Махаяна го нарекли „Небето на Махаяна“, а практикуващите Хинаяна - „Небето на Освобождението“. Сюендзан не само разбирал дхарма, но бил и просветлен, говорел санскрит и познавал и ересите. Затова можел да приеме всички предизвикателства и не се страхувал от нищо.

За тези осемнадесет дни името на Сюендзан станало известно в Индия - всички одобрявали думите му. Накрая на дебата всички поздравили бодхисатвата Сюендзан. Практикуващите Махаяна го нарекли „Небето на Махаяна“, а практикуващите Хинаяна - „Небето на Освобождението“.

Сюендзан силно подкрепял Дхарма и посочвал неизброимите заслуги, произтичащи от нея. Сюендзан е считан за носеща стена на будизма.

Учителят Ю:

„Да се докаже съществуването на *татхагатагарбха* е основата на учението на Буда. От това сърце, първият смисъл на Махаяна, зависят трите свята и всички функционалности. Това е онова сърце, открито от учителите от школата чан, то е *татхагатагарбха* или осмата *виджнана*. То създава другите седем *виджнани* (петте сетивни съзнания, мисловното съзнание и *манас*), за да движат света. Тези седем *виджнани* съставят заедно с осмата всички съществуващи функционалности - осмата *виджнана* използва мисловното съзнание, за да анализира, и *манас*, за да избере и да накара да се появи този толкова прекрасен свят.“

Учителят Лу:

„Всяко чувстващо същество притежава своята собствена *татхагатагарбха* с всичките си кармични семена в нея, замърсени и създадени от седемте други *виджнани*. Но природата на *татхагатагарбха* е чиста. Един просветлен бодхисатва е намерил своята *татхагатагарбха* и е доказал, че *нирвана* е самата ѝ природа. Вече не е необходимо да унищожава тялото си, за да влезе в *нирвана* без остатък. Просветлените практикуващи Махаяна се основават на истинското аз, за да помогнат на другите и да станат един ден буди. Животът и смъртта също са *нирвана*.“

Сюендзан взел сутрите на Махаяна от Индия и с мъдростта си на просветлен ги превел и сложил край на

споровете за истинската същност, деветата *виджнана* и природата на буда. Това позволило да се разбере, че трите свята и всички дхарми зависят от осмата виджнана, за да може през следващите хиляда години общността на монасите да продължи да разпространява будизма в Китай. Днес, можем да обясним и разпространим методите, водещи до просветлението. Затова нека благодарим на Сюендзан - неговите заслуги са неоченими. Според поговорката „един човек е достатъчен, за да развие или унищожи учението на Буда“.

Нека поздравим бодхисатвата махаса Сюендзан!

Както бе предсказано в сутрите,
будизмът в този хаотичен свят
се нуждаеше за своето възраждане от твърдото решение
на един човек.

Милиони хора можеха да го придружат,
но той отиде сам.

Неговите заслуги са огромни.

Той определи правилата на истинското учение
и показва най-висшия му смисъл.

Трите свята зависят от истинското сърце
и всички дхарми се нуждаят от тази *виджнана*.

Този велик учител не се остави на течението.

Той бе като една планина - толкова висока, че върхът ѝ
не се виждаше.

Като един дълъг път, който поражда възхищението ни.

Той бе един самотен светец.

Той продължава да се появява в този саха свят,
каквито и трудности да има, за да помага на другите.

Едно единствено същество може да унищожи или да
развие учението.

Нека поздравяваме и славим Сюендзан!

РЕЧНИК

Забележка: Звездичките препращат към термин в речника.

Агрегати (пет ~) (五蘊): агрегатът на формата, съставен от четирите елемента (вода, земя, огън, въздух), агрегатът на усещанията (емоции и чувства), агрегатът на възприятията (първоначалното разпознаване или идентифициране на каквото и да е нещо, обект или вещь, независимо дали се минава през езика или не), процесът, наречен още агрегат на образуването (механизмът на промяна, благодарение на който сменяме едно действие с друго) и агрегатът на виджнаните* (първите седем виджнани т.е. петте виджнани или съзнания, които съответстват на петте сетива, мисловното съзнание и манас).

Алаявиджнана (阿賴耶識): осмата *виджнана**, наричана също *татхагатагарбха**.

Амитабха (Буда ~): Буда на безкрайната светлина.

Архат (阿羅漢): практикуващ, постигнал един от следните четири плода:

Първи плод: Шротапанна*: разсичане на трите възела.

Втори плод: Сакрадагамин. Светските желания на практикуващия са по-малко и по-слаби, като по този начин намалява и силата на гнева, алчността и невежеството (трите отрови*).

Трети плод: практикуващият няма повече светски желания, а гневът, скъперничеството и невежеството са изчезнали. На този етап практикуващият влиза в света на формата*.

Четвърти плод: практикуващият влиза в нирвана* с остатък, а при смъртта си ще влезе в нирвана без остатък. Неговият манас ще изчезне окончателно и съответно и умът му, тъй като последният се задейства от манас. С други думи практикуващият ще излезе от цикъла на преражданията.

Вж. Шравака и Пратиека буда.

Бардо: междинно тяло между две прераждания, което има мисловно съзнание и може да съществува седем дни.

Благороден осмократен път: 1. Правилен възглед. 2. Правилно размишление. 3. Правилна реч. 4. Правилно поведение. 5. Правилен занаят. 6. Правилно усилие. 7. Правилно внимание. 8. Правилна концентрация.

Благородни истини (четири ~): 1. Благородната истина за страданието. 2. Благородната истина за причината за страданието. 3. Благородната истина за прекратяване на страданието. 4. Благородната истина за пътя водещ до прекратяване на страданието - благородния осмократен път.

Бодхи: 1. Пробуждане или просветление. 2. Истинска мъдрост. 3. Изучаване на праджна*.

Бодхисатва (菩薩): от санскрит *бодхи** (мъдрост) и сатва (смел). Практикуващ от школата *Махаяна**. Съществуват различни нива на бодхисатва. Един бодхисатва се отказва от нирвана без остатък*, за да помага на другите.

Буда: (佛): се нарича онзи, който е овладял напълно трите мъдрости (обща*, конкретна* и на семената*). Буда се намира в непрекъсната нирвана и не е подвластен на своя манас*. Неговият манас е едно цяло с истинското аз - *татхагатагарбха**. Затова един буда е извън цикъла на самсара*.

Бхикху (比丘): будистки монах. Една монахиня се нарича „бхикхуни“.

Бхуми (菩薩地): ниво на *бодхисатва**. Съществуват десет бхумита.

Виджнана (識): съзнание. Има осем виджнани: първите пет съответстват на петте вида възприятия от петте сетива. Шестата виджнана е мисловното съзнание, чието свойство е да анализира. Първите шест работят по отношение на даден обект (вж. обектите на корените виджнани). Седмата виджнана се нарича „манас“. Това е съзнанието, което взема решенията и преценява дали обича или не обича даден обект. Към това седмо съзнание се отнасят също емоциите и чувствата. Осмата виджнана е истинското аз или *татхагатагарбха**.

Висши възли (пет ~): желанието да се остане в света на формата; желанието да се остане в света без форма;

вълненията и угризенията, които все още не са елиминирани; тщеславието; невежеството по отношение на нетрайността на света на формата и на света без форма, както и по отношение на коректните правила.

Входове (дванайсет): шестте корена виджнани (или външни входове: сетивните органи и манас) и обектите на шестте корена виджнани (т.е. вътрешните входове).

Възли (три ~) (三縛結): трите привързвания, които ни пречат да постигнем освобождението - неправилното разбиране за това какво е истинското аз, обърканите възгледи по отношение на учението и погрешните идеи за практиката. Онзи, който е разсякъл трите възела т.е. мисловното му съзнание и манас са признали истината (често умът ни може да разбира дадена истина, но манас да отказва да я приеме), е постигнал първото ниво на архат*.

Дхарма (佛法): като цяло това е учението на Буда.

Ако се вгледаме обаче, това учение се предава чрез думите на Буда т.е. чрез неговото физическо тяло, което пък е проява на истинското му аз (*матхагатагарбха**). Следователно можем да кажем, че дхарма в един по-дълбок смисъл е всяка проява на истинското аз. На нивото на света, светът на дхарма е истината за света. Светът е проява на истинското аз, което е и неговата истинска природа. Да се преподава дхарма следователно означава да се преподава как се проявява истинското аз. В крайна сметка, можем да кажем, че истинското аз е една дхарма, но дхарма, която е вечна и необусловена*.

Дхяна (禪定): ниво на медитация. Има четири дхяни, на всяка от които отговарят по две самадхита*. За всяка дхяна има едно първо самадхи, което е предварителният етап за нея, и едно самадхи, което вече отговаря на самата дхяна. Така първото самадхи е предварителен етап за първата дхяна, а второто самадхи отговаря на първата дхяна; третото самадхи е предварителен етап за втората дхяна, а четвъртото самадхи отговаря на втората дхяна и т.н. Важно е да се отбележи, че дхяните отговарят на еволюционен процес, който е различен от процеса, водещ към просветлението*: напълно е възможно някой да е постигнал четвъртата дхяна и все пак да не е просветлен.

Завъртане на колелото на Дхарма (първо, второ и трето завъртане на колелото на Дхарма (一到三轉法輪): Първото завъртане отговаря на Теравада* и учението му се съдържа в Агама сутрите. Това е пътят на освобождението*. Второто завъртане, чието учение се съдържа в Махапраджнапарамита сутра, отговаря на Махаяна*. При него се говори за просветлението и за татхагатагарбха*. Третото завъртане отговаря на подробното изучаване чрез някои сутри на виджнаните*, което пък е част от изучаването на мъдростта на семената*. Това изучаване може да се осъществи едва след постигането на просветление*.

Заразени и незаразени кармични семена: Заразените кармични семена са онези, които ни пречат да излезем от цикъла на самсара. Незаразените семена за сметка на това не ни пречат. Измежду тези последните можем да отбележим кармичните семена, които се проявяват чрез

осемнайсетте функции и другите, които не се проявяват. Функционалната дхарма (т.е. проявените кармични семена) зависи от нефункционалната дхарма (т.е. от осмата *виджняна**). Трябва да се отбележи също, че действията на будите* пораждат единствено незаразени кармични семена.

Земя на Буда: истинското аз, несъдържащо нито едно негативно кармично семе. Това е състоянието на буда*.

Калпа: много дълъг период, надхвърлящ 4,32 милиарда години.

Карма (業): закон за причинно-следствените връзки. Всяка мисъл, всяка дума и всяко действие пораждат последствия. Тези последствия могат да бъдат положителни (като например действие, при което се прилагат парамитите*), отрицателни (независимо че едно отрицателно действие може да има благоприятно последствие: например някой извършва престъпление, след което се разкайва и решава да води благочестив живот) или неутрални (например уменията - развиването на даден талант или способност). Тези последствия ще се проявят когато всички необходими условия за тяхното проявяване са налице. Следователно последствията от други кармични семена пораждат тези условия.

Колесници (три ~): Трите колесници съответстват на три практики. Първите две, Шравака* и Пратиека*, се практикуват от архатите, които постигат освобождението*. Третата, Махаяна, се практикува от

бодхисатвите*, които, след като се просветлят, дават обет да помогнат на всички чувстващи същества да се освободят. Бодхисатвите са онези, които един ден ще станат буди*.

Конкретна мъдрост (分別智): мъдростта на онези, които вече са просветлени и разбират в подробности проявлението на истинското аз в света.

Корени виджнани (識根): петте сетивни органа и манас, без които те не биха могли да функционират. Манас е следователно своеобразна виджнана корен. Тези шест корена виджнани позволяват да се формират сетивните възприятия. Към корените виджнани спадат и нервите, които свързват сетивните органи с мозъка, като тези нерви се наричат „вътрешни корени виджнани“.

Корени виджнани	Обекти на корените виджнани	Виджнани
око	+ форма	= зрение
ухо	+ звук	= слух
нос	+ миризма	= обоняние
език	+ вкусово усещане	= вкус
тяло	+ контакт	= осезание
манас	+ дхарма	= мисловно съзнание

Манас (我執 七識): седмата *виджнана**, корен на мисловното съзнание. Манас е съзнанието, което се привързва към всичко и вярва, че всичко е реално т.е. постоянно. Онова, което наричаме „его“, е един от аспектите на манас. Манас е истинската причина за прераждането. То представлява съвкупността от всички кармични плодове, проявени в този момент (и съответно изключва всички кармични плодове, които вече са изчезнали или още не са проявени). Манас не е вечен, тъй като един *архат** е способен да го унищожи, което означава край на неговото прераждане. В такъв случай се казва, че архатът е влязъл в *нирвана без остатък**. Последователите на *Махаяна** обаче се стремят да почистят своя манас, докато последният се слее с истинското аз и по този начин станат буди*.

Мандала: 1. Символично представяне на вселената. 2. Свещено място, символизиращо центъра на вселената и предназначено да подпомогне концентрацията.

Мантра: резюме на дадена проповед на Буда.

Махаяна (大乘): голямата колесница. Пътят на мъдростта, който позволява да се стане буда*.

Методът на четирите размишления: 1. Размишление за това, че тялото на агрегатите (физическото тяло) е нечисто. 2. Размишление как усещанията завършват със страдание, дори и ако понякога доставят удоволствие за известно време. 3. Размишление по отношение на мисловното съзнание, неговите мисли и как те непрекъснато се променят. 4. Размишление по

отношение на дхарма (всички функционалности или феномени са само проява на истинското аз).

Мъдрост на семената (道種智): мъдростта на кармичните семена. Това е мъдрост, превъзхождаща общата* и конкретната* мъдрост и която се състои в наблюдаването на функционирането и проявата на кармичните семена. Следователно онзи, който я притежава, разбира как точно действа кармата и до какво следствие ще доведе всяка причина.

Напреднали практики (четири ~) (四加行): наричат се и допълнителни. Тези четири практики са за онзи, който вече е упражнявал парамитите* до степен, че те са станали естествени за него. Четирите практики трябва да му помогнат да намери истинското си аз.

Начини да се постоянства по пътя (четири ~): **1.** Да се вземе решение да се сложи край на всичките ни лоши кармични семена (в този живот и в следващите животи). **2.** Да се практикува, за да могат лошите кармични семена от този живот да не дадат плод в някой бъдещ живот (чрез спазване на предписанията на бодхисатвите). **3.** Да се посеят максимален брой положителни кармични семена в този живот (като се практикува щедростта). **4.** Да се продължи посяването на максимален брой положителни кармични семена в бъдещите животи (чрез навика да бъдем щедри, придобит в този живот).

Начини за хранене (четири ~) : 1. Хранене с физическа храна, приемана през устата. 2. Хранене чрез сетивата. 3. Хранене чрез мислите. 4. Хранене чрез медитация.

Невежество относно принципа без начало: има два типа невежество: невежество относно произхода на всяка мисъл и невежество относно принципа без начало. Първото се отнася към изначалния произход на нашите мисли, а второто означава, че не разбираме какво е истинското аз, което е принципът без начало.

Необусловена дхарма: Функционирането на *татхагатагарбха**.

Нефрит: по аналогия със скъпоценния камък с този термин се означава всяко от трите съкровища: буда (истинското аз), дхарма*, сангха*.

Нидана: всяка от причините в теорията за дванайсетте причини (нарича се и „зависим произход“). От невежеството се поражда агрегатът на процеса, от агрегата на процеса се поражда мисловното съзнание, от мисловното съзнание се пораждат името и формата, заради името и формата се пораждат шестте входа, от шестте входа се поражда контактът, от контакта се поражда усещането, от усещането се поражда желанието, от желанието се поражда привързването, от привързването се поражда необходимостта от реално съществуване, от необходимостта от реално съществуване се появява раждането, от раждането следват старостта и смъртта.

Нирвана (涅槃): състояние на *татхагатагарбха**. Състояние на онзи, който знае кое е истинското му аз. Всяко просветлено същество пребивава в нирвана. В традицията на Теравада се говори за два вида нирвана:

- нирвана с остатък: идеята е, че практикуващият все още има физическо тяло и манас не е унищожен. Практикуващият е способен да влезе в това състояние още приживе. Фактът, че е способен да направи това, означава, че след смъртта на физическото си тяло би могъл да влезе в нирвана без остатък;

- нирвана без остатък: Практикуващият вече няма физическо тяло. Той няма и манас*, което означава, че повече не се преражда, тъй като прераждането е необходимо заради манас.

В традицията на Махаяна се говори за два други вида нирвана:

- нирвана с чиста и спокойна природа: тази нирвана се постига при просветлението;

- безкрайната нирвана: това е нирваната, в която се намира Буда.

Нисши възли (пет ~): петте удоволствия в света на желанието; гневът, неправилното разбиране за това какво е истинското аз, погрешните мнения и лошите ритуали и правила; обърканите възгледи в света на формата.

Обекти на корените виджнани: формата, звукът, миризмата, вкусовото усещане, тактилното усещане, дхарма в смисъла на проявлението на истинското аз*.

Обща мъдрост (總道智): мъдростта на онези, които току-що са срещнали просветлението*. Те виждат като цяло как се проявява истинското аз, но все още не са наясно с детайлите и тънкостите.

Освобождение: състояние на архата*, който вече няма привързвания към своя манас* и се е освободил от цикъла на преражданията. Практикуващият, който е постигнал освобождението, не е задължително просветлен т.е. напълно е възможно да не е срещнал своето истинско аз - *татхагатагарбха**.

Отвратителни престъпления (пет ~): да убиеш баща си; да убиеш майка си; да убиеш архат; да пролееш кръвта на Буда; да разрушиш хармонията на една сангха (в смисъл 1).

Отрови (три ~): невежеството (в смисъл на липса на интелигентност), гневът и скъперничеството.

Парамити (波羅蜜): това са „съвършенствата“ т.е. добродетелите, които трябва да се практикуват, за да се постигне просветлението. В традицията на *Махаяна* има шест основни парамити:

- щедростта (*dāna*). Изразява се в дарения, различна помощ, разпространяване на учението на Буда;
- етиката (*śīla*), която представлява спазване на будистките предписания и избягване на всичко, което би навредило на другите;

- търпението и толерантността (*kṣanti*) по отношение на другите и по отношение на практиката;
- усилието и постоянството (*virya*), състоящи се в нашето решение да напредваме безспир по пътя на практиката;
- концентрацията (*dhyānā*);
- мъдростта (*prajñā*), която съответства на точното познание.

След просветлението се добавят още четири параметри: способността да се обяснява ясно и да се подбират правилно методите (*upāya*); великият обет да се спасят всички чувстващи същества (*pranidhāna*), който се представя под формата на четири обета; способността и силата да се прилагат на практика параметрите (*bala*); абсолютната мъдрост, която е сборът от всички мъдрости (*jñāna*).

Печати (три ~): Трите печата на Дхарма* са известни и като трите универсални истини, които са основата, преподадена от Буда*, и се използват, за да се засвидетелства нивото на будистка практика, както с един печат се заверява даден документ. Тези три универсални истини са следните:

- всички феномени са нетрайни;
- в никоя дхарма, която се проявява, няма истинско аз;
- вечността е нирваната, която е спокойствие и абсолютна тишина.

Плодове (на практиката): вж. архат.

Помнене на Буда: Практика, която започва с рецитиране на името на Буда и води до постоянно поддържане на мисълта за Буда в ума.

Праджна (般若): мъдростта на онзи, който е намерил истинското си аз и вижда във всяко нещо проявление на това истинско аз. Този начин на възприемане на света, достъпен само за *бодхисатвите**, за просветлените същества, им помага да разрешат всеки житейски проблем.

Праджнапарамита (般若波羅蜜): метод, целящ да помогне на хората да постигнат пътя на мъдростта*. Състои се в практикуването на шестте *парамити**.

Пратиека буда: последовател на една от двете колесници на Теравада. Счита се, че мъдростта на пратиека будите е по-задълбочена от тази на *ираваките**, тъй като те могат да постигнат освобождение само като наблюдават феномените.

Просветление: състоянието на онзи, който е срещнал истинското си аз. Това обаче не означава, че той „вижда“ истинското си аз - той възприема само проявите му и за просветления всяко нещо на земята е проявление на *татхагатагарбха**. Който е постигнал просветлението, е също така освободен. Просветленият запазва своя манас* и следователно остава в *света на желанието**; привързването му към желанията обаче постепенно намалява.

Пустота: свойство на *татхагатагарбха**.

Пътища (шест): Сферите на боговете или небесните същества (дева), на войнствените полубогове (ашура), на човешките същества (пуруша), на животните (джанту), на гладните духове (прета) и на ада (нарака).

Раждания (четири ~):

1. Размножаване чрез яйца.
2. Раждане на живи малки.
3. Раждане във влажна среда.
4. Раждане от нищо.

Сакрадагамин (二果 斯陀含): второ ниво на архата шравака*. Светските желания на практикуващия са по-малко и по-слаби, като по този начин намалява и силата на гнева, алчността и невежеството (трите отрови*).

Среща се и като „сакридагамин“.

Самадхи (三摩地): медитационно ниво. Вж. също Дхяна.

Самсара (無明輪回): цикълът на преражданията. Невежеството относно принципа без начало предизвиква този цикъл. Това невежество е причината да се зароди манас*.

Сангха: 1. Общност от вярващи. 2. Общност от светци.

Свръхестествени способности (шест ~): 1. Човек вече не е ограничен от материята (телепортация, материализиране на обекти). 2. Безкрайно силен слух (чува от безкрайно далечно разстояние). 3. Телепатия. 4. Безкрайно силно зрение (вижда на безкрайно далечно разстояние). 5. Способността да се излезе от цикъла на

преражданията, защото вече няма заразени семена. **6.** Способността да се виждат миналите животи.

Свят на агрегатите: петте агрегата, дванайсетте входа и осемнайсетте функции.

Свят на желанието (欲界): съществата, които се намират в този свят, са подвластни на желанията като например желанието да се храним, да прием или да осъществим сексуален контакт или казано иначе съществува привързване към *петте удоволствия**.

Свят на формата (色界): съществата, които се намират в този свят, вече не са подвластни на желанията, свързани с петте удоволствия, но все още притежават физическо тяло.

Свят без форма (無色界): съществата, които се намират в този свят, вече нямат никакви желания освен желанието да пребивават в този свят. Те вече нямат физическо тяло, но все още притежават мисловно съзнание.

Сили (пет ~): **1.** Вярата в онова, което е правилно. **2.** Постоянството. **3.** Правилното внимание. **4.** Концентрацията. **5.** Мъдростта.

Среден път: Пътят отвъд дуалността, който отговаря на истинското аз - *татхагатагарбха**.

Съвършенства: вж. Парамити.

Същност: 1. Синоним на *татхагатагарбха**, това е истинското аз в състоянието си на абсолютна чистота: същността е наричана също „природа на буда“ или „семе на пробуждането“. 2. чистотата на *татхагатагарбха**.

Татхагатагарбха (如來藏): „сърцето на *бодхисатва*“ или „съкровището на Буда*“. Истинското аз. Вж. също Буда.

Тежки престъпления (десет): Първо престъпление: да се убие човешко същество или същество от друг свят; второ престъпление: да се открадне; трето престъпление: да се осъществят насилствени сексуални контакти или такива, които не отговарят на закона и морала; четвърто престъпление: да се излъже; да се твърди публично, че е постигнато просветлението, когато това не е вярно; пето престъпление: да се пие алкохол до напиване; шесто престъпление: да се говори с презрение за греховете на бодхисатвите; седмо престъпление: да се унижават и смачкват другите, за да се утвърждава чувство за собствено превъзходство; осмо престъпление: скъперничество; девето престъпление: гняв; десето престъпление: да се презират трите съкровища (*буда, дхарма, сангха*).

Теравада (上座部–小乘): от 50-те години се използва като синоним на Хинаяна, малката колесница. Последователят на Теравада се стреми да постигне нивото на архат* и да излезе от цикъла на прераждането. Теравада се състои от две колесници: Шравака* и Пратиека*. Последователите на първата

колесница слушат учението на Буда, за да се освободят, а последователите на втората колесница постигат освобождението* сами.

Удоволствия (пет ~): Петте удоволствия на света на желанието са богатството, сексът, известността, лакомията и желанието за твърде много сън (към последното се отнасят и мързелът и жаждата за развлечения). Друго определение за петте удоволствия включва формата, звука, миризмата, вкуса и физическия контакт (докосването). Привързването към тези удоволствия е причината чувстващите същества да се намират в цикъла на преражданията в света на желанието.

Упасака (居士): практикуващ будизма, който не е монах. За жена се използва термина „упасика“.

Фактори за просветлението (седем ~):

1. Правилното внимание и концентрация. 2. Разпознаването и изборът на мъдростта на истинската дхарма. 3. Постоянството. 4. Радостта. 5. Спокойствието на ума. 6. Самадхито. 7. Невъзмутимостта.

Функции (осемнайсет ~) (十八法界): това са шестте корена виджнани (петте сетивни органа и манас), обектите на шестте корена виджнани (формата, звукът, миризмата, вкусовото усещане, тактилно усещане, дхарма в смисъла на проявлението на истинското аз) и шестте съзнания, създадени от корените виджнани и

техните обекти (зрението, слухът, обонянието, вкусът, осезанието и мисловното съзнание).

Функционална дхарма (有為法): всяка проява, която ще даде плод по-късно. Това е кармично семе, което ще даде реален, проявен плод (за разлика от кармично семе, която няма да се прояви). Именно функционалните дхарми предизвикват прераждането.

Хинаяна: Вж. Теравада.

Шравака: (聲聞乘): последовател на една от двете колесници на Теравада. Един архат* шравака постига освобождението*, като слуша словата на Буда*, съдържащи принципите на Хинаяна* или Теравада* т.е. малката колесница. Последователят на Хинаяна може в най-добрия случай да стане архат, но не и буда*, тъй като за да се стане буда, трябва да се следва голямата колесница, Махаяна.

Има два вида архати: архатът шравака, който достига освобождението, като слуша словата на Буда, и архатът пратиека буда, който се освобождава сам, като наблюдава природата на света, без да е необходимо да слуша учението на Буда.

Шротапанна (初果 須陀洹): първи плод на Шравака*, първо ниво на архата шравака: практикуващият е разсякъл трите възела*. Съществуват четири нива на архатите*.

Шунята (空性): вж. Пустота*.

Ce livre a été imprimé en France
Dépôt légal : Janvier 2018